

2002 - Nyár

Ára: 400 Ft

folkMAGGazin

IX. évf.

2. szám

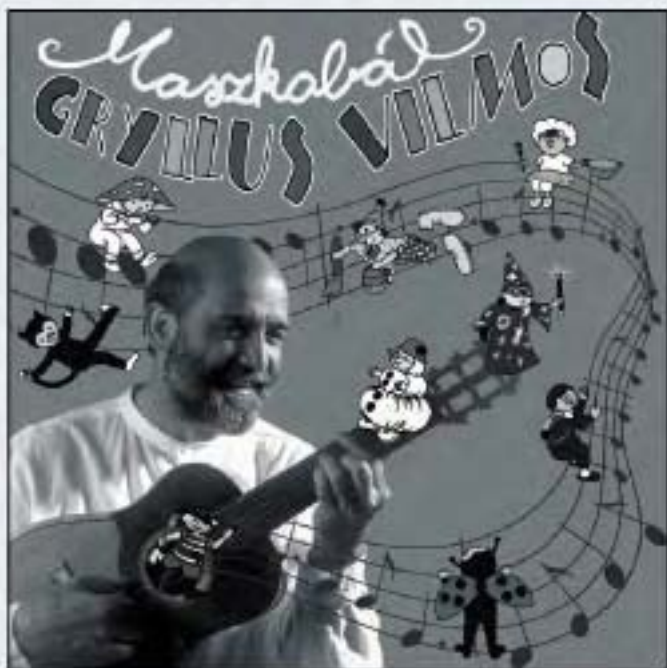
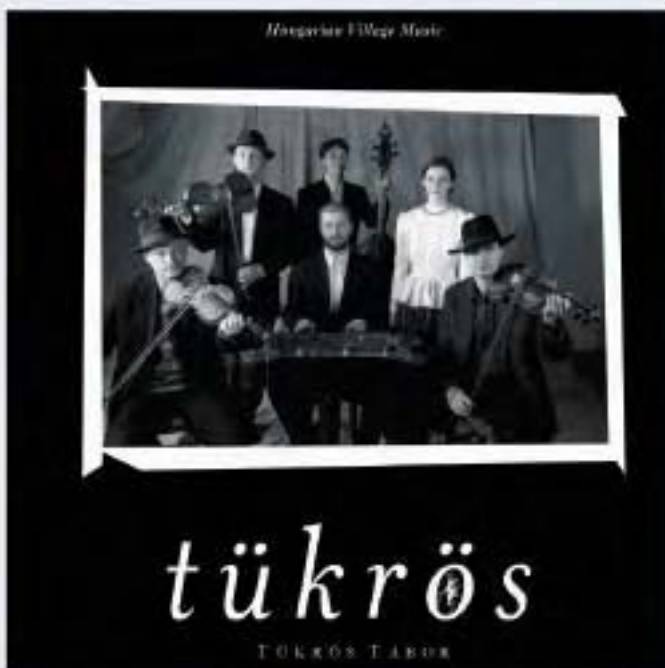

kalyijag@mail.datanet.hu

folkeuro@axelero.hu

Künstler 0012

FECD 005

TCD 005

BP 002

www.kalaka.hu

BGCD 106

BGCD 098

6. Egy kritika ürügyén
Díószegi László
8. Megemlékezés a 30. évfordulón
Timár Sándor
10. A Táncháztalálkozó fogadtatása
Közvélemény-kutatás
16. Szívmelengető születésnap
Rudasné Bajcsay Márta
Olsvai Imre
18. Népzenei verseny Gödöllőn
Juhász Erika
19. Beszélgetés Polgár Lillával
Tóth Livia
21. NYÁRI TÁBOROK
27. A gyimesi Babba Mária népe
Sándor Ildikó
28. Halotti tor Gyimesben
Molnár Zoltán fotói
30. Martin György-emlékülés
Felföldi László
32. Fesztivál Zalaegerszegen
Záhonyi András
33. Gyermeklakodalom Csíkban
András Mihály
36. A botlótól a hastáncig
Bander Csilla
37. Jászsági verbunk IV.
Kocsán László
38. VI. Méta Fesztivál
Panyiga Vas János
41. „Két bácskai falu viselete”
Borbély Jolán
Dautbegovics Zoltán
44. Kóka Rozália történetei
46. Beszélgetés Agócs Gergellyel
Abkarovits Endre
51. Moldvai csángó dudások III.
Stuber György
54. Angol nyelvű ismertető
Sue Foy

A táncház jelene és jövője Erdélyben

Bárhova megünnepeljük tanítani, előadást tartani a világban, gyakran megkérdezik: „A végén lesz táncház?” Hát persze, hogy lesz. Volt mindig és lesz, míg a világ.

Tudom, hogy a mostani generáció a városi táncházra gondol, mely Erdélyben immár 25 éves múltra tekint vissza. Rövid ideje nem szervezek, és nem tanítok rendszeresen ilyen városi táncházban, és ahogy lenni szokott, ha valamit vagy valakit elvesztünk, kezd felértékelődni az addigi megszokott természetes.

A jó táncház gyűjtőhely és olyan összekötő láncszem, amely lehetőséget nyújt a közösségi életre, ahol generációk és különböző társadalmi kategóriák, kezdők és haladók és el ne felejtsem: lányok és fiúk találkozhatnak egymással. A táncház sokak életét köti össze. A táncházban mindenki megkapja a magáét: van, aki a pozíciójáért villog a legényesben, van, aki várja, hogy felkérjék egy páros táncra, van, aki majd a közösségi lánckörtáncban vegyül el félénken, van, aki nézelődni, beszélgetni akar vagy csak egy jót énekelni. A jó táncház közössége minden lehetőséget kihasznál.

Amióta Csíkszeredában szünetel a szerda esti táncházunk, sokan megszólítanak és próbálnak meggyőzni arról, hogy indítsuk újra – pedig működik a városunkban és a környékünkön jó néhány táncház, mind jók, és van közönségük is. Például az Aprók táncháza, Ádám Kati vezetésével szerdánként a Szakszervezetek Művelődési Házában 16 órától, ahol lelkes és szép tanítónők oktatnak 2-7 éves gyerekeket énekre, közös játékokra, táncra, és szoktatnak mindenkit jókedvre. Ugyanitt csütörtökönként Pörgentyű népi játszóházat működtetnek 16 órától 7 éven felülieknek. Minden hétfőn a Csíkszeredai Tanulók Klubjában a Nagy István Művészeti Líceum tart közös táncházat a város diákjainak Antal Rózsika vezetésével; hétfőn este pedig a Bahia Blue teázóban folyik a folk-kocsma jellegű, jó hangulatú mulatság. Kár, hogy itt túl sok a cigarettafüst, és nincs még több hely táncolni. Vannak még a környező falvakban is táncházak, amelyeket a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes utánpótláscsoportjainak nevezhetünk: pillanatnyilag ez 10-14 kis közösséget jelent, s több mint ezer gyereket a következő településekben: Csíkcicsó, Csíkmadaras, Csíkrákos, Csíkdánfalva, Csíkjenőfalva és Karcfalva, Csíkszentdomokos és Balánbánya, Maroshévíz, Csíkborzsova, Szentegyháza, Csíkszentkirály, Csobotfalva, valamint Csíkszereda.

Ezek a csoportok átmenetet képeznek az iskolai ének- és táncoktatás, illetve a táncház és a hagyományörző csoport között. Itt az oktatók a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes mostani és régi tagjai, ami azért is jó, mert a hivatásos előadóművészeink oktatóvá is válnak, és a szakmán belül hiánypótló tevékenységet végezve jutnak plusz jövedelemhez. Csoportjaikon keresztül jobban kötődnek szülőföldjükhöz, és tevékenységüket a média, a falu, a munkaközösség és a családjuk is értékeli. Sok folklórgyűjtés és egyben nagy felelősség hárul rájuk, hogy minden településen elsősorban a saját hagyományt tanítsák vissza. Nemrég Csíkdánfalván – a legutóbbi ilyen folklórgyűjtésen – szülők, nagyszülők és gyerekek egymást túllícitálva mutatták, tanították, mesélték, énekeltek, muzsikáltak anyanyelvüket, mert számunkra az anyanyelv nemcsak grammatika, hanem mindaz, amiben nemzeti önazonosságunk, személyiségünk, magyar lelkiségünk megszólal. A táncon, éneken, zenén keresztül is tarthatjuk a kapcsolatot egymással és a nemzettel.

Eddig az utánpótláscsoportok tevékenységét az iskolák, önkormányzatok, a Megyei Tanács, az Oktatási Minisztérium, valamint a szülők és az András Alapítvány támogatták. Jó hír, hogy az utóbbi időben magánvállalkozók is kezdtek anyagilag hozzájárulni utánpótlásunk neveléséhez. Kis anyagi befektetéssel, lelkes és rendszeres tevékenységgel komoly eredmények születnek. Igény van arra, hogy ezek a gyermekcsoportok időnként találkozzanak és a fellépések végén olyan nagy táncházakat tartsanak, mint a nagyok. Egy ilyen találkozót már sikerült megszervezni, amikor is kicsinek bizonyult a Városi Művelődési Ház és a környező falvakból érkezett több száz gyerek megmutatta egymásnak a virtust, beindult a verseny. A találkozó jókedvű táncházzal ért véget.

2002. április 14-én pedig gyermeklakodalmat szerveztünk Csíkjenőfalván. Úgy gondolom, szükség van arra, hogy ezek a gyermek és ifjúsági csoportok megteremtsek a saját táncházaikat, amelyeket be lehet építeni a mai igényekhez igazítva a régi helyükre, a falu szokásrendjébe. A városi táncházakon és a színpadon keresztül újra felértékelődnek és visszakerülnek falvainkba népi hagyományaink. Ezek a jövőben nemcsak

A címlapon: Bálványos, Románia, 1998. – Molnár Zoltán felvétele

kulturált szórakozási lehetőséget, hagyományőrzést, nevelést jelentenének majd, hanem turisztikai érdekességet is. Bizonyítják ezt a külföldiek és belföldiek körében is nagyon népszerű népzene és néptánc táboraink, amelyek felérnek egy jól megszervezett intenzív népzene- és néptánc tanfolyammal, oktatóképzéssel, edzőtáborral is.

E pillanatban Erdélyben nincs olyan intézményes iskolai oktatása a népzeneének és a néptáncnak, amely segítene hagyományaink életének meghosszabbításában. Annak ellenére, hogy most ennek megvalósítására vágyunk, s a már meglévő oktatási lehetőségeket (művészeti iskolák, Tanulók Klubja, Művészeti Népiskola) sem tudjuk még elég hatékonyan kihasználni, ügyelnünk kell arra, hogy őseink hagyatéka megmaradjon, s ne csak az intézményekben, hanem a családban is éljen. Talán ez a legnemesebb feladat, hiszen a tradíció helye elsősorban a család, s nem a különböző intézmények, színpadi produkciók vagy archívumok.

Erdélyben még mindig van igény és lehetőség a jó táncházakra. Arra, hogy milyen a jó táncház, nem lehet receptet írni, mert mindegyik más. De tapasztalataim szerint maga a táncház egy hatalmas hálózat. Az ott szerzett ismereteket egy életen keresztül használjuk, és ez a hálózat működik az egész világban. Mi a mai napig ezen keresztül szervezzük táboraink, fesztiváljaink, turnéink közönségét, s baráti köröm legnagyobb része is innen származik.

A táncház jó vezetőképző intézmény. Akiket a táncház tagsága vezetőnek elfogad, azok általában a élet más területein

is megállják helyüket. A népzene és néptáncos szakma mostani vezetősége a tánc házból került ki. Ha hivatásos énekest, táncost, de akár könyvelőt vagy programszervezőt keresek, előbb a tánc házban nézek szét, mert ha ott megtalálom őket, akkor valószínűleg a leendő munkahelyükön is megfelelő szellemiséget képviselnek majd.

A pénz a tánc házakban is megkerülhetetlen tényező. Ahol én Erdélyben tánc házat vezettem – vagyis Désen, Marosvásárhelyen, Sepsiszentgyörgyön és Csíkszeredában –, mindig ingyen szerveztem és tanítottam. A zenészek is csak egy-két sört vártak el. Csupán a meghívott vendégekre kellett a pénz. 1990 után már nem önkéntes munka a tánc ház, csak nagyon kevés helyen. Pénzbe kerülnek a zenészek (3-6 fő), az énekkartó, a táncoktatók (2-4 fő), a jegyszedő, a tánc ház gazda, a szervező, a takarítónő, a könyvelő, a hangosítás, a teremlélet, a meghívott előadók, a hirdetés és a plakát. Eddig az tűnik a leghatékonyabbnak, ha egy személyt megfizetünk azért, hogy a jó tánc házhoz szükséges összes körülményt – anyagot, szakmait, kényelmi feltételeket – előteremtse, illetve megszervezze. Sokkal több és jobb tánc házaink lennének, hogyha több figyelmet fordítanánk a szervezésre, akár tánc ház szervező képzésben is érdemes lenne gondolkoznunk. A tánc ház ugyanis nem múlandó divat.

Csíkszeredában a hamarosan újrainduló tánc házunkban a következő szempontokat tartjuk majd szem előtt:

– A tánc tér legyen elég nagy, és legyen megfelelő méretű a légtér is.

– A kocsmarész jobb, ha kisebb; legyen közel, ám elkülönítve, mert így a szülők is szívesebben engedik el a gyermekeiket, és gyakrabban megjelenének a fiatal házaspárok kisgyermekükkel. Sokan nem örülnek a cigarettafüstnek és annak, hogy megtelnek kocsmaszaggal.

– Legyen tánc tanítás kezdőknek és haladók számára szabad tánc közben is.

– A tánc- és énektanítás folyamatos, módszeres és következetes legyen.

– Ügyelnünk kell arra, hogy a táncrendek közötti szünet rövid legyen, s hogy ne olyan zenekar játsszon, amely nem tud jól talp alá muzsikálni, jókedvet teremteni. Különben is, egyik legsürgősebb tennivalónk a népzenei képzés, mert tapasztalataink szerint Erdélyben ezen a téren sokkal nagyobb a kereslet, mint a kínálat.

– Az oktatók legyenek jól felkészültek, értelemesek, megnyerő táncú, jó humorú, szép emberek.

– A haladó táncosok és az oktatók ne keltsenek gátlásokat a tánc házasok körében.

– Az oktatókat ne cseréljessük, mert úgy a vendégek nem tudnak eleget fejlődni és lemorzsolódnak.

– Vigyázni kell, hogy a tánc ház ne váljon egy zárt közösségé, hanem maradjon mindig nyitott; az új tagság szervezése legyen folyamatos.

– Nem jó, ha a tánc ház magja csak egymással táncol. Hasznos lenne, ha a kezdőkkel jóval többet foglalkoznának, ha a tánc ház ideje alatt a haladók felkérnék a gyakorlatlanokat és az új vendégeket is egy táncra, nagy körben vagy párban.

Ádám Gyula felvétele

A városi táncházakban megjelent az önzés, hogy egyesek, főleg a hivatásos táncosok az egész táncrendet a zenekar előtt járták – míg a falusi táncházakban ezt a jobb és megtisztelő helyet udvariasan átadogaták egymásnak. Megvannak tehát a városi táncháznak a vadhajtsái, amiket időnként érdemes lenyesegetni. Jánosi András nemrégiben találóan azt mondta egy zenekarnak: „Már jobban muzsikáltok, mint a falusi zenészek, de úgy még nem”. Ez persze a színpadi néptáncra és a városi táncházakokra is jellemző. Jó lenne, ha népzene, néptáncunk nem a revü, a performance, a küzdősportok irányába fejlődne, hanem a jó falusi zenész, falusi táncos és énekes megmaradna ideálnak.

Az erdélyi táncházakban előfordul, hogy ugrós táncokat, román hajdútáncot vagy szlavóniai karikázót stb. tanítanak a kezdőknek. Ezek a táncoktatók, tudom, jót akarnak, de a nálunk még élő helyi hagyományok mégis többet ártnak, mint használnak. Úgy vélem, Erdélyben a tanítást előbb mindig a helyi anyagok alapos megismertetésével kellene kezdeni, még akkor is, ha az oktató Budapesten végezte iskoláit. A bevált pedagógiai módszereket a helyi szellemiséget és tudást gondozva, védve és felhasználva kell érvényesíteni.

Sajnálatos, hogy Romániában a magyar hagyományok, a magyar folklór oktatásának nincsenek intézményes keretei: nem lehet népzene és néptánc tanulmányokat felsőfokon folytatni, és a Magyar Táncművészeti Főiskolán szerzett diplomát itthon nem ismerik el. Lehetőséget kellene találni a diplomahonosításhoz és ahhoz, hogy ez jogosítson fel a még magasabb szintű PhD/DLA tanulmányok megkezdésére. Szükség lenne megtalálni a módzatait annak, hogy intézményesített formában oktathassuk a magyar hagyományokat, és itthon képezhessünk diplomás szakembereket, akik szülőföldünkön maradnak.

A következőkben egyik alapvető problémánk az lesz, hogy miként tudjuk megőrizni saját értékeinket Európában. Mások jobban menedzselik a dobgepet, a diszkót, a vegyszeres üdítőjüket, a műételüket, mint mi a mindenki épülését szolgáló, egészséges szellemi értékeinket. De addig hiába háborgunk, ameddig mi nem dolgozzuk ki és nem működtetjük társadalmi reprezentációnkat a néphagyományaink terén is. Magyar Kálmántól, egy Amerikában élő magyar táncházastól azt hallottam, hogy „ha tudná az itteni magyar, hogy mennyire tisztelik kultúránkat, akkor itthon is megbecsülné, és méltó helyre helyezné szívében. Boldog, aki valahol magyar táncházba jár. A piaca óriási, kimeríthetetlen.”

Úgy érezzük, hogy először szűkebb környezetünkben kell bemutatnunk, a médián, televízió és rádió keresztül, hogy népzene és néptáncunk igenis élvezhető és szép. Ha ezt a munkát elvégeztük, lehet, hogy a kíváncságmuzsika című műsorokban nem a gurgurigázó hangú énekesek élveznének előnyt, és nem az operett-néptánc kerülne adásba. Annak érdekében, hogy tegyünk valamit a bajok orvoslására, a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes egy énekes füzetet adott ki, amelyben 60 népdal található, s most készül a hozzá való hangzóanyag, amely két évre is elegendő a táncházakban. A készülő felvételen együttesünk jó hangú énekesei népdalokat énekelnek, illetve a népdaltanítás folyamatát is rögzítjük. A népdalfüzet nagy érdeklődésnek örvend a diákok és az ének-zene tanárok körében is. Mi több, a Marosvásárhelyi Rádióban már beindult az együttesünk által kezdeményezett és Kiss Dénes szerkesztő által felvállalt népdaloktatás. Ezenkívül minden pénteken (17.10 órai kezdettel) a Marosvásárhelyi Rádió Élő muzsika rovata egy-egy népdal oktatásával kedveskedik hallgatóinak. A közszolgálati rádió munkatársai nagyon jól ráéreztek ennek hasznosságára, az érdeklődés már az első adás után lemérhető volt. A rádióhoz és a csíkszeredai együtteshez betelefonálók egész esztendőre előre igényelték az oktatott népdalok szöveges kottáit, mi pedig szerencsére két évre készítettük elő. Nagyon örülünk, mert a rádiós népdaltanítás a vártnál is nagyobb népszerűségnek örvend.

Most, az áhított integráció küszöbén fel kellene ismernünk végre, hogy hagyományainkat tekintve európai nagyhatalom vagyunk. Ha csak ezt a tudásunkat adjuk a világnak, nem vagyunk hiába. Hihetetlen, de igaz dolgot mondok. A világban magam is találkoztam turnéink, táboraink, fesztiváljaink során olyan nem magyar nemzetiségű emberekkel, akiknek muzsikáink, énekeink, táncaink által magyar a választott identitásuk. Legtöbbjük táncházainkban találkozott ezzel az örömforrással. Többször hallottam, hogy jobban meg kellene ismertetni a világgal a magyar táncház modellt.

Az emberek a harmadik évezredben is szeretnének hangosan énekelni, táncolni, nagyokat kacagni, de kényelmesek ahhoz, hogy felálljanak az ergonomikus székekből, a monitor elől. A műfaj kedvelői is rádióban, televízióban, lemezeiről és internetről hallgatják a zenét, nézik a táncot. Passzív fogyasztóvá válunk, holott ezt az örökséget főleg aktív használatra kaptuk. Ne a világhálón kérjük fel a párunkat egy forgatórsra, hanem menjünk táncolni!

András Mihály

Elfelejtett ősök árnyai

A folkMAGazin előző számában olvastam egy készülő játékfilmről, amely beleszővi történetébe a fővárosban működő táncházakat, és közvetve bemutatja a mai táncházmozgalom világát. A Szomjas György által rendezett, Vagabond címet viselő mozifilm lehetővé teszi majd, hogy a közönség minél szélesebb köre megismerje saját kultúráját (ami ma még csak a táncházak szubkultúrája), valamint saját hagyományos népzenejét, amit sokan még ma is rétegzenekek tekintenek.

Egyik szerdán a Marczibányi téren, a Tatros táncházban láttam egy felhívást, miszerint statisztákat keresnek a filmhez. A forgatás napján kíváncsian léptem a már bevilágított nagyterembe, és érdeklődéssel figyeltem a sürgős-forgást. Szépültek a szereplők, hangolt a zenekar, hangolódtak a táncosok és persze mi, statiszták is. A próbafelvételek során kialakult a forgatás rendje. Aztán az éjjeli „napfényben” feszült csendben vártuk a szót: „Forog!”. Szinte tapintani lehetett, ahogy a deredt várokozásból kiszabadulva röppültek, olvadtak fel a táncosok az öves és a serény magyar dallamára. A sokadik felvétel után elégedetten nyugtázta mindenki az eredményt. „Ez a jelenet tuti nyerő lesz!” – mondták többen, míg néhányan abban reménykedtek, hogy visszontlátják majd magukat a filmvászonon is egy pillanat erejéig. Számomra az volt inkább érdekes, hogy miként készül a film. Találgattuk, hogy a sok felvett anyagból végül vajon mely kockák kerülnek majd a végleges változatba.

Hazafelé menet az járt a fejemben, hogy bizony szükség van ilyen mozikra. Meg kell ismertetnünk népzeneinket nemcsak itthon, hanem külföldön is, és erre a filmművészet kiváló eszköz lehet. Számítalan példa jutott eszembe, ahol a filmbe ügyesen becsempészték az adott népzenejét és hagyományait. Kusturica (Cigányok ideje, Macska-jaj), Paradzsanov (Elfelejtett ősök árnyai), Joszeliani (És lón világosság), Saura (Flamenco, Carmen), Kakojanis (Zorba, a görög, Elektra), Pasolini (Ödipusz király) mellett Sára Sándor és Jancsó Miklós több filmjében is fontos szerepet játszott a (nép)zene. Ezek a filmek nemcsak a moziban, hanem rangos fesztiválokon is sikerrel szerepeltek. Éppen ezért örömteli, hogy készül a Vagabond, hisz így egy mai magyar játékfilmben megszólalhat népzene. Ezzel elkerülhetjük, hogy utána egész életünkben kísértsek minket az „Elfelejtett ősök árnyai”.

Benkő András

EGY KRITIKA ÜRÜGYÉN

A Magyar Nemzet január 24-i számában jelent meg Margittay Gábor: Új esztendő, rég megunt hagyományok című írása, amelyet előző számunkban Szigetvári József reflexiójához teljes terjedelmében mellékelünk. Ezúttal Diószegi László koreográfus, a Martin György Néptáncszövetség elnöke hozzászólását közöljük.

Régóta várt esemény tette még rangosabbá az idei néptáncantológiát... Eljött közénk a néptánc kritikus, hogy észrevételeivel, színes beszámolójával emelje a seregszemle rangját, tájékoztassa azokat, akik nem látták az előadást és jó szemű, éles eszű kritikájával előre vigye bizonytalankodó néptáncmozgalmunkat, utat mutasson a tétovákknak: merre tovább magyar néptáncművészet. Rég várt pillanat ez. Hol vannak azok az idők, amikor a Magyar Nemzet hasábjain minden héten olvashattuk Maácz László vitriolos, de rendkívüli tájékozottságról és ismeretgazdagságról tanúbizonyságot tevő írásait. Régen volt, amikor a Táncművészet című folyóirat valódi kritikai fórumként, a néptáncos szakma lapjaként is működött. A mai valóság az, hogy míg soha nem látott mennyiségben és igen magas színvonalon működnek szerte az országban nem hivatásos együttesek, addig a néptánc szakírás gyakorlatilag megszűnt.

Örülhet tehát a szakma, hogy Margittay Gábor személyében ismét üstökös tűnt fel a néptánc-kritika egén. Természetesen a kritika alapja a szakértelem és a tájékozottság, amihez optimális esetben jó ízlés és a társművészetekben való jártasság is társul. A tájékozottság hiánya persze alapvető félreértéseket okozhat. Ennek tudható be, hogy kritikusunk tévesen határozza meg a Néptáncantológia célját és jellegét. A Néptáncantológia elsősorban nem koreográfusi fórum, a válogatás célja nem az új alkotói törekvések bemutatása. Az Antológia azokat az együtteseket és műhelyeket sorakoztatja fel, amelyekben az adott évben a legmagasabb szakmai színvonalú munka folyt. Megjegyzendő, hogy a Martin Szövetség koreográfusi antológiát is rendez. A közel tíz éves múltra visszatekintő Kortárs Néptánc című őszi válogatás deklarált célja az új utak, kezdeményezések és próbálkozások bemutatása. Lehetséges, hogy a kritikus ezt a rendezvényt nem ismeri?

A Néptáncantológiának és a nem hivatásos mozgalomnak tehát nem célja a magyar néptánc-koreográfusi iskola megújítása. Mégis elmondhatjuk, hogy az amatőrök ezen a területen is kiemelkedő eredményeket érnek el. Elég arra utalni, hogy némely kiemelt kormányzati támogatásban

részesülő professzionális együttesnek a kritikusok által hozsannázott műsorában nem egyszer éppen a nem hivatásos néptáncfesztiválok látott ötletekkel, elemekkel találkozhatunk.

A tájékozatlanság és a néptáncművészet felszínes ismerete azonban csupán az egyik, bár nem elhanyagolható ismérve kritikusunknak. Az írásból az is kiténik, hogy szerzőnknek a népművészetéről alkotott jövőképe is meglehetősen problematikus. A hön áhított jövőt, a színpadi megújulást szerinte az „emészhetőbb, világzenei alapú multikulturális mozgáskészletű show” irányában kell keresni annak érdekében, hogy a néptánc „közérthetővé tegye magát”. Ez eredményezheti a pusztulófélben lévő, unalmas, fáradt és elhasznált néphagyomány megmentését és azt, hogy a magyar néptánc végre a tömegek, és ami mindennél fontosabb, Nyugat-Európa, sőt (alig merem leírni) az Amerikai Egyesült Államok közönsége számára is fogyasztható terméké váljon.

Nem ismeretlen a célkitűzés. A néptánc tömegkultúrába történő beillesztését utoljára az ötvenes években próbálták meg. Igen szép eredményeket értek el az akkori kultúrharcosok. Moszkva szavára hallgatva a színpadi megújítást hordozó Mojszejev együttest utánzó, az eredeti sajátosságokat és ízeiket nélkülöző, generál szószsal leöntött akrobatikus show műsorokat láthattunk Kelet-Európa összes színpadán. Elismerve, hogy ezen a területen is születnek kiváló alkotások, általánosságban elmondhatjuk, hogy az M. G. által megidézett marslakó alig láthatott volna különbséget a moszkvai, szófiai, bukaresti és budapesti népi együttesek között.

De a kultúrharc nem elégedett meg a színpadi művészet megújításával. Legyen ott a néptánc a dolgozók mindennapjaiban! Kötelező munkahelyi néptáncórákon oktatták és butították a népet, minden üzemi, szakszervezeti ünnepségen és majálison kötelezően ott voltak a „népi táncosok”. Az akció eredményeként az embereket inkább taszította, mint vonzotta a népművészet. Természetes következmény volt az is, hogy a néptánc a társművészetek által hosszú időre lenézett, kiközösített ágazat lett, olyan, amelynek nincs helye a művészetek sorában.

Valódi csoda, hogy a néptáncművészet a hetvenes évekre ki tudta heverni a csapással felérő „támogatást”. A Kárpát-medencei önazonosság megtalálása egyúttal a szovjet politikai és kulturális uralom alóli kitörési törekvések egyik igen jellegzetes, a társadalom öngyógyító képességét mutató formája is volt. Az identitás keresése ugyanakkor

nem csak Kelet-Európára volt jellemző: a hetvenes években világszerte felértékelődött a hagyományos kultúrák szerepe. A véleményformáló értelmiségi és művészi elit Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban is saját arcát kereste, s nagy érdeklődéssel fordult azon kultúrák felé, ahol még fellelhető volt a globalizáció előtti állapot. Ezért kaptak megkülönböztetett figyelmet a mojszejevi hatás alól kiszabadult, autentikus táncot bemutató magyar néptánc-együttesek a külföldi néptáncfesztiválokon, ezért figyeltek fel a nem tömegigényt kiszolgáló külföldi lemezkiadók a hetvenes-nyolcvanas évek magyar népzenei együttesreire.

Napjaink diktatúrája, a pénz és a gátlástalan üzlet természetesen a népművészet területén is érzékelhető. Kitűnő példája ennek a szóban forgó kritika által is említett, s megmentőnek tartott „világzene” megszületése. A világzene kategória létrehozatala kifejezetten üzleti megfontolásból történt, annak érdekében, hogy a szórakoztató zenében egyre nagyobb számban megjelenő népzenei ihletésű felvételek könnyebben eladhatók legyenek. A világzene egyfajta modern mojszejevizmusként értelmezhető. Alapja a sok esetben felszínes ismeretekkel összeszedetett népzene és népdal, amely egy általános zenei hablattal leöntve a Dáridó és a McDonald's szintjén mindenki által gyorsan fogyasztható készterméket produkál. Ugyanennek a gondolat- és üzletmenetnek a mintájára készült a világsikerű Riverdance produkció. Az amerikai szórakoztató ipar biztosra ment, hiszen pénzről volt szó. A show-műsorokban jól bevált fény- és hangtechnikai elemek, a meglehetősen ötletellen, ámde hatásos koreográfiákban végletekig felfokozott látvány mögött mellékessé vált az évszázados értékeket hordozó ír tánc. A világsikerhez természetesen a professzionális és dollármilliókba kerülő reklámkampány is elengedhetetlenül szükséges, amelynek segítségével a legsilányabb produkciót is el lehet adni, s amely nélkül a legértékesebb művészi teljesítmények is elkallódnak.

A „világzene” és a „világtánc” azonban létező fogalmak, mint ahogyan a mojszejevizmus is létezett. Csakhogy nem szabad összekeverni a szórakoztató zenét a klasszikus zenével, a világzenét a népzennel, a „világtáncot” a néptáncsal. Amíg az egyik tömegigényt kiszolgáló, gyorsan változó és változtatható ipari termék, a másik évszázados hagyományra visszatekintő érték, amelyhez csak avatottan, felkészülten szabad hozzányúlni.

Mint minden művészeti ágban, a színpadi néptáncművészetnek is természetes törekvése a megújulás, a kísérletezés, az útkeresés. A néptánc művészi színvonalú színpadra állításának hagyománya Magyarországon több, mint negyven éves múltra tekint vissza. A néptánc elemeket felhasználó, új formákat találó koreográfiákra napjainkban is találhatunk kitűnő példákat. A nem hivatásos néptáncmozgalom elmúlt évtizedben tapasztalható hihetetlen méretű kiterjedésével, színvonalának emelkedésével, a gyermek néptánc-együttesek nagy száma és magas színvonala reményt ad arra, hogy a néptánc-koreográfusok, ahogy az elmúlt évtizedekben, úgy a jövőben is képesek lesznek az elengedhetetlen hagyomány-ápolás mellett új, igényes és művészi formák megtalálására. Ezeknek az új utaknak a mércéje azonban nem a show-színpadokon, hanem a Bartók Béla és Kodály Zoltán által meghatározott világban található meg.

Diószegi László
fotó: Kanyó Béla

Felhívás!

A Táncház Egyesület immár második alkalommal indít Táncházvezető-képző Tanfolyamot pedagógusok, táncpedagógusok, táncosok részére. A tanfolyam szeretné megoldani a táncházak működéséhez nélkülözhetetlen, speciális szerepet betöltő táncházvezetők (táncoktatók) szakmai képzését, mert hiányuk alapvető gondot jelent.

A táncház különleges szórakozási forma, alkalmazásához olyan hozzáértők segítségére van szükség, akik ismerik a táncokat, jó kommunikációs és helyzet-felismerési készséggel rendelkeznek, s rövid idő alatt kedvet tudnak ébreszteni. Képesek a gátlásokat feloldani a néptáncban még járatlan érdeklődőkben.

Napjainkban az iskolai oktatás is kezdi részé- nek tekinteni a néptáncot és népzene- t. A táncház e képzésnek egy kötetlenebb, szabadabb, természetesebb formája, melyet csak szimpla táncismeret vagy szimpla pedagógiai ismeret birtokában nem lehet átadni, közvetíteni. Egy ilyen típusú képzés problémájának megoldására vállalkozik az első sikeres tanfolyam tükrében ismét a Táncház Egyesület. A táncház- at a résztvevők az igényes és hiteles tolmácsolók által a magyar kultúra szerves részeként ismerhetik meg. Az egyetemes kultúrában a táncház nemzetközileg egyedülálló értékeket képvisel és közvetít, ezért tartjuk fontosnak szakemberek képzését, a táncházvezetők utánpótlásának biztosítását.

A tanfolyam ideje: 4 félév, havonta egy teljes hétvége gyakorlati és elméleti foglalkozásokkal, 16 óra/hétvége + nyári tábor

A képzést záró ellenőrzési formula: gyakorlati és szóbeli, elméleti vizsga

Tanfolyamunk indítását októbertől tervezzük, ha elegendő számú jelentkezés érkezik szeptember 15-ig. A részvételi költség a pályázati támogatás és a résztvevők számának függvényében személyenként kb. 25.000,- Ft/félév.

Információ, jelentkezés:

TÁNCHÁZ EGYESÜLET

1255 Budapest, Pf. 153.

Tel./fax: 214-3521

tanchaz@mail.datanet.hu

MEGEMLÉKEZÉS A HARMINCADIK ÉVFORDULÓN

30 éve, 1972. május 6-án rendezték az első budapesti táncházat a Liszt Ferenc téri Könyvklubban (ma Írók Könyvesboltja). Ebből az alkalomból 2002. május 6-án, a Corvin téri Budai Vigadó épületében emlékestet tartottak a Hagyományok Háza szervezésében. Kelemen László főigazgató megnyitóját követően Lelkes Lajos és Sebő Ferenc visszaemlékezését hallhatták a meghívott vendégek, majd részleteket láthattak a Gulyás testvérek „Szék télen” (1969) című filmjéből és levetítették Székely Orsolya „Hajnalba indultunk” (1973) című alkotását. A táncházban az est házigazdája, Halmos Béla, valamint Sebő Ferenc és Éri Péter muzsikált. Összeállításunkban Timár Sándor levelét közöljük, amelyet távollétében fia, ifj. Timár Sándor olvasott fel. A Vitányi Ivánnal készült interjú a Sansz 2002/6-7. számában jelent meg, Szalay Zoltán fotóművész korabeli felvételeit a Táncház Archívum bocsátotta rendelkezésünkre.

Timár Sándor

*Kedves Táncház-kedvelők!
Kedves Barátaim, Kollégáim!*

Nagy öröm számunkra, hogy az eltelt három évtized alatt a világ számára is példaadó, csodálni való munkát végeztünk a magyar néptánc és népzene, a néphagyományok megismerésében, újjáélesztésében, megőrzésében. Mai világunkban ez forradalmi tettnek számít, mert a civilizációs technika ipari termékeivel, divatvilágával – üzleti érdekei kedvéért – életünk minden területén azonos rendszerre törekszik, ennek következtében a mi sokszínű világunk, egész kultúránk egyszínűvé mosódhat.

Véleményem nem a civilizáció ellen szól! Örülünk annak, hogy néhány óra alatt földünk másik oldalára repülhetünk vagy „zsebtelefonunkkal” egy parkban sétálgatva a világ bármely pontján élő partnerünkkel beszélgethetünk. De az nagyon elszomorítana, ha mondjuk a Kárpát-medencében vagy a világ bármely táján élő magyarok vagy a szomszéd népek gyönyörű, sokszínű táncait egy egységes tánc kultúra váltaná fel, mint ahogyan ez történt Nyugat-Európa táncgyógyományaival, melyből egy egységes balett táncnyelv született, s amely azonos Párizsban, Moszkvában, New Yorkban és Budapesten is.

Az elmúlt harminc évre örömmel tekintünk vissza, s bizakodva nézünk a jövő felé. Elért eredményeinket közös, összehangolt munkával valósítottuk meg. Itt szeretnék köszönetet mondani a hajdani Bartók Béla táncgyűttesem tagjainak, akik velem együttműködve segítettek egy új néptánc-pedagógiai módszer kimunkálásában, mely nélkül nem lett volna táncházmozgalom. S nem valósulhatott volna meg, ha nem lett volna ezt megelőzően az a sokoldalú néprajzi kutatómunka, amelyben fontos szerepet kaptak a táncfolklorisztikai vizsgálatok Martin György, a Pesovár testvérek és még sok neves kutató részvételével.

Szerencsére jó példa volt Bartók Béla, Kodály Zoltán és tanítványainak népzenei gyűjtő- és kutatómunkája. Itt kell megemlítenem, hogy a táncházak megszületéséhez az archaikus népzene a városokban is élő formában kellett megszólalnia. Ebben Halmos Béla, Sebő Ferenc és társaik voltak segítők. Köszönettel kell szólnom az első táncház ötletét felvető Lelkes Lajosról és Kallós Zoltánról, valamint mindazokról, akik a szervezésben, lebonyolításban részt vettek. Ebbe a munkába a táncházvezetői tanfolyamok elindítását is bele kell érteni. Kezdetben a néptánc oktatók képzését a Népművelési Intézet táncosztálya vállalta fel Héra Éva vezetésével, s most a Táncház Egyesület látja el ezt a feladatot. Dicséretet érdemel a sok új táncházvezető, akik segítségével az ország sok-sok pontján él és működik a táncház, melyet hagyományörző elődeink a táncos, közös szórakozás, az ismerkedés, az ifjúság összefogása, nevelése, illetve a faluközösségbe való beilleszkedés fontos színtereként tartottak számon.

Gondolataim végén Bartók Bélát idézem, és nagyon sajnálom, hogy nem láthat egy-egy Táncháztalálkozót, ahol ezek járják a hagyományos táncainkat. Az ő munkássága idején ez elképzelhetetlen lett volna. Bartók így emlékezik vissza gyűjtőtújtaira: „Amekkora változatosságot a fül kap, hála a dallamok sokféleségének, akkorában van része a szemnek is. Ezek felejthetetlen élmények; fájdalmasan felejtethetlenné, mert tudjuk, hogy a falunak ez az állapota pusztulásra van ítélve. És ha egyszer kipusztult, soha többé föl nem fog támadni, helyét soha valami hasonló nemű nem fogja betölteni.”

Hála Istennek, nekünk mégis sikerült magyarságunkat megőrző értékeinket felélesztetnünk, sőt, ma már az iskolai nevelésben is használjuk. Szükségünk is van erre, hogy egy szebb és jobb világot teremthessünk magunknak és utódainknak.

Ehhez kívánok minden kollégámnak, minden „táncházasnak” sok sikert, erőt és kitartást!

Timár Sándor

Korniss Péter, Novák Ferenc, Borbély Jolán, Csoóri Sándor

Gyökereket és közösséget keresni

Harminc éves a magyar táncházmozgalom. Elindulása az ifjúság önálló kifejezési eszközeinek keresése, amelyet lelkesedés és politikai gyanakvás egyaránt kísért. A mozgalom bölcsőjénél ott találjuk Vitányi Iván szociológust, aki ma így emlékszik vissza a kezdetekre.

A táncházmozgalom – visszanezve ma legalábbis úgy tűnik –, hogy a semmiből jött létre, egyik percről a másikra. Pedig természetes folyamatként értünk el oda a 80-as évek beat-mozgalmának nyomán. Az ifjúság keresi saját helyét, önálló kifejezési lehetőségeit, amit a beat zenében és mozgalomban véli megtelelni. Aki emlékszik még arra, hogy milyen gátakat próbált emelni az akkori politika a hazai beatmozgalom elé, ma már csak mosolyogni tud ezen a hiábavaló igyekezeten.

Az is természetes, hogy itthon sokan keresték a csak ránk jellemző kifejezési formát, amit a népművészetben, a népzeneben találtak meg. Jöttek a Sebőkék először az Erdélyben gyűjtött zenével, újszerű hangzással, amitől az akkori Állami Népi Együttesre építő kultúrpolitika elzárt bennünket. A fiatalok megéreztek, hogy a széki vagy fogarasi dallamok valami egészen másról szólnak. Timár Sándorék meg a színpadon kívül, csak úgy kedvtelésből is szerettek volna táncolni, a srácokat és a lányokat megtanítani. Ebben az egészben nem is a zene és a tánc volt a lényeg, hanem az együttlét, a közösségi élmény. És máris ott voltunk a táncháznál.

Alternatív közösség volt tehát a táncház, és mint minden, ami „alternatív”, az irritálta e hatalmat. Ebben nem sokat változott a világ.

A Kassák Klubot szinte állandóan bepanaszolták, hogy ott a fiatalok erkölcstelenül viselkednek. Keresték, hogy hol köthetnének belénk. Az akkori Népművelési Intézet, amelyet vezettem, afféle védőernyőt tudott biztosítani a politika gáncsoskodásával szemben.

Ez az értetlenség és idegenkedés azért is volt taszító, mert a táncházmozgalom azokból a gyökerekből táplálkozott, amelyeket fennhangon magukénak mondtak. Jómagam a Muharay Együttesben ismerkedtem a folklór-

Foltin Jolán

Fuchs Livia

ral. Számomra és mások számára is természetes volt ez az „anyanyelv”. A népi kultúra, a népművészet a politikai hatalom identifikációs tényezője volt mindvégig. De csak abban a formában, ahogy ők elképzelték.

A Kodály-iskola mindannyiunknak sajátja volt. Természetes módon találtunk a népzeneire, mint például az Illésék is. Ugyanazokat a dalokat tanultuk az iskolában, és énekeltük mindenhol. Ez jelentett egy olyan közös nyelvet, zenei alapot, amelyik elősegítette az összetartozást. Legnagyobb erénye és legnagyobb „bűne” is az volt, hogy képes volt a hivatalossal szemben más közösségeket is kínálni a fiataloknak.

A táncházak első évtizede valóban tele volt politikai töltéssel. No nem maga a táncház. De egy-egy rendezvény felért egy politikai tüntetéssel, főleg Erdély mellett. Azonnal kész volt a válasz, hogy ez magyarkodás, a nacionalizmus bölcsője. Az tény, hogy a táncházi közönség az átlagnál többet politizált, és erre még büszke is volt.

A 80-as évek azonban két jelentős változást hoztak. A szabadabb politikai légkör, a készülő és megvalósuló rendszerváltás már szabad politizálást engedett. A politika kivonulhatott a civil mozgalmakból, a táncházakból is. Megerősödhetek a szakmai és társasági vonások. Egy-egy táncház tartós és kisebb közösséggé vált. Más rendezvényei pedig idegenforgalmi látványossággá nőttek.

Az ifjúság határozott választ adott a nacionalizmus vádjára. A korábbi széki és más erdélyi táncok mellett előbb az itthoni – elsősorban somogyi és szatmári – táncok, majd a horvát, szerb, német kisebbség táncai hódítottak a táncházakban. Ma pedig a bolgár, a görög, a zsidó, a cigány táncokat ropják legdivatosabb táncházakban. Én különösen fontosnak tartom, hogy a városi mozgalom meghódította a falut is. Sok kis közösségben szinte az egyetlen társas alkalom lett.

Harminc év egy népművészeti mozgalom életében – a hullámzások, a megtorpanások, átmeneti visszaesések ellenére – már maga az örökkévalóság. Mintha mindig lett volna, és elpusztíthatatlan, megszüntethetetlen. Pedig azt a támogatást soha nem kapta meg, amit megérdemelte.

(-kápé-)

Milyen a Táncháztalálkozó fogadtatása?

Sokféle választ adhatunk erre a két kérdésre, hiszen mindannyian jól ismerjük, részesei vagyunk a „mozgalomnak”. Fontos volna azonban többet tudnunk önmagunkról, pontosabb ismeretek birtokába jutni. A kerek harminc esztendő is arra késztet bennünket, hogy visszafelé is tekintsünk. Dokumentálni, kutatni kell a táncházat, a magyar közművelődés és a hagyományok továbbörökítésének ezt az egyedülálló intézményét.

Hat-hét évvel ezelőtt voltak már ilyen próbálkozásaink: Juhász Katalinnal és Szabó Zoltánnal (mindhárman néprajzosként és a táncházmozgalmat tevékeny részeseiként) két éven át vizsgáltunk a táncháztalálkozók körében. Az 1996-os Táncháztalálkozón 1000 kérdőívet töltöttek ki számunkra az akkori résztvevők: ezek az adatok és statisztikai feldolgozásuk az első olyan elemzés, amelyben számszerűen is alátámasztva látható, ki a táncházas, milyen az ízlése, értékrendje. (A teljes anyag a Néprajzi Múzeum Etnológiai Adattárában olvasható.)

Az idei Táncháztalálkozón elvégzett vizsgálat részben ennek a korábbi kezdeményezésnek a folytatása. A JELTÁRS (Jelenkor Társadalomkutató Műhely) szociológusainak közreműködésével, a Hagyományok Háza és a Táncháztalálkozó Egyesület támogatásával állítottuk össze azt a kérdőívet, amelyben többféle kérdésre kerestük a választ:

- A Táncháztalálkozó híre milyen csatornákon jut el az érintettekhez?
- Kik az esemény látogatói, mely programok iránt érdeklődnek és mennyire elégedettek ezekkel?
- Milyen indítástól választják a táncházat időöltésül az oda járók?

A kérdőívek adatait a Táncháztalálkozó második napján (2002. március 17-én) a Bartók Táncegyüttes önkéntesei segítségével vettük föl – köszönet illeti őket gondos, szakszerű munkájukért. Az elemzések 384 válaszadó által megadott adatok alapján készültek (ezen a napon kb. 5000 látogató fordult meg a rendezvényen).

A felmérés eredményei egy vastag kötetet tesznek ki (az érdeklődők számára a Táncháztalálkozó Archívumban hozzáférhető), az alábbiakban a szélesebb közönséget is érintő-érdeklő vonatkozásokat tesszük közzé szöveges formában, grafikonokkal kiegészítve.

Sándor Ildikó

A látogatók összetételéről

A Táncháztalálkozó közönségének fele „törzsközönségnek” számít, minden esztendőben részt vesz az eseményen; további egyötöde ugyan nem jön el évenként, de viszonylag rendszeresen, két-három évenként igen. A résztvevők kevesebb, mint egytizede csak alkalmos látogató, ennél ritkábban jön el. Minden ötödik válaszadó most járt itt első alkalommal. (1. ábra)

A résztvevők általában barátaikkal, néptáncsoporttal, zenekarral vagy családjukkal látogattak el a rendezvényre. (2. ábra) Elég sokan, a válaszadók 10 százaléka egyedül jött, ez inkább az idősebb korosztályra volt jellemző. A középkorúak inkább többnyire néptáncsoportjukkal érkeztek, a 19-30 év közötti fiatalok barátaikkal, míg családjukkal inkább a 30 év fölöttiek és az annál idősebbek.

A felnőtt látogatók körében a diplomások aránya nagyon magasnak mondható, közel háromnegyedik rendelkezik főiskolai vagy egyetemi diplomával. Tehát a Táncháztalálkozó közönsége jóval magasabban kvalifikált, mint az azonos korú lakosság általában.

A programok iránti érdeklődés

Sokféle program várta a látogatókat, mindegyik népszerűnek bizonyult.

A rendezvény fő profilja a tánc és a hozzá kapcsolódó programok, s a tánc-tanítás, táncolás, táncháztalálkozó és a fellépők iránt egyaránt nagy volt az érdeklődés. Ugyanakkor a legnépszerűbb mégis a kirakodóvásár: ez mindenkit egyformán érdekelt. A látogatók szívesen nézelődnek, s valószínűleg vásárolnak is a kirakodóvásáron, amelyhez minden bizonyosan hozzájárul a speciális kínálat, ami ilyen választékban és sokszínűségben

egyébként nem elérhető, sok olyan készítő és árus vonul fel, aki egyébként nehezebben volna fellelhető. Ez egyben azt is mutatja, hogy a rendezvényen résztvevők ízlésvilágában helyet kapnak a kézműves termékek, népies stílusú tárgyak, eszközök, ruhák. (Ezt támasztja alá a Táncháztalálkozón 1996-ban készült felmérésünk is, ahol a válaszadók megközelítően nyolcvan százaléka mondta azt, hogy öltözködésében helyet kapnak az ilyen darabok.)

A koncertek a válaszadók háromnegyed részét érdekelték. A 19 és 30 év közötti korosztály vonzódása valamivel intenzívebb, 80,1 százaléka volt kíváncsi a zenei műsorokra. A férfiak nagyobb érdeklődést mutattak, az eltérés tíz százalékos. (Az előbbieknél 80,8-es, a hölgyeknél 69,4-es százalékarány.)

A többi fellépőre a megkérdezettek kétharmada volt kíváncsi. A táncháztalál-

letve a táncolás a résztvevők háromnegyedét érdekelte, leginkább azokat, akik barátaikkal érkeztek a rendezvényre, s mérsékeltebben azokat, akik a családjukkal vagy egyedül jöttek. A „mérsékeltebben” kifejezés megtévesztő lehet, hisz még ez utóbbi csoportokban is kétharmados volt az érdeklődők aránya. A legjobban azokat vonzotta, akik havonta járnak táncházba, legkevésbé akik soha, de még őket is ötven százalékban. A néptánc-együttesek tagjai jóval nagyobb mértékben érdeklődtek, mint akik nem táncolnak együttesben, életkor szerint a 15 és 18 év közöttiek éltek leginkább ezzel a lehetőséggel.

A táncitanítás a látogatók 60 százalékát vonzotta. Leginkább azokat, akik néptáncsoporttal érkeztek (71 százalék). Ők egyben a legfiatalabb korosztály, s így feltehetően kevésbé jártasak a táncokban, mint az idősebbek, ezért körükben nagyobb az igény a tanításra. A kézműves foglalkozásokon, a gyermek- és egyéb programokon arányában kevesebben vettek részt, de így is szép számban. A kézműves foglalkozások egyrészt speciálisabb érdeklődést igényelnek a rendezvény fő vonulatához képest, másrészt, mint az a felmérés során kiderült, a résztvevők elsősorban a társaság és a mulatság miatt jöttek el a Táncháztalálkozóra, a kézművesesség kipróbálása ettől eltérő jellegű tevékenység. Mindezzel együtt a megkérdezettek közel harmadát vonzották ezek a programok is. A kézműves foglalkoz-

zások és a gyerekprogramok inkább a családjukkal érkezetteket érdekelték, körükben ezek nagyon népszerűek.

A megkérdezettek egy kisebb része megemlítette még a folk-kocsmát, mint vonzó programot.

A rendezvény egyes programjaival való elégedettség

A megkérdezett résztvevők iskolai osztályzatokkal értékelték az egyes programokat a felmérés során. A programok együttes átlaga igen magas, 4,03-os osztályzatot tett ki.

A megkérdezettek nagyjából fele minden egyes programmal teljes elégedettséget mutatott. A legjobb osztályzatot a táncitanítás kapta, 4,53-ot. Hasonlóképpen kedvező értékelést értek el az egyéb fellépők, a gyermekprogramok és a kirakodóvásár, valamivel gyengé-

bet pedig a táncház, a koncertek, s végül a kézműves foglalkozások, de egyik sem alacsonyabban 4-esnél. (4. ábra)

Összességében tehát azt mondhatjuk, hogy a válaszadók nagymértékben elégedettek voltak a programokkal.

A rendezvényvel való elégedettség általában

Arra is szerettünk volna választ kapni, hogy mennyire elégedettek a látogatók az esemény színvonalával általában, vagyis milyen az összbenyomásuk. A válaszadók szintén iskolai osztályzatokkal értékelték a rendezvény egészét.

Az átlag 4,01, hasonlóképpen, mint az egyes programok értékelésekor. Ezen „érdemjegyet” viszont a válaszadók az előzőtől eltérő megoszlása adta ki. A kérdezettek 29 százaléka teljes mértékben elégedett volt, további 46,8 százalék pedig nagymértékben. Csak közepesen értékelte azonban a 21 százalékuk, ami ilyen magas arányban külön egyik programnál sem fordult elő. Tehát a rendezvény összességével szemben kritikusabbnak bizonyultak, mint az egyes programokkal szemben.

Ezt a jelenséget magyarázhatja az a tény, hogy a Táncháztalálkozó a Sport-

csarnok pusztulása miatt új és kisebb helyszínre kényszerült, s annak ellenére, hogy a programok külön-külön nagyon jók voltak, a rendezvény összességében nem tudta a megszokottat nyújtani, hiszen az új tér egészen más lehetőségeket kínált, s a látogatók száma is valamivel a Budapest Sportszarnokban megszokott alatt maradt.

Mindezek miatt is hasznosnak látszott összehasonlítani az ideai rendezvényt a megelőzőekkel. A megváltozott körülmények ellenére 42,2 százalék nagyjából éppen olyanak találta, 27,2 százalék, azaz több mint egynegyedük pedig jobbnak, megközelítően ugyanennyien viszont rosszabbnak.

Összefoglalva kijelenthetjük, hogy a Táncháztalálkozó fogadtatása nagyon jó, a résztvevők nem csalódtak. Fontos eredmény, hogy az eseményen az állandó törzsközönség mellett jelentős számban vettek részt új látogatók is.

XXIII. KALÁKA FOLKFESTIVÁL 2002. JÚLIUS 11-15., MISKOLC-DIÓSGYŐR

2002. JÚLIUS 11. CSÜTÖRTÖK, MISKOLC, VÁROSHÁZA
17:30 A KALÁKA Fesztivál NYITÓHANGVERSENYE

2002. JÚLIUS 12. PÉNTEK, DIÓSGYŐRI VÁR

– VÁRSZÍNPAD –
16:00 FIATAL MŰVÉSZEK TALÁLKOZÓJA
18:30 TERNIPE
20:00 BUDAPEST KLEZMER BAND
22:00 KERÉKES EGYÜTTES
23:00 TERNIPE TÁNCCHÁZ
– ÁROKSZÍNPAD –
18:00 TÉKA
19:30 DR. VALTER
21:00 REPUBLIC
22:30 BABA YAGA
24:00 TÉKA TÁNCCHÁZ

2002. JÚLIUS 13. SZOMBAT, DIÓSGYŐRI VÁR

– ÁROKSZÍNPAD –
10:30-13:30 GYERKEFESTIVÁL
– VÁRSZÍNPAD –
16:00 FIATAL MŰVÉSZEK TALÁLKOZÓJA
18:30 SZÁSZCSÁVÁSI ZENEKAR
20:00 FOLKESTRA
22:00 SEBŐ EGYÜTTES
23:00 SIRTOS TÁNCCHÁZ
– ÁROKSZÍNPAD –
18:00 CHALABAN
19:30 BARTÓK KAMARASZÍNHÁZ
21:00 HOT JAZZ BAND
22:30 SZÁSZCSÁVÁSI TÁNCCHÁZ

2002. JÚLIUS 14. VASÁRNP

– BELVÁROSI EVANGÉLIKUS TEMPLOM –
11:00-12:30 ISTENTISZTELET A Fesztivál KÖZREMŰKÖDŐIVEL

DIÓSGYŐRI VÁR

– VÁRSZÍNPAD –
16:00 FIATAL MŰVÉSZEK TALÁLKOZÓJA
18:30 PROMISE
20:00 KALÁKA
22:00 MUZSIKÁS ÉS SEBESTYÉN MÁRTA
23:30 BERKÓ TÁNCCHÁZ
– ÁROKSZÍNPAD –
18:00 NK JAZZ COMBO
19:30 VAGABOND EGYÜTTES
21:00 LOVASI ANDRÁS: BANDI A HEGYRŐL
23:00 SÖNDÖRGŐ TÁNCCHÁZ

2002. JÚLIUS 15.

– KOSSUTH UTCAI REFORMÁTUS TEMPLOM –
18:00 A KALÁKA Fesztivál JÓTÉKONYSÁGI HANGVERSENYE
A NYILAS MISI ALAPÍTVÁNY JAVÁRA

A SZERVEZŐK A MŰSORVÁLTOZTATÁS JOGÁT FENNTARTJÁK.
JEGYÁRAK A JÚLIUS 12-14. KÖZÖTTI PROGRAMOKRA:

A NAPIJEGY ÁRA: 1.890,- FT

A BÉRLET ELŐVÉTELLEN: 3 990 FT, JÚLIUS 12-TŐL 4.490,- FT.

JEGYEK RENDELHETŐK A TOURINFORM MISKOLCI IRODÁJÁBAN:

3525 MISKOLC, RÁKÓCZY U. 2.

TEL: 06 (46) 350425, FAX: 06 (46) 350439

E-MAIL: MISKOLC@TOURINFORM.HU

BUDAPESTEN A KALÁKA ZENEBOLTBAN:

1052 BUDAPEST, V, BÁRCZY ISTVÁN U. 10.

TEL: 06 (1) 2675331 • E-MAIL: KALAKAJEGY@YAHOO.COM

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK: WWW.BIOMUSIC.HU

FELHÍVÁS!

A BONYHÁDI VÖRÖSMARTY M. IFJÚSÁGI ÉS MŰVELŐDÉSI KÖZPONT,
A MAGYAR RÁDIÓ RT. BARTÓK ADÓFŐSZERKESZTŐSÉG
NÉPZENEI SZERKESZTŐSÉGE ÉS A HAGYOMÁNYOK HÁZA
2002. OKTÓBER 11-13. KÖZÖTT RENDEZI MEG BONYHÁDON A

Népzenei fesztiválok a magyarországi táncházmozgalomban

CÍMŰ KONFERENCIÁT ÉS A

X. ORSZÁGOS NÉPZENEI TALÁLKOZÓT.

2002. október 11-én, 10-18 óráig
KONFERENCIA

A kétevente megrendezett bonyhádi népzenei találkozó 20 éves jubileuma alkalmából a fenti témában konferenciát szervezünk, melynek keretében az elmúlt negyedszázad tapasztalatait összegezve igénykszünk útmutatást adni azon szakembereknek, kollégáknak, akik már eddig is és a jövőben is foglalkoznak hasonló rendezvények szervezésével, lebonyolításával. Várjuk továbbá azon népzenei műhelyek, zeneiskolák vezetőit és munkatársait, akik aktív részesei a mozgalomnak, valamint minden érdeklődőt.

A konferencián tervezett előadások:

A bonyhádi népzenei találkozók rövid története – *Szabó László*

A Magyarországon működő népzenei fesztiválok,
találkozók áttekintése – *Vavrinecz András*

Népzenei fesztiválok, találkozók a Kárpát-medencében
Agócs Gergely

Népzenei fesztiválok, találkozók szerepe és jelentősége
a népzeneoktatásban – *Eredics Gábor*

Az Országos Táncháztalálkozó két évtizede – *Berán István*
Népzenei fesztiválok, találkozók a rádió műsorpolitikájában
Dévai János

Népzenei fesztiválok, találkozók a televízió műsorpolitikájában
Fehér Anikó

A konferencia levezető elnöke: *dr. Halmos Béla*

A konferencia részvételi díja 2.000,- Ft, mely kétszeri étkezést tartalmaz. (Szállás 1.000,- Ft/fő/nap áron igényelhető.)

Jelentkezési határidő: 2002. szeptember 20.

2002. október 12-13.

X. ORSZÁGOS NÉPZENEI TALÁLKOZÓ

Versenyműsorok, népzenei koncert, táncház, gálaműsor

A népzenei találkozók hagyományaihoz híven továbbra is a még kevésbé ismert hangszeres együttesek és szolisták számára szeretnénk megmérési lehetőséget kínálni felnőtt és ifjúsági kategóriában. Ez utóbbit elsősorban az ország több városában jól működő népzenei iskolák növendékei számára szervezzük. Az ifjúsági kategória felső korhatára 16 év, zenekarok esetében ez az átlagéletkorra értendő. E fesztivál keretében citerazenekekkel és pávakörökkel nem áll módunkban foglalkozni. Várjuk tehát a magyar és a Kárpát-medencei nemzetiségek zenéjét játszó zenekarok, valamint énekes és hangszeres szolisták jelentkezését. A színpadon bemutatásra kerülő versenyprodukció szolisták esetében max. 8 perc, zenekaroknál max. 15 perc lehet.

Nevezési díj: 1.000,- Ft személyenként
(A versenyen résztvevőknek szállást és étkezést biztosítunk.)

Jelentkezési határidő: 2002. szeptember 13.

Részletes információ és jelentkezési lapok kérhetők:
Vörösmarty Mihály Ifjúsági és Művelődési Központ
7150 Bonyhád, Széchenyi tér 2.

Tel.: 74/451-455 • Fax: 74/451-021

A jelentkezési lap letölthető: www.bonyhad.hu/rendezveny.html

TÜKRÖS TÁBOR

A Tükrös együttes új CD-je

„Több mint tizenöt éve annak, hogy beleszerettünk a magyar népzenebe. Ez nem az iskolában tanult „kötelező” népdaloknak volt köszönhető, nem is a kiváló szakkönyveknek, tudományos dolgozatoknak – akkor még nem olvastunk ilyeneket.

Számunkra – akik nem a hagyományos falusi kultúrába születtünk bele – meghatározó volt, hogy közvetlenül megtapasztalhattuk a zene szerepét a falvak életében, eleink mindennapjaiban. Eldugott erdélyi, felvidéki és magyarországi falvakba utaztunk el, ahol együtt mulattunk-búsultunk az ott élő parasztokkal, cigány muzsikusokkal. Időnként még ma is részesei vagyunk egy-egy ilyen lakodalomnak, zenés-táncos eseménynek.

Az ott tapasztaltakat próbáljuk megőrizni és továbbadni koncertjeinken, táncházakban és nyári népzenei táborainkban. Mi is évekig jártunk ilyen táborokba: kis országunk egy-egy pontján évről-évre több százan összegyűltünk, és kiszakadva a hétköznapokból nyolc napon át mulattunk, zenéltünk, táncoltunk. A tánc- és zenetanítás mellett a legemlékezetesebbek az egybefolyt nappalok és átmulatott éjszakák, a szabad, felhőtlen szórakozás volt. A magyar népzene és néptánc annak is élő, magától értetődően használt nyelvezetté vált, aki addig esetleg csak iskolai tananyagként ismerte.

Hogy minél többen részt vehessenek ezeken a „nagy bulikon”, mi

is megszerveztük saját táborunkat: 1996-97-ben Debrecenben, majd 2001-től Simonpusztán. 2002-ben az USA-ban és – a kint élő magyar barátaink által – Ausztráliában szervezett tábor zenei házigazdái leszünk. A célunk olyan feledhetetlen élmény nyújtása az odalátogatóknak, hogy ráérezzenek az élő zene varázsára, a magyar népzene szépségére. Minden alkalommal bizonyosodik, hogy saját zenénkre lehet a legjobban vigadni.

Olyan zenéket és táncokat tanítunk, amelyekkel igen sokat foglalkoztunk, és amelyeket nagyon megszerettünk. Ez a lemez is azon vidékek tánczenéit tartalmazza, melyek az idei és a korábbi táborainkban leginkább hallhatók és tanulhatók voltak.

Gömörben, a Felvidék középső térségében nagy hagyománya volt a vonós cigányzenekaroknak. Az ő repertoárjukban számtalan régi juhász-nóta maradt fenn. Az itt élő keleti-palócok legjellegzetesebb táncai a vassvári verbunk és az új stílusú csárdás.

A kicsit keletebbre élő abaújszina muzsikusok zenéiből (ők a tavalyi tábor vendégei voltak) a györkei verbunkot és Magyarböd tipikus dallamait választottuk. A magyar népzeneiben teljesen rendhagyó az ott hallható többszólamú éneklés.

A Felső-Tisza-vidék zenéjével már sok éve foglalkozunk, előző lemezünk kizárólag e terület zenéjét mutatta be (Szatmári népzene az

Koncz Gergő
fotó: Ács Antal

1900-as évekből). Most két pásztornóta majd egy verbunk után hosszabb csárdás-ugros (friss csárdás) folyamat következik.

A magyarpalatkai (Erdély) muzsikusokkal régóta szoros a kapcsolatunk, ők mindkét debreceni táborban velünk voltak. A mezőségi táncok közül a ritka és sűrű magyar, majd egy teljes táncrend (lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás és korcsos) került a lemezre.

Kívánjuk, hogy ezeket a felvételeket hallgatva mindenkinek megelevenedjenek a Tükrös-táborok legszebb pillanatai, az ott tanult dalokat és táncokat vigyék magukkal otthonaikba is!”

Árendás Péter

Multság Potta Géza abaújszina primással.
Simonpuszta, 2001.
fotó: Ács Antal

REFORMÁTUS ÉNEKEK 1.

„1952-ben születtem református lelkész családban. Sokakhoz hasonlóan én is elhagytam a közvetlen közgazdász pályát, és önálló vállalkozásba kezdtem. A szakma, a hivatalos szervek és a közönség véleménye szerint is Magyarország egyik igen fontos, zenei örökségét meghatározó hanglemezkidőjává lettem, lettünk

kollégáimmal. Célunk nem a minden áron való profit termelés, hanem a világszerte elismert magyar művészek által létrehozott szellemi tőkével való tisztességes „gazdálkodás”. A Periferic Records-nál megjelent több mint 100 album a folk-world, kortárs, szimfonikus-rock, régi zene és jazz-fusion műfajok kiemelkedő, magas művészi értékű produkciói. Ebbe a zenei környezetbe illeszttem ezt a számomra és reményeim szerint sokak számára fontos kiadványt.

Régi elképzelésem vált valóra azzal, hogy a Zeneakadémián öt kórus (mintegy 150 énekes) és Pálúr János orgonaművész előadásában rögzíthettük CD és kazetta kiadás céljából ezt a

hangversenyt, amely a Magyar reformátusok használatára kiadott Énekeskönyvben található zsoltárokból, fohászokból és énekekből válogat. Terveim szerint ez a kiadvány – címében is jelezve – egy sorozat első darabja.

A kiadás ötletét az adta, hogy 2000-ben a Budapesten rendezett Reformátusok Világtalálkozóján igen sokan kerestek református énekeket tartalmazó CD-t, illetve kazettát. Azóta már azt is tudom, hogy a külföldön élő magyarok részéről is hatalmas az igény ilyen kiadványra, hangzóanyagra.

Szándékaim szerint a hangversenyt elvisszük Sárospatakra, Debrecenbe, Kecskemétre, Szentesre (ahol nagyapám volt a lelkész), Pápára és évenként a határon túli legnagyobb református közösségekbe: Kolozsvárra, Újvidékre, Kassára vagy Pozsonyba. Megfelelő hazai támogatás esetén az ottani bevételt teljes egészében a helyi református egyházközségnek ajánljuk fel.

Köszönetet mondok Ede bátyámnak a szervezés során nyújtott lelki támogatásért és az angol fordításokért. Köszönet illeti Jenő bátyámat buzdításáért, alkotó ötleteiért és a szervezésben nyújtott aktív, tevékeny segítségéért. Végül pedig köszönetet mondok valamennyi közreműködőnek az odaadó és magas színvonalú előadásért.”

Böszörményi Gergely

DÍJESŐ HULT A GHYMES-RE

AZ ARANY ZSIRÁF ÉS eMERTON DÍJAK ELNYERÉSE UTÁN, KÉT ARANY-, ÉS EGY PLATINALEMEZ BÜSZKE TULAJDONOSA LETT A KÖZEL 20 ÉVE MŰKÖDŐ, NAGY NÉPSZERŰSÉGNEK ÖRVENDŐ ZENEKAR.

AZ ELMŰLT ÉVEKBEN „BEGYŰJTÖTT” DÍJAK MELLETT (MAGYAR KULTÚRÁÉRT DÍJ, DON QUIJOTE DÍJ) 2002. ÁPRILISÁBAN A GHYMES ELHOZTA MAGYARORSZÁG LEGRANGOSABB ZENEI DÍJÁT, AZ ARANY ZSIRÁFOT. A LEGJOBB HAZAI JAZZ ÉS WORLD MUSIC ALBUMNAK JÁRÓ KITŰNTETÉST LÁSZLÓ SÁNDOR, A FONÓ RECORDS ÜGYZEVETŐJE VETTE ÁT, A GHYMES NEVÉN. ITT AZONBAN NEM ÉRT VÉGET A DÍJZUHATAG. PÁR NAPVAL KÉSŐBB A ZENEKAR TAGJAI A MAGYAR RÁDIÓ ÁLTAL SZERVEZETT ÜNNEPÉLYES DÍJÁTADÓRA VOLTAK HIVATALOSAK, AHOL MEGKAPTÁK AZ eMERTON DÍJAT.

A HAZAI ÉS NEMZETKÖZI SZÍNPADOKON ÉVEK ÓTA TELHÁZZAL JÁTSZÓ GHYMES HÁROM LEMEZE TOVÁBBI ELISMERÉST IS KAPOTT. A MAGYAR HANGLEMEZKIDŐK SZÖVETSÉGE ÁLTAL A KÖZELMŰLTBEN NYILVÁNOSSÁGRA HOZOTT HATÁROZAT SZERINT, AZ EDDIGI ELADÁSI PÉLDÁNYSZÁMOK LIMITVÁLTOZTATÁSÁVAL A GHYMES ZENEKAR BENNÜNK VAN A KUTYAVÉR (1997) ÉS TŰZUGRÁS (1996) CÍMŰ ALBUMA ARANYLEMEZ, MÍG A REGE (1998) PLATINALEMEZ LETT.

–FONÓ–

Hetric Free Folk

A címben említett – első olvasásra talán furcsának tetsző – szóösszetétel a Hétrét zenekar bemutatkozó albumának címét takarja, ami egyben az együttes zenei világát, stílusát hivatott röviden és tömören kifejezni. Mielőtt bárki különböző lexikonok után kapkodna, hogy kiderítse a műfaj eredetét, mibenlétét, megnyugtatók mindenkit, teljesen egyedi dologról van szó, ami a Hétrét tagjainak fejében fogant meg. A „free folk” mindössze annyit takar, hogy az együttes a népzene műfaji „korlátait” tagabban, szabadabban értelmezve muzsikál, s mindezt igazi, letagadhatatlan „hétrétes” formában teszi, amire a játékos „hetric” szócska utal.

A nemrégiben megjelent album zenei világa teljes mértékben megfelel az általuk kitalált műfaj „merev” szabályainak. A lemezen hallható 12 dal között felbukkan magyar, ír, kelta, skót, manszk(!) népdal is, sőt egyes opuszokban vegyítve kapjuk a különböző népek, kultúrák zenéit, szövegeit, ami igazi csemegévé, szívet-lelket melengető zenei orgiává varázsolja a lemezt. A zene iránti maximális alázat süt az anyagról, ezért is találó az a Nietzsche idézet, amely a CD belső oldalán olvasható, mintegy összegezve az együttes művészetről vallott elképzelését: „Az élet, a szenvedés, a gyönyör e buja bőségének közepette lakozik a tra-

gédia, fenségesen, elragadtatva, s távoli, mélabús dalra figyel – a létezésről regél e dal, az élet forrásairól, melyeket így hívnak: vágykép, akarás, fájdalom.”

A Hétrét három éve alakult, Nyugat- illetve Dél-Magyarország különböző részeiről verbuválódott öt magyar és két amerikai zenészből: *Boa Veronika Setanta* – ének; *Kimberly Coleman* – hegedű, ének; *Hochrein Judit* – furulyák, harmonika, ének; *Jon Hanson* – hegedű, ének; *ITYKO* – gitárok, bendzsó, bőgő, mandolin, billentyűs hangszerek, ének; *Kardos Endre Bozi* – fuvola, furulya, dudu, ének; *Tóth István* – gitárok, charango, bodhár, dobok, ének.

A zenekar az elmúlt években számtalan helyen fellépett, kis puboktól kezdve nagyobb nemzetközi fesztiválokig, utóbbiak közül kiemelkedik a szlovéniai Etno Urban Festival, a hazai Pepszi Sziget, illetve a Művészetek Völgye rendezvényssorozat.

A tavalyi évben, egy rangos felkérésnek eleget téve elkészítette az együttes a Román Sándor nevével fémjelzett Experidance Táncszínház Muskétások című darabjának teljes zenei anyagát, a CD várhatóan ez év végén kerül boltokba.

Összegzésképpen, erről az egész Hétrét jelenségről a legfrappánsabban egy rajongói bejegyzés árulkodik az együttes honlapjának (www.hetret.hu) vendégkönyvében, miszerint: „...Kishazánknak vannak gyöngyszemei. Itt a példa.”

–papp–

Új műfaj: gipsy pop-folk music

Megérkezett hozzánk is (végre valahára) a balkáni stílus és a cigány folklór tüzes ritmikája, hangzásvilága, modern hangszerelésbe csomagolva az Ethnix zenekar előadásában. Az együttes két előadóművésze, Balog József és Künstler Ágnes ezt az új stílust mutatják be.

– Mit jelent az Ethnix név?

B.J.: Ez a név tükrözi célunkat egy olyan zenei világ megalkotására, amely harmonikus ötvözete a hagyományos népzene és a modern, populáris dallamoknak, ritmusoknak. Egyébként a név az Etnikum és a mix szavak ötvözete.

– Miért kevertétek a folklórt és a pop műfajt?

B.J.: A világ zenei téren is hatalmas fejlődéseken megy át.

A mai generációk már nem a hagyományos népzenei hangszereken

készült zenéken nőttek fel, ezért

úgy éreztük, hogy minden-

képpen ötvözni kell a mo-

dern technika által nyúj-

tott lehetőségekkel. De a

lemezt próbáltuk úgy ösz-

szeállítani, hogy a közép-

korosztály számára is élvez-

hető legyen. Összefoglalva,

az albumon szerintünk min-

denki megtalálhatja az ízlésé-

nek megfelelő dalt.

– Ez a „gipsy pop-folk music” új stílusnak számít?

K.Á.: Ismereteink szerint nem létezik még ez a stílus, de szerintem mindenféleképpen egy különleges hangzást adtunk az anyagunknak.

– Milyen a fogadtatás, mik az első benyomásaitok?

B.J.: Jobbak, mint vártuk... Megmondom őszintén, nem voltunk túl optimisták, mivel az anyag úttörő a maga nemében, bár bízunk a sikerben, amelyet azt hiszem, az igazol, hogy a megjelenést követően alig pár nap alatt több mint 2000 darab lemez elfogyott.

– Hallgattam a CD-teket, s úgy éreztem, ez egy kicsit összetettebb hangzás, mint amit mostanában hallunk a rádiókban, televíziókban... Hányan készítettétek?

K.Á.: Az album elkészítésében többen is részt vettek, de természetesen a főszerepet férjem, Balog József játszotta egy fiatal és tehetséges „hangszerelővel”, Árgyó „Begyó” Péterrel.

– Kik segítik az együttes promótálását?

K.Á.: A Magic World részéről Lakatos „Roberto” Róbertet és feleségét, Száva „Diana” Ritát kértük meg, hogy segítse az anyagunk, ahogy te fejezted ki magad, promótálását. Egyébként a cégük producer is a lemezen.

– Mik a távolabbi céljaitok? Hallottam, úgy néz ki, megjelentek külföldön is...

B.J.: Nem szeretnénk hitegetni senkit, egyelőre csak érdeklődtek nagyobb terjesztők az anyagunk iránt. Ami biztos, hogy egy magyar válogatáson már rajta leszünk.

–riporter–

BERECZ ANDRÁS

KÖKERTBEN LILIOM

HUNGARIAN FOLK SONGS AND TALES

„Berecz András a mai magyar sámán” – pár esztendeje hangzott el ez a megállapítás valaki szájából, s ma is igaznak érezhetjük. Mert Berecz András – aki egyik legavatottabb ismerője és művelője a magyar népdal- és népmesekincsnek – mindig sokkal többet nyújt pusztán esztétikai élménynél. Berecz András nemcsak hiteles előadó, hanem a magyar népművészet valódi hordozója. Városi ember létére életének szerves része a népi tudás, amely a mindennapokban és az élet nagy kérdéseit illetően is eligazít, fogódzót nyújt – segít feldolgozni az emberiséget szinte létezése óta foglalkoztató tipikus személyes és filozófiai problémákat. Amikor Berecz András mesét mond, vagy énekel – katartikus élmény előidézésével, akárcsak a sámán –, ezt a tudást közvetíti hallgatójára felé.

Eddig megjelent felvételei közül az Európai Folklór Intézet által kiadott Kökertben lilium című CD képviseletében ezt a koncepciót. Berecz András egyedül, minden kíséret nélkül énekel és mesél a millennium évében, a millennium jegyében. A rendkívül gondos válogatásból és minden részletében átgondolt előadásból a magyarság kollektív tudatalanjában megőrzött történelmünk kerül felszínre. No, persze nem a tényszerű, kronológiai sorrendben elbeszélte történelem, hanem azok a gyakran ismétlődő élethelyzetek, érzések, amelyek népiünket hosszú vándorlásai során, majd letelepedése után jellemezték.

Az útnak indulás nehézségei, gyakran keservei, az állandó útkeresés, a gyakori búcsúzkodás és bizonytalan visszatérés nemcsak a honfoglalás előtti magyar sors jellemzője. Jól érezhető ez a hasonló hangulatú, de a legkülönbözőbb történelmi zenei rétegekhez és történelmi korszakokhoz tartozó dallamok és szövegek hallgatása közben. Általános érvényű gondolat az igazság keresése, a legalapvetőbb erkölcsi normák meghatározása, amelyet a magyarság a keresztény vallás felvételével és az államalapítással valósított meg, máig ható érvénnyel.

A dialektusban énekelt és elbeszélte szövegek követését és megértését segíti a hangzóanyaghoz mellékelt magyar és angol nyelvű szövegek könyve. Jó szívvel ajánlhatom tehát ezt a maga nemében egyedülálló lemezt mindazoknak, akik a magyar történelem, magyar sors, magyar lélek mélységeiről többet szeretnének tudni – olyan dolgokat, amelyeket Berecz András előadóművésze révén a népzene és népköltészet közvetít, lélektől lélekig.

Juhász Katalin

Szívmelengető születésnap

A Tátika énekegyüttes és Bodza Klára jubileumi koncertje

A Bodza Klára vezette Tátika együttes 15 éves fennállását ünnepelte - stílusosan - hangverseny keretében 2002. május 4-én, a Hagyományok Háza színháztermében. Az ünneplés a hajdani és jelenlegi „tátikások” részvételével zajlott, nagyszabásúvá egyrészt a szereplők száma tette, másrészt a színvonalas program sokrétűsége emelte. Színpadra léptek az együttes utánpótlását képező, általános iskoláskorú legfiatalabbak is, s az est folyamán a magyar népzenei dialektusterületek mindegyikét megszólaltató énekszámok és énekes leánykörtáncok mellett gyönyörködhettünk hangszeres zene kíséretű szóló- és párostáncokban is, sőt még „mesét” is hallhattunk. A nagyszámú résztvevő alig fért el együtt a színpadon, amikor az est végén saját születésnapját is most ünneplő Bodza Klárát, kedves tanárnőjüket köszöntötték.

Lássuk, milyen színes programot állított össze a műsorszerkesztő, Bodza Klára! Először dunántúli karikázókat énekelt és táncolt a Tátika együttes Juhász Zoltán dudakíséretével. E hangulatos bevezetést Olsvai Imre – a hagyományőrző népzenei mozgalom legbuzgóbb tudós támogatója, s Bodza Klára bevallása szerint neki is a kezdetektől fogva egyik legfőbb szakmai tanácsadója – köszöntőbeszéde követte. Ez-

után lépett színre a legfiatalabb generáció: a nagykovácsi Füzike együttes a Vitnyéden (Sopron megye) gyűjtött pünkösdőli dalcsokrával, a Vadvirág együttes pedig alföldi népdalokkal. A Nádasdy Kálmán Művészeti Iskola gyermekcsoportja dunántúli és erdélyi húsvéti szokásdalokat adott elő, egykét locsolóvers is elhangzott, amit aztán locsolás is követett – igaz, nem vödörből. Ahogy a kis pünkösdi királynét

jó magasra emelték társai a jókívánság, „Ekkora legyen a kendtek kendere!” elhangzásakor, úgy illusztrálta a húsvéti locsolás imitáció is a dalok szokásba ágyazottságát.

Az est háziasszonya, a műsort konferáló Kóka Rozália maga is részt vett a programban. „Meséi” nem is annyira mesék, mint inkább valós, életrajzi elbeszélések feldolgozásai, az archaikus moldvai csángó nyelvjárás ízes fordula-

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Ünnepelni jöttünk össze ezen a virágzó tavaszi napon. Hármás májusra ébredtünk, hármás májust köszöntünk. Jelképesnek is tekinthetjük, hogy e hónapban jöttünk születésnapjaink találkozóira. Hisz' a 15 éves kor az ember egyéni életében is májusi idő: a gyermek- és felnőttkor határán álló összekötő kapocs. Már visszanez kisebb korának élménytömegére, de még előtte áll a teljes érés, a felnőtt útja. Hasonló fordulópont egy közösség 15 esztendeje is, a jobban-rosszban eltöltött másfél évtized. És: történelmi májusban is élünk, a népzeneből való megújulás tavaszában, amelynek márciusa 1906-ban kezdődött, áprilisa a húszas-harmincas években, májusa pedig 1970 táján.

15 éve Bodza Klára fáradhatatlan, fiatalos lendülete hozta létre a Tátika együttest. Eleinte 6-8 lelkes leányból álltak, majd évről-évre gyarapodtak. Zeneiskolai tanulmányaik befejezése után is együtt maradtak, mert a népzene aktív szeretete közösséggé kovácsolta őket. De nemcsak őket magukat, hanem gyermekeiket is, aki már születésük előtt 9 hónappal nőttek bele a zene szeretetébe, – amint azt Kodály Zoltán

megálmodta! Ki gondolná, ha reájuk néz, hogy húsz kisgyermek 14 édesanyja látható a Tátikák között! Fölemelő és vigasztaló tény ez, Vörösmarty Mihály szavait juttatja eszünkbe: „van még lelke Árpád nemzetének!” Van még, lesz még teste is, lelke is nemzetünknek.

A saját helyi hagyománnyal nem rendelkező fővárosban jóval nehezebb feladat a népzene szolgálata, mint például Tiszakeresztúron vagy Bakonyvásárhelyen! Budapest hagyományápolása előtt egész nyelvterületünk kincsestára áll, minél többet illik, kell vállalni belőle. Ezt a feladatot példamutatóan látja el Bodza Klára és növendékserege, tanítványainak tanítványai, s a mai műsor valamennyi fellépője. Mind az öt népzenei dialektus-területünk felhangzik ma.

Különleges öröm számomra – s az Önök számára is – hogy ismét elénk áll Karsai Zsiga bátyánk, a lőrincrévi hagyományok őrzője, aki több mint ötven év óta táplál bennünket a magyar néptánc- és népzeneörökség kincseivel. Őt és a mai ünnepi műsor minden résztvevőjét éltesse az Isten jó erőben, egészségben és jó kedvben, bőségben!

Olsvai Imre

taival ékeskedő pikáns történetek voltak. Az északi, palóc népzenei dialektusterület dalaival folytatta az előadást a Tátika, majd az együttes néhány tagjából alakult Naputánjáró énekeseitől marosmenti népdalokat hallottunk. Ezt követte a műsor egyik legmegkapóbb momentuma: a tilinkó kísérettel férjére, Czidra Lászlóra (a Camerata Hungarica régizene együttes hajdani vezetőjére) emlékező Bodza Klára és együttese bukovinai-moldvai tavaszshivogató dalokat adott elő. Az est első részének záróakkordja az előbbi halk, szomorúság hangulatot feloldó zenekari szám volt: Juhász Zoltán, Sáringer Kálmán és Mohácsy Albert muzsikájára csujogattak az énekesek.

A második részben felhangzottak népdalok a Küküllő-mentéről, egy gazdagon díszített magyarszováti nép-

dalt különböző énekesek előadásában, versszakról-verszakra különbözőképpen variálódó alakban csodálhattunk meg, a Gyimes-völgyéből származó összeállításához az előbb felsorolt zeneszek szolgáltattak remek kíséretet, s hallhattunk igen szép moldvai és mezőségi bölcsődalokat is Bodza Klára előadásában.

Különleges színfoltja volt a programnak a lórincrevei Karsai Zsigmond, aki székeyharisnyásan ugyanolyan hévvel táncolta a legényest, s azután forgatta táncospárját, mint régen. A táncokhoz, majd a Tátika székeyföldi jainóta összeállításához a Méta együttes adta a kíséretet. Felléptek a régi Tátikákból két kiváló tanítvány (Izsák Katalin és Papp Ágnes) vezetésével alakult Vándor Vokál és Villó együttesek is a műsorban. Igazi boldogság lehet egy

tanár számára, ha 30 éves pedagógusi működésének gyümölcszeként láthatja, hajdani tanítványai hogyan viszik tovább önállóan a beléjük oltott lelkesedéssel és szeretettel mindazt, amit korábban tőle kaptak, tanultak. (A műsor zenei anyaga egyébként ebben a blokkban távolabbra elágazott: a felhangzó szlovák, rutén dalok többszámú „környezete” érdekesen sodorta a néhány magyar népdalt is már-már a többszólamúság felé.) A befejező rész Méta zenekar által kísért mezőségi dalsokrárt egy, Kallós Zoltán legkedvesebb (feketelaki) dalaiból válogatott füzér koronázta meg. Nagy tapsviharban, sokáig zengett, hogy „Addig élek, amíg élek, amíg bennem zeng a lélek, ... zeng a lélek, zeng a szó, zeng a szerelem-ajtó”. Nagyon szép este volt.

Rudasné Bajcsay Márta

II. KIEMELT REGIONÁLIS NEMZETKÖZI NÉPDALÉNEKLÉSI VERSENY

Népdaléneklési versenyünket – immár hagyományosan – Nagy Dezső születésének évfordulója tiszteletére rendezzük, aki méltán megérdemli, hogy az ő általa 1909-ben elkezdett Bodrogi Dalos Találkozókat folytassuk. Nagy Dezső több mint 50 évig vezette a cigándi Református Énekkart, s így a millenium évében átépített művelődési házat is róla neveztük el. Ahol ő született, Felső-Bodrogi közben, Örösön, Cigántól 13 km-re, ma Szlovákiához tartozik. Ez adta az ötletet, hogy a szomszédos országban élő, a magyar népzene, népi kultúrát ápoló csoportokat is meghívjuk a versenyre. A felhívásra sokan érkeztek a Felvidékről, Kárpátaljáról és Erdélyből. Ez a talál-

kozó nemcsak a helyi község életében, hanem a régióban is jelentős eseménnyé vált. Fontosnak tartjuk, hogy hagyományainkat tisztelve, gyökerekkel érkezzünk az Európai Unióba.

A versenyzők között volt 9 és 81 éves is. A részvevő szölisták, énekkarok, pávakörök bemutatták műsorukban a térségük legszebb, kevésbé közismert népdalait. Mindenkinek nagy örömet jelentett hiteles, stílusos előadásait hallani már a legkisebbektől is. A magas szakmai színvonal mellett a körültekintő és alapos szervezés biztosította a verseny zökkenőmentességét, jó hangulatát. A zsüri elnöki teendőit dr. Lázár Katalin látta el, tagjai pedig Vavrincez András, a Hagymányok Háza munkatársa és a Bekecs együttes vezetője, valamint Engi Zsuzsanna, Reményi-díjas karnagy, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közművelődési Intézet szakértője voltak.

Ez a verseny felhívja mindannyiunk figyelmét arra a felelősségre, amit az utánunk jövő tehetséges nemzedékek nevelése jelent. Számomra is nagy kihívás volt és egyben maradandó élményt jelentett ennek a találkozónak a megszervezése, lebonyolítása, s egyben e hagyomány folytatására ösztönöz.

Patkó Csaba

A verseny díjazottjai:

– Kórus kategória –

I. helyezett: Taktaszada

II. helyezett: Nyírbétek

III. helyezett: Felsőszolca

**Különdíj a határon túliaknak:
Nagyharkány**

**Németh és Társai Kft. különdíja:
Cigándi Hagymányörzők**

– Szölista kategória –

I. helyezett:

Polyák Rita, Sárospatak

II. helyezett:

Tóth Erika, Alberttelep

III. helyezett:

Kujbus Ferencné, Nyírbétek

**Nyírzem-Coop különdíja:
Csépké Zsuzsanna, Anarcs**

**Különdíj Nagy Dezső
hagyományainak ápolásáért:
Pirigyi Mária, örösi tanítónő**

**A zsüri külön dicséretben
részéltette Enghy Ábelt.**

**A zsüri különdíja:
Vajda Sándorné,
81 éves, Cigánd**

A következő „láncszem”

III. Országos Zeneiskolai és Zeneművészeti Szakközépiskolai Népzenei Verseny – Gödöllő

Harmadik alkalommal rendezett országos népzenei versenyt a Frédéric Chopin Zeneiskola Gödöllőn. (Mindemellett meg kell említenünk még az Oktatási Minisztériumot és a „Kiss Árpád” Országos Közoktatási Szolgáltató Intézetet is, amelyek már az előversenyek kapcsán is támogatták a rendezvényt.) 1996-ban, az első verseny programja még egy nap alatt lezajlott, csak az eredményhirdetés és a gálaműsor csúszott át a második napra. A következő találkozó résztvevőinek létszáma már szükségessé tette a verseny idejének bővítését, az idejű seregszemlét pedig már területi versenyek előzték meg a nagyszámú jelentkező miatt.

Az eltelt hat év alatt a népzene tanulására egyre több lehetőség nyílt az intézményes oktatás keretein belül – bizonyítja ezt a műsorfüzetben a résztvevő iskolák névsora is. A tradicionális zeneiskolák diákjai mellett megjelentek az alap- és középfokú művészeti iskolák, műhelyek, népművészeti iskolák, zeneművészeti szakközépiskolák népzenei tanulónövendékei. Természetesen az intézmények, iskolák jótékony keretet adnak, adhatnak a hagyományaink továbbörökítésének nemes feladatához, hiszen munkánk nem pusztán az „anyag” betanítása, technikai kivitelezése, hanem sokkal több annál. A dallamok, hangszeres zene tanulása által népi kultúránk egészét – szokásainkat, a hagyományos élet értékrendjét, néprajzi területeinket stb. – ismerhetjük meg. Az az új nemzedék nevelődik ki ezekben az iskolákban, akik maguk is megtapasztalják a zenélés örömét, s a zenei anyanyelvet megtanulva remélhetőleg az átadás folyamatában ők lesznek a következő „láncszem”.

Az idejű találkozó bizonyította, hogy nem csak a létszámot, hanem a színvonalat tekintve is az emelkedő tendencia a jellemző. A verseny három korosztálya közül a legnagyobb csoportja volt a legnépesebb, főként a hangszeres együttesek kategóriában vettek részt szép számmal. Örvendetes, hogy a legkisebbek csoportjában is hat hangszeres együttes indult, közöttük furulya együttes és vonós banda is. Műsorválasztásuk ugyanakkor korosztályuknak és képességeiknek megfelelő volt. Mindegyik korcsoportban, a szóló-ének kategória bizonyult a legnépesebbnek, de nem sokkal maradtak le a hangszeres szólóisták sem. Az értékelés alapján három kategória alakult ki: dicséretet, nívódíjat, illetve kiemelt nívódíjat kaptak a verseny résztvevői. A seregszemle magas színvonalát bizonyítja, hogy valamennyi korosztály valamennyi kategóriájában legalább a versenyzők egyharmada a legmagasabb elismerésben részesült. S további bizonyíték erre a gála műsor alatt közönség soraiból elhangzó rengeteg elismerő megjegyzés, valamint az, hogy a hangversenyek közötti rövid szünetek és a nagy hőség ellenére lankadatlan figyelemmel és örömmel hallgatta a zsűri a gyerekek bemutatóit.

A verseny – melyet szívesebben említek inkább seregszemlének – lebonyolításában nagy szerepet vállalt a Gödöllői Frédéric Chopin Zeneiskola valamennyi munkatársa, Ferenczi Anna igazgatónő vezetésével. Valamennyi résztvevő nevében ezúton is szeretnénk köszönetet mondani precíz, lelkiismeretes és áldozatos munkájukért, valamint a szíves fogadtatásért.

Juhász Erika

A KIEMELT NÍVÓDÍJAT NYERT IFJÚ MUZSIKUSOK, ÉNEKESEK NÉVSORA
(ZÁRÓJELBEN A VÁROS ÉS A FELKÉSZÍTŐ TANÁR NEVE SZEREPEL):

SZÓLÓ ÉNEK

I. KORCSOPORT:

JUHÁSZ ANNA VIRÁG ÉS GYÖRE DÁVID (SZÉKESFEHÉRVÁR, VAKLER ANNA),
SASVÁRI BORBÁLA (SZENTENDRE, SZVORÁK KATALIN),
BÉNYEI CSENGE (ETYEK, FÁBIÁN ÉVA, MAGDÓ ILDIKÓ),
KÁPLÁR GRÉTA (HAJDÚBÖSZÖRMÉNY, GÁBORNÉ BÁRDOSI ILDIKÓ),
NAGY DÓRA ÉS SZEDREKÉNYI KATALIN
(NAGYKÁLLÓ, SZEDERKÉNYINÉ FERENCZ KATALIN)

II. KORCSOPORT:

KULCSÁR ANNAMÁRIA ÉS SZABÓ JUDIT
(HAJDÚBÖSZÖRMÉNY, GÁBORNÉ BÁRDOSI ILDIKÓ),
SZÜCS MARIETTA ÉS LŐRINCZI ZSUSZANNA (BUDAPEST, BODZA KLÁRA),
AGOD ALIZ, PATKÓ CSILLA, ENYEDI ÁGNES (SZF.VÁR, VAKLER ANNA),
TÍMÁR SÁRA (SZENTENDRE, SZVORÁK KATALIN),
LEHŐCZ DIÁNA (PAKS, LEHŐCZ JÓZSEFNÉ)

III. KORCSOPORT:

TINTÉR GABRIELLA (VÁC, PAPP ÁGNES),
HETÉNYI MILÁN (BUDAPEST, FÁBIÁN ÉVA),
DEÁK FRUZSINA (SZENTENDRE, SZVORÁK KATALIN),
SZABÓ DÁNIEL, KOCKA ANDREA, BERKI LILLA ÉS BURJÁN ORSOLYA
(SZÉKESFEHÉRVÁR, VAKLER ANNA)

SZÓLÓ HANGSZER

I. KORCSOPORT:

RADICS MÁTÉ (SALGÓTARJÁN, ANDRÁSSY FERENC),
LAJTI GERGELY (BUDAPEST, TÚRI ANDRÁS),
KIRÁLY SZILVIA ÉS ASZTALOS BENEDEGÚZ (BUDAPEST, JUHÁSZ ZOLTÁN),
SZANICS RICHÁRD (MISKOLC/NYÍREGYHÁZA, SZABÓ LÁSZLÓ),
MÉSZÁROS MÁTÉ (BUDAPEST, BALOGH SÁNDOR)

II. KORCSOPORT:

BOGDÁN TÍMEA (SOMOGYJÁD, HUSI GYULA),
ENYEDI TAMÁS (SZÉKESFEHÉRVÁR, PETROVICS TAMÁS),
KLAUSZ GEORGINA (ABA, VARRÓ JÁNOS)

III. KORCSOPORT:

DÓRA ÁRON ÉS GERGELY VIKTOR (BUDAPEST, JUHÁSZ ZOLTÁN),
SCHAFFER SZILVESZTER (BÉKÉCSABA, BARBÓCZ SÁNDOR),
SZABÓ DÁNIEL (VÁC, BALOGH KÁLMÁN),
KOVÁCS MIHÁLY (BUDAPEST, JÁNOSI ANDRÁS)

ÉNEKEGYÜTTES

I. KORCSOPORT:

APRAJA EGYÜTTES ÉS BÉRESLEGÉNYEK (SZÉKESFEHÉRVÁR, VAKLER ANNA),
ÉNEKEGYÜTTES (HAJDÚBÖSZÖRMÉNY, GÁBORNÉ BÁRDOSI ILDIKÓ)

II. KORCSOPORT:

KISPÁNTLIKA EGYÜTTES (BUGYI, KASZÁSNÉ MÁRKUS MAGDOLNA),
KINCŐ ÉNEKEGYÜTTES (GÖDÖLLŐ, BENEDEK KRISZTINA, SZIKORA RÉKA)

III. KORCSOPORT:

FIASYÚK EGYÜTTES (BUDAPEST, FÁBIÁN ÉVA),
KISGUZSALYAS (SZÉKESFEHÉRVÁR, VAKLER ANNA),
FORRÁS EGYÜTTES (BERHIDA, BAKOS ILONA), CSERMŐKE EGYÜTTES

HANGSZERES EGYÜTTES

I. KORCSOPORT:

ZSIZSIK EGYÜTTES (BUDAPEST, FÁBIÁN ÉVA, JUHÁSZ ZOLTÁN),
BERZENKE EGYÜTTES (BUDAPEST, LAJTINÉ SZABÓ ADRIENN, TÚRI ANDRÁS)

II. KORCSOPORT:

PENGETŐ EGYÜTTES (SZÉKESFEHÉRVÁR, VARRÓ JÁNOS, VAKLER ANNA),
ÖVES EGYÜTTES (BUDAPEST, JAKAB CSONGOR),
JÁDI CITERÁSOK (SOMOGYJÁD, HUSI GYULA)

III. KORCSOPORT:

POMÁZI TEKERŐ DUÓ (POMÁZ, SZERÉNYI BÉLA),
ROJTOS EGYÜTTES (BUDAPEST, DANHAUSER ZOLTÁN),
KOKOJZA EGYÜTTES (BUDAPEST, JUHÁSZ ZOLTÁN),
BAKONY NÉPZENEI EGYÜTTES (SZF.VÁR, BÓDI ÁRPÁD, PETROVICS TAMÁS),
KINC EGYÜTTES (SALGÓTARJÁN, HRÚZ DÉNES, ANDRÁSSY FERENC),
BORÓKA EGYÜTTES (BUGYI, LADÁNYI FERENC, SOLYMOSSI BORBÁLA),
SÁRVÍZ CITERAZENEKAR ABAI CSOPORTJA (ABA, VARRÓ JÁNOS),
VIRÁGOK EGYÜTTES (SZOMBATHELY, FÖLDESI JÁNOSNÉ, FÖLDESI JÁNOS)

Szeretet próbája

Beszélgetés Polgár Lilla népdalénekesssel

Zentán telt ház előtt tartott rendkívül hangulatos lemezbemutató koncertet a helyi származású, de jelenleg Szegeden élő ifjú népdalénekesnő, Polgár Lilla, az egri Gajdos zenekar közreműködésével. A Kádár Kata, az Engedetlen feleség, A halálra hurcolt lány és a többi ballada szárnyalt a színpadon álló törekeny, szőke hajú, hosszú piros ruhás lány hangján. Polgár Lillával a fellépés után ültünk le beszélgetni.

– A népzenei pályafutásom véletlenül indult. 1991 januárjában részt vettem egy népzenei táborban Tótfaluban. Énekelni tanultunk, hihetetlenül jó volt a hangulat, tulajdonképpen az fogott meg. De oda is véletlenül kerültem: anyu csoportjából – amely megnyerte ezt a tábort – egy gyermek nem tudott elmenni, hát beugrottam helyette. Akkor 12 éves voltam, és kiderült, hogy tudok énekelni. Édesanyám, Polgár Márta már évtizedek óta gyermekekkel foglalkozik, csoportokat vitt a Szólj síp, szólj! vetélkedőre, de sohasem merült fel, hogy én is menjek. Ez a tábor volt a vízváltás, amely elindított az éneklés, a versenyek, a fellépések útján. Később már az volt a célom, hogy népzenei tanuljak, vagy olyasmit, ami közel áll hozzá. Most negyedéves néprajzos vagyok Szegeden. A népdaléneklés azonban minden mást kiszorít az életemből, az egyetemi szakdolgozatom is népzenei tematikájú, a terveimet is az éneklés köré csoportosítom.

– Időközben kiérdemelted a Népművészet Ifjú Mestere címet is.

– Ez 1996-ban történt, első alkalommal pályáztam, és azonnal sikerült. Ennek a titulusnak nagyon örülök, habár úgy érzem, öt-tíz évenként meg kellene ismételnem. Addig többnyire itthoni eredményeim voltak, a Szólj síp, szólj! és a KVM (Középiskolások Művészeti Vetélkedője) első díjai, de ugyanabban az évben tartották a Ki-mit-tud? vetélkedőt is, amely nagyon sokat lendített a népszerűségemen. Aztán már hívtak magyarországi bemutatkozásokra is. Egyébként Dudás Anikónál kezdtem tanulni, de kimondottan felkészítő tanárom soha nem volt, és most sincs. Minden fellépésre, versenyre magam válogattam a dalokat és egyedül készültem, esetleg akkor tettem kivételt, ha felkértek valaminek az eléneklésére. De az ilyen esetekben is az anyém volt a végső szó. Igazából példaképem sincs, nem akartam senkinek a hangját leutánozni, csak nagyon jól szerettem volna énekelni.

– Tájéegységben és tematikában mi a kedvenced?

– Mindent nagyon szeretek énekelni, de elsősorban az a meghatározó, hogy

szólólista vagyok. A szóló kevésbé tűr el nagyon vidám vagy gyors dalokat. Ezért válogatok inkább a lassabbak, de nem feltétlenül szomorúak, esetleg közhelygyorsak közül, amelyeknek témája lehet vidám is. A tájegységek közül leginkább Moldva illik a hangomhoz.

– Másfajta zenét is hallgatsz?

– Igen. Ha jó a társaság, még diszkóba is elmegyek, de a csupa nagybetűs ZENÉT hallgatom. Teljesen egyéni válasz-

Fotó: Révész Róbert

tás szerint. Természetesen népzenei is, de abban biztos vagyok, hogy nem tudnék állandóan és mindennap csak népzenei hallgatni. Persze, bármikor igen, de nem egyfolytában, hiszen hangulat kell hozzá, mint minden máséhoz. Többnyire a rádió szól a kollégiumban, ahol lakom. A fiatalok egyébként egyre inkább megszeretik a népzenei és a táncművészetet, de azoknak, akik még nem kóstoltak bele, azt üzenem, egyszerű hallgassanak ilyen is, legyenek nyitottabbak a műfaj iránt.

– A most megjelent CD-nek Szeretet próbája a címe. Kérlek, mutasd be az érdeklődőknek.

– Márciusban jelent meg az Etnofon Records kiadónál az egri Gajdos együttes közreműködésével. Bennük találtam meg azt a fajta hozzáállást a népzeneihez, amelyet én is képviselek. Úgy kell átgondolni egy-egy népdalt vagy zenei anyagot, hogy abban az egyé-

niség is kifejezésre jusson. Az anyag csak balladákra áll, szólók és a Gajdos együttes zenekari feldolgozásai váltakoznak egymással. Ez alatt csak áthangszerelést kell érteni, például, hogy a moldvai vagy a bánáti dalban helyet kap a gitár, ami nem megszokott népi hangszer. A szöveg és a dallam minden esetben eredeti. A Szeretet próbája balladai témakör, a hűség, kitartás elnyeri a jutalmát, de ez a gondolatvilág minden népdalban megtalálható. A színpadkép, a beállítás és a fények pedig Rumi László munkája, ő már korábban is készített ilyesmit a Gajdos zenekarnak.

– A szólóéneklésben általában a nők jeleskednek.

– Igen, mert a férfiak hagyományosan inkább zenélnek. A szakdolgozatom egyébként éppen a női népzenei eszközről készült. Főleg azok érdekesek, akik ezt még a hatvanas-hetvenes években elkezdték. Vajon az az idős hegedűs bácsi hogyan nézett rájuk, amikor a fiatal nők bejelentették, muzsikálni akarnak? Pedig az a hangszer, de még sok más is, tabu volt a nők számára.

– Vannak-e álmaid?

– Inkább terveim vannak, mert mindig olyasmit igyekszem kitérni magam elé, amit meg is tudok valósítani. Ezek nem olyan álmok, amelyekről a fiatal lányok sóhajtoznak, inkább a realitáshoz kapcsolódó tervek.

– Ezek elsősorban Magyarországhoz kötnek?

– Igen, főleg az éneklés miatt. De megszövegebbre sem szeretnék menni, mert ennek itt van közönsége. Magyarországon több a lehetőségem, de az itthoniakat sem hanyagolom el, hiszen nagyon közel leszek. Egyébként már tanítok is Szegeden és Zsombón egy-egy művészeti iskolában, ez az első évem, de csuda élvezem a dolgot.

– Tervezed-e már a következő hangzóanyagod kiadását?

– Gondolkozom rajta, de ennek anyagi vonzata is van. A Szeretet próbája is alapítványi segítséggel jelent meg, támogatott az Illyés Közalapítvány, a zentai önkormányzat, a Szegedi Egyetem Hallgatói Önkormányzata és kulturális bizottsága. Ezt is én szerveztem, szerencsére szinte mindenhol ismerősen cseng már a nevem. Megígérni nem tudom, de szeretném, ha egy éven belül lenne következő CD-m is. Valami hasonlót tervezek, az bizonyos, hogy tematikus lesz, mint az első hanghordozóm. Most még előttem vannak a bemutatók, többet nem tudok mondani.

Tóth Lívia

Hét Nap, 2002. május 27. (VMF Hírlevél)

Élő örökségünk a Káli-medencében Hagyományörző hétvégék Mindszentkállán

A május 18-19-én megrendezett idénynitő mindszentkállai rendezvény a pünkösdi ünnepekörhöz kapcsolódott. Pataki Tamás grafikus – a környék rengeteg kőkeresztjéből példákat mutatva – a keresztfákról és az életfákról tartott előadást, Marosi Julianna a Lélekmadárról szolt és énekelt, az Ifjú Muzsikás pedig szabadtéri tánc házzal kedveskedett a pünkösdi hétvége résztvevőinek és a környék lakóinak, vendégeinek.

Vasárnap délelőtt kirándulás következett a „tűzből született hegyek, tenger hordta föld” zugaiba, a mandulavirágos, cseresznyés szőlőhegyek csendjébe, a gyógynövények világába. Ezúttal templomromok, présházak, kőkeresztek és a szentbékállai kötenger jelentették az épített környezettel és az élő természettel ismerkedés fontosabb állomásait.

Tervezett programok, tudnivalók:

Június 22-23. – pásztorművészetünk és a csillagos ég; néptáncaink és a Napút (Molnár István nyomán); botoló tanítása

Július 13-14. – napfordulók; templomépítéset; a rovásírás története; tánc ház a környékbéli zenészek közreműködésével

Részvételi díj – szombati programokra belépő 500 Ft/fő

Szállás a turistaházban + étkezések + programok: 4000 Ft/fő

Szállás sátorozóknak + étkezések + programok: 3000 Ft/fő

Javasolt megközelítési útvonal – vonattal, autóbusszal Tapolcáig vagy Révfülöpig, onnan Mindszentkállára autóbusszal

Jelentkezés:

Istvándi Lajos, 8262 Mindszentkál, Tanács u. 15.;

tel.: 06-87-478-168; Répássy Móna: 06-87-706-169;

e-mail: sakkozo@netposta.net

(ZA)

TAYLOR TÁNCHELLÉK

TÁNC – SPORT – SHOW

Néptáncosok, figyellem!

2002. szeptember és október hónapokban, ha Ön női karakter cipőt vásárol üzleteinkben 1000,-Ft értékben beszámítjuk a vételárba régi használt karakter cipőjét.

Hozza a régit - vigye az újat!

Üzleteink:

*1074 Budapest, Hársfa u. 5.
nyitva: hétfőtől péntekig 9-19 óráig*

szombaton 9-18 óráig

telefon: 321-7838, 342-1114

fax: 352-7032

e-mail: taylor@kellek.hu

web: www.taylor-kellek.hu

9730 Kőszeg, Árpád tér 25.

*nyitva: hétfőtől péntekig 8.30-12.00, 13.30-17.30
minden páros szombaton: 8.30-12.00*

DUNA KARNEVÁL

2002. JÚNIUS 14-23.

A 2002. ÉVBEN A DUNA KARNEVÁL NEMZETKÖZI KULTURÁLIS TALÁLKOZÓ SZÍNPOMPÁS ESEMÉNYSOROZATÁT HETEDIK ALKALOMMAL ÉLVEZHETIK A FŐVÁROS POLGÁRAI ÉS VENDÉGEI. A TÍZ NAPOS, FŐKÉNT BUDAPEST KÖZPONTI HELYSZÍNEIN ZAJLÓ, A TÁNC ÉS ZENE MINDEN MŰFÁJÁBAN MEGJELENŐ ELŐADÁSOK RENDEZŐJE A BM DUNA MŰVÉSZEGYÜTTES. A KLASSZIKUS NEMZETKÖZI KARNEVÁLOK MINTÁJÁRA ELSŐSORBAN A HAZAI HAGYOMÁNYOK MŰVÉSZTEKÉNEK NÉPSZERŰSÍTÉSÉRE TÖREKSZIK.

A KARNEVÁLI HANGULATOT A ROKON MŰVÉSZETI ÁGAK ÉS A MEGHÍVOTT ORSZÁGOK SZÉLES PALETTÁJÁVAL TEREMTJÜK MEG. JELEN LESZNEK A HAZAI HIVATÁSOS ÉS AMATŐR NÉPTÁNCÉGYÜTTESK MELLETT A KOMOLYZENE, A FÚVÓSOK, A VILÁGZENE, A KORTÁRS TÁNC KÉPVISELŐI. A KÜLFÖLDI VENDÉG EGYÜTTESK KÖZÖTT EGYARÁNT MEGTALÁLHATÓK A HATÁRONTÚLI MAGYAR HIVATÁSOS ÉS HAGYOMÁNYÖRZŐ, AZ EURÓPAI KULTÚRA KÉPVISELŐI, VALAMINT A TENGERENTÚLRÓL ÉRKEZETT TÁRSULATOK IS.

HAGYOMÁNYOS HELYSZÍNEINK: VÖRÖSMARTY TÉR, BM DUNA PALOTA, MARGITSZIGETI SZABADTÉRI SZÍNPAD, BUDA VÁR, KIRÁLYI PALOTA – OROSZLÁNOS UDVAR, MÁTYÁSFÖLD, BUDAKALÁSZ, ÜRÖM, BALATONFÖLDVÁR.

2002-TŐL A VAJDAHUNYADVÁR ÉS BÉKÁSMEGYER IS OTTHONT AD A DUNA KARNEVÁL PROGRAMJAINAK.

A DUNA KARNEVÁL NEMZETKÖZI KULTURÁLIS TALÁLKOZÓ NAPJAINKRA BUDAPEST Fesztiválváros és Európa kulturális életében a nemzeti és nemzetközi hagyományok méltó képviselőjévé vált.

JÓ SZÓRAKOZÁST ÉS KELLEMES IDŐTÖLTÉST KÍVÁNUNK A KARNEVÁL MINDEN RÉSZTVEVŐJÉNEK ÉS LÁTOGATÓJÁNAK!

TEL.: 201-6613; FAX: 311-3026

E-MAIL: DUNAART@FREESTART.HU

SUMMERFEST NEMZETKÖZI FOLKLÓRFESTIVÁL ÉS NÉPMŰVÉSZETI VÁSÁR, SZÁZHALOMBATTA, 2002. AUGUSZTUS 12-21.

Résztvevő országok: Brazília, Ciprus, Columbia, Dél Korea, Franciaország, Görögország, Grúzia, India, Indonézia, Kanada, Mexikó, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Tajvan, Törökország, Új-Kaledónia, Üzbegisztán, Venezuela

A fesztivál nyitóceremoniája, amelyben valamennyi ország látható augusztus 14-én este 19.00 órai kezdettel látható. A záróceremonia augusztus 21-én 19.00 órakor kerül megrendezésre, amelyben szintén az összes résztvevő ország szerepel. Délutánonként nemzetközi játszóház, esténként world music sátor, illetve a 4 együttes önálló műsora várja az érdeklődőket.

A műsorokat nemzetköz tánc ház követi. Augusztus 20-án este nyolc órakor Boban Marković ad koncertet.

A fesztivál egyik kiemelkedő eseménye a nemzetközi kézműves bemutató és vásár. A vásárba még várjuk az érdeklődő hazai kézművesek jelentkezését, akik árulni szeretnék portékájukat.

Információ:

Magyarok Öröksége Alapítvány

Szigetvári József fesztiváligazgató

2440 Százhalombatta Szent István tér 5.

telefon: 06-23-358973; email: forras@mail.battanet.hu

web: summerfest.battanet.hu

Százhalombatta Budapesttől délre a 6-os út mentén, Pécs irányában található, vonattal a Déli Pályaudvarról, autóbusszal az Etele térről közelíthető meg.

Nyári néptánc-, kézműves és lovas tábor

Csikóváralja

június 30. - július 7. – 7-12 éves korig
július 14-21. – 7-12 éves gyermekeknek
augusztus 11-8. – 12-18 éves korig

Helye:

Csikóváraljai turisztaház (Pomáz mellett), az erdő közepén, családi környezetben.

Programok:

néptánc- és népdaltanulás, népi gyermekjátékok, egész napos kézműves foglalkozás, lovaglás, kirándulás, vetélkedők és sok-sok játék.

Költség: 24.000,- Ft – teljes ellátás (napi ötszöri étkezés), szállás, lovaglási díj, programok díja
Befizetési lehetőségek: jelentkezési díj 4.000,- Ft., a fennmaradó összeget részletekben vagy egyben a táborkezdéskor lehet befizetni.

Információ és jelentkezés:

Poszduk József és Dénes Annamária
 Tel.: 343-0758

Népi játékok és kézműves tanfolyam

IV. osztályos gyerekek számára

Választ - Kolozs megye, június 16-23.

Csak sátorral! Részvételi díj kb. 50,- USD, vagy ennek megfelelő mennyiségű lei

Jelentkezés:

Kallós Alapítvány
 Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 16.
 jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370,

0040.948.00533 (mobil) Németh Ildikó

E-mail: szeptgyula@i-card.ro

Magyarországi jelentkezési cím:

Pintér Zsuzsanna, Pestújrhelyi Közösségi Ház
 1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

Betyártábor

Galgahévíz, június 24-30. és július 1-7.

(létszám függvénye)

9-16 éves gyermekek számára sok kalanddal, néptáncokkal, lovaglással erőnléti és bátorság próbákkal

Információ:

Balla Timea és Balla Zoltán
 2193 Galgahévíz, Dobó I. u. 24.

Tel.: 28/461-494, 20/313-5419

Néptánc-tábor felső tagozatos gyerekeknek

Abádszalók, június 24-30.; július 8-13.

Információ:

Bakonyi István

5350 Tiszafüred, Pf. 40.
 Tel./fax: 59/350-222, Tel.: 20/9619-266

VI. Népművészeti gyermektábor

Tiszadob, június 24-30.

Kézműves foglalkozások, tánc és daltanulás, ismerkedés népi játékokkal élő zenére.

Strandolási lehetőség, kirándulás, kastélynézés

Vendégek: csángó táncosok, zenészek, énekesek, gyerekek Gyimesből, Moldvából

Helyszín:

Tiszadob, Széchenyi István Általános Iskola,
 Károlyi Mihály u. 7.

Részvételi díj: 18.000,- Ft

Ellátás: napi háromszori étkezés

Szállás: ágyakkal berendezett osztályteremben, vagy sátorozási lehetőség, vagy fizető vendéglátás.

Utazás: vonattal, a tiszalúci állomásról lovas szekérral és koppel; indulás hétfőn reggel, visszaérkezés vasárnap este a kísérők felügyeletével. Létszám korlátozott (60 fő)!

Információ:

Tündik Tamás
 Tel.: 23/422-019, 30/260-9467

A János együttes ifjúsági tábora

Aba, június 24-30.

Zenésztanultörténeti előadások, zenészképzés haladóknak, kézműves és táncos képzés
 Zenei témánk: a kanásztánc és legényes dallamok játékmódja, történeti táncok

Dél előtt, délután gyakorlás, műhelymunka, esténként közös mulatság
 Szakmai előadások:

A magyar népzene előadásmódja;
 A falusi vonószenekialakulása és története;

A vonós bandák harmonizálása;

A magyar fazekasság története;

A magyar tánc története;

Történeti táncaink

A foglalkozásokat vezeti:

Jánosi Együttes - vonós hangszerek

Berta József - kézművesség

Török Sándor - tánc

A tábor költségei (részvételi díj + szállás + étkezés): 10.000,- Ft.

Szállás kórházban a tábor idejére: 3.600,- Ft

Sátorban 1.200,- Ft

Étkezési lehetőségek:

Előfizetéses (napi 3-szori étkezés) a tábor időtartamára 3.600,- Ft vagy önköltséges egyéni megoldások. Aki ez utóbbi étkezési lehetőséget választja, evőeszközt, tányérszövetet hozzon magával!

Jelentkezés és információ:

- Jánosi Együttesnél:

Tel./fax: 06-23-343-031; Tel: 06-1-291-1940;

Mobil: 06-30-962-6464; 06-30-375-2825;

- Berta Józsefnél:

Mobil: 06-20-357-7580

Honlap: www.0660.hu/~janosi

Néptánc és Népművészeti Gyermektábor

Bükkszék, június 25. - július 1.

Keleti palóc játékok, szokások, táncok és kézműves foglalkozások

Információ:

Vidróczki Alapítvány, Zeltner Imre

3200 Gyöngyös, Barátok tere 3.

Tel.: 37/312-281, Fax: 37/500-362

Néptánc és Népművészeti Gyermektábor

Mezőhegyes, június 25-30.

Bodrogközi táncok tanítása általános iskolásoknak, lovaglás, strand, kézműves foglalkozások

Információ:

Gergely Erzsébet, ÁMK

5820 Mezőhegyes, Békepart 1.

Tel.: 68/466-103, fax: 68/467-632

X. Suvadás

Kézműves tábor és Folklor-találkozó

Arló, Kemping, június 30. - július 6.

Kézműves mesterségek, koncertek, táncház, igény szerint hangszer- és táncoktatás

Házi zenekar: Dívó együttes, **Vendégek:** Kabóca,

Gajdos, Márkus színház, M.É.Z.

Részvételi díj (naponta):

- sátorhely, oktatási díj, anyagköltség, koncertjegy: 1.600,- Ft

- oktatási díj, anyagköltség, koncertek: 800,- Ft

- oktatási díj, anyagköltség: 500,- Ft

- koncertbelépő tánc házzal: 500,- Ft

Étkezés (reggeli, ebéd, vacsora): 1.000,- Ft/nap

Kedvezmények:

- öt Suvadáson való részvétel esetén: 50%

- 6 éves kor alatt ingyenes

- családi kedvezmény (két 14 év alatti gyermek és szülők): 20%/fő

- csoportos kedvezmény: 10 fő esetén a szervező részvétele ingyenes

Reggeli, ebéd, vacsora: 700,- Ft

Információ: Arló Jóléti Szolgálat Közalapítvány, 3663 Arló, Ady E. út 162.

Tel./fax: 48/444-190

E-mail: onkorm.arlo@matavnet.hu

Honlap: baz.corvus.hu/arlo

Palóc tánc- és kézműves tábor

Hollókő, június 30. - július 7.

Szeretettel várunk 7-12 éves gyermekeket és oktatóikat Hollókőbe, ahol a vidék táncával, játékaival, szokásaival, valamint kézműves mesterségekkel lesz mód megismerkedni.

Az egy hét szakmai programjában szerepel tánc-, játék- és énektanulás (rimóci és kazári táncok), kézműves foglalkozások (gyékény, bőr, textil, csuhé, csipke), kirándulás, találkozás hagyományörzőkkel, játékok, táncoktatás.

Szállás: a palóc vendégházakban és az Általános Iskola szállásán

Étkezés: Vár Étterem (Ófalu)

Táncoktatók: Szabó János, Gyebnár László

A kézműves szakmai vezető: Pethő Andrásné

A tábor várható részvételi költsége: 19.500,- Ft/fő

Információ:

Gyebnár László, 1042 Budapest, Árpád u. 142/A.

Tel.: 20/399-4644

Hollókőért Közalapítvány, 3176 Hollókő,

Kossuth u. 68. , tel.: 32/579-010

VI. Moldvai Csángó Tánc-tábor

Tiszadob, július 1-7.

Moldvai csángó táncok haladók és táncosok számára, daltanítás, hangszeroktatás

- furulya, kavál: Legedi László István

- ének: Bálint Erzsébet Klézseröl, Dobos Rózsa

Külsőrekecsinből

Helyszín: Széchenyi István Általános Iskola,

Tiszadob, Károlyi Mihály u. 7.

Házigazda: Tündik Tamás

Részvételi díj teljes hétre:

- 15.000,- Ft (áprilisi befizetéssel),

- helyszínen: étkezés: 1.000,- Ft/nap/fő, szállás:

1.000,- Ft/nap/fő, tábordíj: 1.000,- Ft/nap/fő

- 10 fős csoportnál egy fő részére ingyenes

- 7-12 éves korig 50%, kisebbeknek ingyenes

Információ: Gyepük Népe Alapítvány

2040 Budaörs, Szivárvány u. 8. X/59.

Tel.: 06-23/422-019, 06-30/260-9467

Népzene- és néptánc-tábor

gyerekeknek és ifjaknak

Választ - Kolozs megye, július 1-7.

Csak sátorral! Részvételi díj kb. 50 USD, vagy ennek megfelelő mennyiségű lei

Jelentkezés:

Kallós Alapítvány
 Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 16.
 jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370,

0040.948.00533 (mobil) Németh Ildikó

E-mail: szeptgyula@i-card.ro

Magyarországi jelentkezési cím:

Pintér Zsuzsanna, Pestújrhelyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

Lovas, nomád és kézműves tábor

Nagykőrű, július 1-10.

A szervezők 8-26 éves táborozókat várnak.

Igény szerint más időpontokban is tudnak indítani táborot, egyéni és csoportos jelentkezéssel.

Programok: mézesbabozás, fafaragás, fazekasság, kosárfonás, nemezelés, lovaglás, strandolás, ősi

magyar ételek, horgászás, íjászat, sátorverés, tűzrakás, kubik-tó, szürkemarha gulya

Részvételi díjak 7 teljes napra:

- 20 fő esetén: 19.800,- Ft/fő
- 30 fő esetén: 18.700,- Ft/fő
- 40 fő esetén: 17.600,- Ft/fő
- egyéni jelentkezőknek: 21.300,- Ft/fő
- félpanzió + foglalkozások: 17.500,- Ft/fő

Információ: Baranyó Edit

Tel./fax: 56/496-305, *Tel.:* 70/211-3019

E-mail: nagykoru@tourinform.hu

Honlap: www.nagykoru.hu

Kaláris Népművészeti Gyermektábor Nagykálló, július 3-11.

Népzene, néptánc, kézműveskedés, disznótör, kemencében sült finomságok

Részvételi díj (anyagszükséglet, tiszteletdíjak, napi háromszori étkezés):

- 14 éves korig: 17.000,- Ft (sátorszállással), 15.000,- Ft (sátorszállás nélkül)
- 14 éves kortól: 19.000,- Ft (sátorszállással), 16.000,- Ft (sátorszállás nélkül)

Információ:

Stock Gyula igazgató

II. Rákóczi Ferenc Művelődési Központ

4320 Nagykovács, Bátori u. 1., *tel.:* 42/263-141

Rece-Fice Balkáni Táncház Tábor Balatonföldvár, július 5-14.

10 nap aktív pihenés! Tánc- és daltanítás, kézművesség, játék, sport, strand.

Vendég együttesek, koreográfusok, táncházak

Szállás: tábori ágyakon, vagy sátorban.

Ár: 2.300-3.000,- Ft/nap (étkezés nincs benne)

Jelentkezés, bővebb felvilágosítás:

- Bonczó Emese, 30/439-9535
- A Rece-Fice nyári táncházában: Orczy Kert, Bp. VIII. ker., Orczy út 1., minden hétfőn, 18.30-22.30-ig.

- Vidékieknek levélben is: Rece-Fice együttes Budapest 1022 Barsi u. 5.

E-mail: vitanyi@drotposta.hu

Részletes információk, jelentkezési lap:

www.folkinfo.net/receface

XI. MÉTA népzenei és néptánc tábor Karád, július 6-14.

Zeneoktatás: kezdő/haladó szinten vonós és fúvós hangszerek, cimbalom, tekerő - MÉTA

Tánc tanítás:

magyarborzási (észak-mezőségi) és somogyi cigány(!) - Gerlecz László

Somogyi eszközös és páros táncok

- Pajor János és Fejes Tímea

Részvételi díj:

- 1 hétre 14.500,- Ft (oktatás, szállás teremben), 13.100,- Ft (oktatás, szállás saját sátorban)
- 1 napra 2.200,- Ft (oktatás, szállás teremben), 2.000,- Ft (oktatás + szállás saját sátorban)

Étkezési költség:

- ebéd: 430,- Ft/nap (nem kötelező)

- vacsora: 350,- Ft/nap (nem kötelező)

Információ, jelentkezés: Almásy Zsuzsa,

2600 Vác, Pf. 342., *fax:* 06/1-321-44-20

E-mail: ald-fa@matavnet.hu

Jelentkezési határidő: június 14.

V. Maros-Küküllő menti Népzene és Néptánc tábor

július 7-14. Magyarlapád, Fehér megye

Rendező: Magyarlapádi Művelődési Otthon és az Ethnika Kulturális Alapítvány

Program: lapádkörnyéki, kutasföldi magyar táncok, vízmelléki román és cigány táncok tanítása haladóknak; magyarlapádi, királyfalvi táncok tanítása kezdőknek és gyerekeknek; hangszeres népzene oktatás szakirányítóval és adatközlőkkel; népdaltanítás, néprajzi előadások; hagyományörző táncosok és zenészek; szalonasütés mulatsággal; minden este táncház

Részvételi díj (napi 3 étkezés, saját sátorral):

- magyar állampolgárok részére: 50 USD

- nyugati állampolgárok részére: 100 USD

Kérésre pótdíj ellenében szállást biztosítunk:

- magán házaknál 4,- USD/nap/fő (vagy ennek megfelelő lej)

Jelentkezési határidő: július 1.

A férőhelyek száma korlátozott!

Jelentkezés, információ:

Ethnika Kulturális Alapítvány

3331 Lopadea Nouă, nr. 8. Jud. Alba, Romania

Tel./fax: 00.40.64.198813, 00.40.58.804909

Mobil: 00.40.94.370819, 00.40.95.322370

E-mail: ethnika@colbga.ab.edu.ro

Magyarországi jelentkezési cím:

Pintér Zsuzsanna, Pestúj helyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

IV. Maroszeői népzene és néptánc tábor Jobbágytelke, július 7-14.

Szervező: Folk Center Alapítvány

Társzervező: Helyi Önkormányzat

Helyszín: Jobbágytelke (Sâmbriaș vagy Sîmbriaș), Maros megye, Románia

Házigazda: Balla Antal

Tanítás: nyáráramenti, mezőkölpenyi táncok kezdőknek és haladóknak László Csaba, Füzesi Albert, László Zsolt vezetésével; nyáráramenti énekek Kerekes Boglárkával; adatközlő zenészek Vavrincez András irányításával

Zenélnek: péterlaci zenészek, Csalóka, Bekecs, Öves, adatközlők

Az esti táncházakban hagyományörző együttesek, adatközlő zenészek, táncosok és énekesek

Meghívottak: Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes, Berecz András, adatközlő táncosok, *Néprajzi előadások:* Sebő Ferenc, Romhányi András, Tonk Sándor, Barabás László, Gub Jenő, Balassi Enikő

Kézműves műhely: Kiss Emőke és Papp Emese

Fotókiállítás: Bálint Zsigmond

- Videóvetítések, szórakoztató programok, lovaglás, szekeres kirándulás, folk-kocsma

Szolgáltatások: napi háromszori étkezés (igény esetén vegetáriánus étrend); elszállásolási iskolában, sátorban (ha hozol magaddal), vagy díjszabás ellenében, kérésre családoknál (derékalj, hálósák szükséges!); melegvíz szolgáltatás; gyermekfelügyelet; játszóház; orvosi felügyelet

Részvételi díj:

- 100 USD / fő a tábor teljes időtartamára, mely tartalmaz minden szolgáltatást és az összes programon való részvételt.

- A magyarországi, vajdasági, felvidéki résztvevők számára 50 %-os, a romániai, kárpátaljai résztvevők számára pedig 80 %-os kedvezményt nyújtunk; tíz éven aluli gyermekek 40 %-os kedvezményben részesülnek; 20 fős csoport jelentkezése esetén kedvezményt biztosítunk. Részvételi szándékát kérjük jelezze!

Levélcím: OP.2, CP.279, RO-4300, Tg.Mureș

E-mail: folkc@fx.ro

Honlap: www.hhrf.org/folkc

Tel.: 00-40-92-318035, 00-40-93-185718, 00-40-94-699915

Családi kézműves és természetvédő tábor Pirice, július 8-18.

Szabadidős tevékenységek: kerámia készítés, agyagszobrászat, gyöngyfüzés, batikolás, gyertyamártás, kosárfonás, textilszövés, csuhé tárgyak készítése, sárkány építés, gyékényfonás, bőrózés, íjászat.

Zenekar: Nyíres

Táncoktató: Talpas István

Költségek (napi ötszöri étkezés, sátorhely, oktatók, zenészek tiszteletdíja, anyagok ára):

- 10 év alatt: 15.000,- Ft/fő/10 nap

- 10-14 éves korig: 16.000,- Ft/fő/10 nap

- 14 év felett: 18.000,- Ft/fő/10 nap

- 18 év felett: 20.000,- Ft/fő/10 nap

Napi érdeklődők térítése: 2.000,- Ft minden esetben. Sátor tábor!

Kedvezmény: 20 fő felett a vezetőknek ingyenes

Információ: Lajtiné Szabó Adrienn táborvezető Nyíres Hagyományörző- és Természetvédő Kulturális Egyesület

4375 Pirice, Tánccsics u. 87.

Tel./fax: 42/280-405

E-mail: Nyires@mail.datanet.hu

„Kaláris” Népművészeti Tábor Nagykálló - Harangod, július 13-21.

Népzene, néptánc, kirándulás, disznóvágás, gyermekjátékok, kézműveskedés

Részvételi díj (sátorhely, anyagszükséglet):

- felnőttnek: 12.000,- Ft + étkezési költség

- 14 éven aluliaknak: 8.000,- Ft + étkezés

- 4 éves korig: térítésmentes + étkezési költség

- 4-6 éves korig: 3.000,- Ft + étkezési költség

Étkezést a helyszínen és a jelentkezési lapon lehet igényelni.

Információ: Stock Gyula
II. Rákóczi Ferenc Művelődési Központ
4320 Nagykálló, Bátori u. 1., tel.: 42/263-141

VIII. Székelyföldi Tánc tábor

Felsősófalva, július 14-21.

Táncoktatás kezdőknek és haladóknak:

Bodó-Bán János, László Csaba, Mátéfi Csaba és párjaik segítségével

Népdaloktatás: Bartha Ildikó, Papp Zsuzsa

Népzeneoktatás: vonós hangszerek, cimbalom, Sinkó András vezetésével

Muzsikálnak:

székelyszenterzsébeti, szászcsavási, csíkszentdemokosi hagyományörzők, a Csalóka és Palló zkr.
Részvételi díjak (étkezés, oktatás, szállás és programok):

125 USD; 50 USD (keleti tömb országaiból érkezőknek pályázati támogatásokból);

30 USD romániai résztvevők számára

Kedvezmények (csak azoknak, akik a tábor egész idejére fizetnek):

- 20 fős csoportok esetében 1 fő, 35 személyes csoportoknál 2 fő számára díjmentes

- 40% óvodás gyermekeknek

Szállás családoknál külön kérésre: 2 USD-nek megfelelő lei/fő/éjszaka

Jelentkezési határidő: július 1.

Információ és jelentkezés:

- Bodó-Bán János, 2038 Sósút, Hegy u. 15.

Tel.: 23/348-036, 30/9529761

- László Csaba, 4180 Cristuru Secuiesc,

srt. Kossuth Lajos, B11/18, Romania

Tel.: +40.66-242927, +40.94-632669

E-mail: laszlocsaba@kabelkon.ro

VIII. TÖRÖKSÍP

Nemzetközi Népművészeti Tábor

Kunszentmiklós, július 14-21.

Az ÁMK József Attila Művelődési Ház programja gyermekeknek, diákoknak és felnőtteknek, egyéni és családi programokkal

néptánc:

Gyurkó Erzsébet, Keltai Gábor

népi hangszerek oktatása:

Csendes zenekar, Tóth Béla Ottó (citera)

fajfaragás: Bodacz Tibor

szalma- és gyékényfonás:

Vida Jánosné és Garas Mihályné

szövecsézés: Tóth Márta

tojásfestés, nemezelés: Csonti Melinda

gyöngyfűzés: Szeghalminé Ócsai Mariann

kerámia: Honti Rita

mézeskalácsütés: Lévainé Bodnár Edit

Szállás a Művelődési Házban

Információ:

Téglás Miklós, tel.: 76/351-344

Népi játékok és kézműves tanfolyam

V-VIII. osztályos gyerekek számára

Válaszút - Kolozs megye, július 14-21.

Csak sátorral! Részvételi díj kb. 50 USD, vagy ennek megfelelő mennyiségű lei

Jelentkezés: Kallós Alapítvány

Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 16.

jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370,

0040.948.00533 (mobil) Németh Ildikó

E-mail: szepgyula@i-card.ro

Magyarországi jelentkezési cím:

Pintér Zsuzsanna

Pestújrhelyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

Szlovákiai Népművészeti Tábor

Gombaszög - Camping, július 16-21.

Táncoktatás: Gömöri táncok

Oktatók: Richtarcsik Mihály és Furik Rita

Minden este táncház

Zeneoktatás: ipolymenti hangszeres népzene

(hegedű, 4 húros brácsa, bőgő, igény szerint cimbalom, furulya, tárogató)

Oktatók: Hegedős együttes (Budapest) és hagyományörző zenészek Gömörből

Hagyományos gömői kézműves foglalkozások: szövés, agyagozás, gyékény (kézműves mesterek vezetésével)

Estétként hagyományos gömői ételek készítése (juhtúrós-káposztás sztrapacska, nődli stb.) és gömői szilvapálinka kóstolója

Kísérőműsorok: aprók tánca, gyermek-játzóház; szalonnasütéssel egybekötött nótázó est (daltanítás); táborigényű zeneoktatás; kirándulás a Szilicei Fennsíkra; táborzáró műsor és táncház Borzován

Táborigényű óvoda: Benkó Tünde vezetésével

A tábor helye: Gombaszög - Gombasek camping (14 km Rozsnyótól - Rožňava, Pelsőc - Plešivec irányában) – Sátrát hozz magaddal!

Részvételi díj: 1 napra - 200,- Sk (programok)

Camping: 30,- Sk/fő/éjszaka (gépkocsi: 30,- Sk)

Étkezés: 1 napra 200,- Sk (reggeli, ebéd, vacsora – a helyszínen külön-külön is rendelhető)

Kedvezmények:

- csoportok részére 10 fő felett napi 20%

- törzstáborozók részére (akik az utóbbi három évben táborunkba eljöttek): napi 20%

Korlátozott számban lehet faházban is szállást igényelni, kizárólag előzetes egyeztetés és szóbeli megegyezés alapján.

Jelentkezési határidő: július 5.

Bejelentkezés után postai utalványt küldünk a részvételi díj befizetésére.

Bővebb felvilágosítás:

Szlovákiai Magyar Folklórszövetség, Nám. 1. mája 10-12, 81557 Bratislava, Slovakia
Tel.: +421.903/389-501 (Richtarcsik Mihály), +421.903/209-615, +421.2/544-10310 (Farkas József), 20/4444-955 (Agócs Gergely)

Tükrös Tábor

Simonpuszta, július 16-20.

Tordastól 5 km-re, a 70-es út mentén.

Érkezés július 16-án délután, táborbontás július 21-én reggel.

Népzene, néptánc: rétközi néptáncokat oktat Németh Ildikó és Szabó Szilárd; magyarpalatkai páros és férfi táncokat oktat Héglí Dusán és Lépes Anikó

A gyerekekkel Bíró Éva, Korpás Éva, Tessely Zoltán és Halmos Zsuzsa foglalkozik (ének, tánc, népi játékok)

A zenét szolgáltatja és oktatja a Tükrös Zenekar, valamint Erdei Attila, Lakatos Róbert, Farkas Róbert és Liber Róbert, énektanulás Korpás Évával

Meghívott adatközlők: szatmári zenészek

Népi mesterségek:

üvegfestés, textilfestés, busóárlarc, zöldségbáb- és csutkababa-készítés, méhviaszgyertya-öntés, papírmásé (Bordács Andrea), nemezelés, fazekasság (Kovács Erika), sípkészítés, sárkányeregetés (Rumi László), íjászat Budaházy Edda vezetésével

Kiállítás: Schéner Mihály festő

„Jelenlét a Múlt” könyvsorozat

Mulatságok:

Boka Gábor színháza, Dődölle Szintársulat, Dr Walter & The Lawbreakers koncert (blues), minden este táncház!!!

Egyéb kikapcsolódási lehetőségek:

strandolás (táborlakóknak ingyenes), lovaglás, tennisz, minigolf

Különlegességek:

állatfarm magyar állatfajtákkal (szürke marha, mangalica, juhoc, kecskék, baromfik), helyben készített kecskesajtok

Részvételi díj:

1.400,- Ft/nap/fő, 14 év alatt 800,- Ft/nap/fő

Napi háromszori étkezés (az igényt kérjük jelezni):

1.650,- Ft/nap/fő, 14 év alatt 1.400,- Ft/nap/fő

Szállás:

Kőépületben 6 és 10 ágyas szobákban:

1.000,- Ft/fő/éj (igény esetén ágynemű + 300,- Ft)

sátorral: sátorhely 400,- Ft/nap,

felnőtteknek 150,- Ft/nap,

gyerekeknek 250,- Ft/nap

Információ, jelentkezés: Folkeuropa Kft.

1071 Budapest, Damjanich u. 44. I/3.

Tel./fax: 462-0411,

Mobil: 30/857-3016

E-mail: folkeuro@axelero.hu

Szlovákiai Népművészeti Tábor

Gombaszög - Camping, július 16-21.

Táncoktatás: Gömöri táncok

Oktatók: Richtarcsik Mihály és Furik Rita

Minden este táncház

Zeneoktatás: ipolymenti hangszeres népzene (hegedű, 4 húros brácsa, bőgő, igény szerint cimbalom, furulya, tárogató)

Oktatók: Hegedős együttes (Budapest) és hagyományörző zenészek Gömörből

Hagyományos gömői kézműves foglalkozások: szövés, agyagozás, gyékény (kézműves mesterek vezetésével)

Estétként hagyományos gömői ételek készítése (juhtúrós-káposztás sztrapacska, nődli stb.) és gömői szilvapálinka kóstolója

Kísérőműsorok:

aprók tánca, gyermek játzóház; szalonnasütéssel egybekötött nótázó est (daltanítás); táborigényű zeneoktatás; kirándulás a Szilicei Fennsíkra; táborzáró műsor és táncház Borzován

Táborigényű óvoda: Benkó Tünde vezetésével

A tábor helye:

Gombaszög - Gombasek camping (14 km Rozsnyótól - Rožňava, Pelsőc - Plešivec irányában)

Sátrát hozz magaddal!

Részvételi díj: 1 napra - 200,- Sk (programok)

Camping: 30,- Sk/fő/éjszaka (gépkocsi: 30,- Sk)

Étkezés: 1 napra 200,- Sk (reggeli, ebéd, vacsora – a helyszínen külön-külön is rendelhető)

Kedvezmények:

- csoportok részére 10 fő felett napi 20%

- törzstáborozók részére (akik az utóbbi három évben táborunkba eljöttek): napi 20%

Korlátozott számban lehet faházban is szállást igényelni, kizárólag előzetes egyeztetés és szóbeli megegyezés alapján.

Jelentkezési határidő: július 5.

Bejelentkezés után postai utalványt küldünk a részvételi díj befizetésére.

Bővebb felvilágosítás:

Szlovákiai Magyar Folklórszövetség

Nám. 1. mája 10-12, 81557 Bratislava, Slovakia
Telefon: +421.903/389-501 (Richtarcsik Mihály), +421.903/209-615, +421.2/544-10310 (Farkas József), 20/4444-955 (Agócs Gergely)

XI. Egyszólam népzenei tábor

Váralja, Ifjúsági Tábor, július 18-26.

Tanárok: az Egyszólam együttes tagjai, valamint Dsupin Pál, Szabó Károly, Pál István tereskei dúdás, vendégek (ének és furulyás Visából)

Információ:

Aranytíz Ifjúsági Centrum

Budapest, V. Molnár u. 9.

Tel./fax: 266-9349, tel.: 317-5928

XI. Népművészeti tábor

egyetemistáknak, főiskolásoknak

Letenye, július 20-29.

Szakágak: szövés, hímzés, kosárfonás, agyagozás, lószőrfonás, csipkeverés, tojásfestés, csuhébaba készítés, nemezélés, népi szabászat, rongybaba

Információ:

Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár

8868 Letenye, Szabadság tér 15.

Tel.: 93/343-034, 93/343-194 (táborvezető)

A Jánosi együttes XI. falutábor

Bodajk, július 20-28.

Szeretettel várunk mindenkit, akit érdekel a néphagyomány. Dalolni, táncolni tanulhatnak, kézműves mesterségek mellett a falu múltjával, a táj szépségeivel ismerkedhetnek a résztvevők.

Kézműves mesterségek: fazekasság, szövés, kosárfonás, kovácsolás, bőrzés, fafaragás...

Házigazda: a Jánosi Együttes

A talpalávalót a Házigazda, valamint a Tábori

Banda húzza.

A tábor költségei (résztvételi díj, szállás, étkezés):

Résztvételi díj:

- 3 éves korig: ingyenes

- 3-5 éves korig: 2.200,- Ft (a teljes időtartamra)

- 5 éves kortól, felnőtt: 7.000,- Ft (a teljes időre)

- napi résztvételi díj: 1.200,- Ft / fő

Szállás:

- házban a tábor időtartamára: 7.200,- Ft

- sátorban: 4.800,- Ft

- napi résztvételi díj házban: fő/é/nap: 900,- Ft

és 400,- Ft egyszeri mosatási díj

- sátorban: 600,- Ft/fő/nap

Étkezési lehetőségek:

reggeli: 270,- Ft x 8 nap = 2.160,- Ft

ebéd: 500,- Ft x 8 nap = 4.000,- Ft

vacsora: 330,- Ft x 8 nap = 2.640,- Ft

(összesen: 8.800,- Ft/8 nap)

Gyermekadag iskolás korig

a felnőtt adag és ár 50%-a.

Vagy: házi készítésű, bográcsban, kemencében készült egytál parasztételek önköltségi áron!

Aki ezt az utóbbi étkezési lehetőséget választja,

evőeszközt, tányérkészletet hozzon magával!

Jelentkezés és információ:

- Jánosi Együttes

Tel/Fax: 06-23-343-031; tel.: 06-1-291-1940;

Mobil: 06-30-962-6464; 06-30-375-2825

E-mail: esalamon@elender.hu ;

janosi@mail.0660.hu

Honlap: www.0660.hu/~janosi

Bukovinai népzene, néptánc tábor

Piricse, július 20-30.

Zenekar: Nyíres

Táncoktatók:

bukovinai adatközlő táncospár

Kézműves foglalkozások, minden este táncház

Költségek (napi ötszöri étkezés, sátorhely, oktatók,

zenészek tiszteletdíja, anyagok ára):

- 10 év alatt: 15.000,- Ft/fő/10 nap

- 10-14 éves korig: 16.000,- Ft/fő/10 nap

- 14 év felett: 18.000,- Ft/fő/10 nap

- 18 év felett: 20.000,- Ft/fő/10 nap

Napi érdeklődők térítése: 2.000,- Ft minden esetben. Sátortábor!

Kedvezmény:

20 fő felett a vezető ingyenesen táborozhat

Információ:

Lajtné Szabó Adrienn táborvezető

Nyíres Hagyományörző- és Természetvédő Kulturális Egyesület

4375 Piricse, Tánicsics u. 87.

Tel./fax: 42/280-405

E-mail: Nyires@mail.datanet.hu

IV. Cigányfolklor Tábor

Komandó, július 21-28.

Őrői cigánytáncok: Orza Călin, Keresztes Edit
Küküllő-menti cigánytáncok: Ivácon László, Kiss István, Tekeres Gizella, Vajda Katalin.

Népdaloktatás: Demeter Erika

Közreműködnek: a szászcsávási cigány zenészek és a Gázsa zenekar

Meghívottak: Kovalcsik Katalin - népzene kutató;

Albert Ernő - tanár; Dr. Pozsony Ferenc - egyetemi tanár; Szabó Judit - tanár, valamint Boros Lóránd.

Naponta két alkalommal 10.00-12.30, illetve

17.00-19.00 óra között néptáncoktatás, népdaloktatás 12.30-13.00 óra között.

Délutánonként 15 és 17 óra között a meghívott előadók meghallgatása, videofilmek, dokumentumfilmek, a hallottak megvitatása.

Minden este táncot tartunk. A hétfőn gálaest zárja a tábort. Egyik délelőtt kirándulni lehet a Lakóca tetőre (1700 m).

Résztvételi díj:

- 110 USD a nyugati országokból érkezőknek

- 55 USD a magyarországiaknak

A résztvételi díj magába foglalja az ellátást – reggeli, ebéd, vacsora –, az oktatási díjat, a tábor rendezvényeinél résztvételt, valamint a szállást a házikókban. A házikók száma korlátozott, lefoglalásukat a jelentkezések sorrendjében tudjuk biztosítani. A sátorozók 5,- USD-nek megfelelő kedvezményt kapnak.

Jelentkezési határidő: június 30.

A korlátozott számú helyek miatt, a határidő után érkezett jelentkezéseket és a be nem jelentkezett személyeket nem fogadjuk. A jelentkezésben kérjük feltüntetni: név, pontos cím, ha igényel vegetáriánus étkezést, milyen szállásra tart igényt, milyen táncokat szeretne tanulni.

A tábor július 21-én délután kezdődik a Sepsiszentgyörgyhöz hozzáított Órői cigánytelep meglatogatásával. Találkozás a sepsiszentgyörgyi központi parkban, az 1848-as emlékműnél, 15 órakor. A látogatás után a résztvevőket autóbusszal szállítja Komandóra.

A jelentkezést a következő címek egyikére kérjük:

- Deák Gyula Levente, 4000 Sepsiszentgyörgy, str. Stadionului nr.15, bl.19, ap.34, Romania

Tel.: 00-40-94-307027, 00-40-67-315418

E-mail: hame@cosos.ro

- Papp István Gázsa, 1209 Budapest,

Batthyány u. 26, tel.: 287-0981

II. Családok kézműves tábor

Válaszút - Kolozs megye, július 21-28.

Csak sátorral! Két gyermeknél több esetben kedvezmény jár! Résztvételi díj kb. 50 USD, vagy ennek megfelelő mennyiségű lei

Jelentkezés: Kallós Alapítvány

Cím: 3400 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 16. jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370,

0040.948.00533 (mobil) Németh Ildikó

E-mail: szepgyula@i-card.ro

Magyarországi jelentkezési cím:

Pintér Zsuzsanna, Pestújhegyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

Népzenei és Néptánc Tábor

Tisza-Folk Alapítvány

Tiszakécske, július 27. - augusztus 3.

népi hangszerek (citera, furulya, tekerőlant, koboz), népdaléneklés, gyermek és felnőtt néptánc

oktatás (Felvidék-Magyarböd, Dél-alföld), hagyományos kézműves foglalkozások

Résztvételi díj (szállás, oktatás, napi háromszori

étkezés):

- 12 év alatt és nyugdíjasoknak: 20.900,- Ft

- 12-18 év között: 23.900,- Ft

- 18 év felett: 26.900,- Ft

Sátorozás esetén a táborozó résztvételi

díja 3.000,- Ft-tal csökken. Együtteseknek 10 fő

felett kedvezményeket adunk!

Információ, jelentkezés:

Urbán Zoltán táborvezető

6060 Tiszakécske, Szent Imre tér 1.

Tel.: 76/442-069, 20/4640-390

E-mail: tiszafkl@internet.hu

Honlap: w3.internet.hu/tiszafkl

Gyimesi Népzene és Néptánc Tábor

Gyimesközéplek, július 27. - augusztus 3.

Sátortábor!

Tánc- és zeneoktatás adatközlők közreműködésével, kézműves foglalkozások

Tervezett programok:

- makedon, lengyel-gőral hagyományörzők

- gyimesi és moldvai hagyományörzők

- Vadangyalok, Ordások, Dr. Valter és barátai,

amerikai fagottos, Lopótők Szintársulat, gólyaláb-
basok, Martenica Táncegyüttes, Ifjú Szívek Táncegyüttes

- kalibázás, kaszálás, főzőverseny, ökörsütés

Résztvételi díj:

- 130,- Euro, vagy ennek megfelelő USD

- magyarországiaknak: 10.000,- Ft

Sátortáborhoz hozzon magával!

Információ:

Mihók György szervező

Gyimesközéplek - Polgármesteri Hivatal,

Lunca de Jos, c. 4140, Romania

Tel.: 0040-66/139-610

Jurtatábor Lengyeltótiában

július 27-től augusztus 29-ig

egyhetes turnusokban

A Soproni Pendelyes Kulturális Egyesület a megalkalásától kezdve szervez tábort – napközi

rendszerű Sopronban, egyhetes művészeti tábort Lengyeltótiában. 2001 nyarán létesült a Jurtatábor a Somogy megyei Lengyeltótiában. A helyi sporttelepen, az erdő szélén kialakított tábort a jurták sajátos hangulatával, természet-közelségével, széles körű szolgáltatással várja a táborozókat.

Szolgáltatások:

- szállás a jurtákban (650 ft/éjszaka/fő)

- étkezés (igény szerint teljes ellátás vagy félpanzió) a helyi általános iskola ebédlőjében

- játszótér

- tiszta és kulturált egészségügyi helyiségek

- kézműves foglalkozások (nemezélés, agyagozás-korongozás, fafaragás, bőrzés, gyöngyfűzés, szalmafonás, gyékényezés, hímzés)

- tánc- és daltanítás

- strandolási lehetőség (a Kék-tó üdülőfaluban helyben, vagy a Balatonnál)

- táborúti, esti programok (tánc, előadások)

- kirándulások, lovaglás, íjászat

A fenti szolgáltatások – előzetes egyeztetés alapján – igénybe vehetőek. Várjuk csoportok, osztályok jelentkezését, de egyéni táborozókat is fogadunk.

Igény szerint komplett programot szervezünk és bonyolítunk le – szükség szerint biztosítjuk az oktatókat, anyagokat.

Résztvételi díj: 2000,- Ft/fő/nap

(szállás, étkezés, programok)

Táborvezető: Sipos Ferenc

Szervező: Herr József

Néptáncoktatók: Várjaskéri Anita, Sipos Ferenc, Takács Gábor, Szabó Zsolt, Szalay Tünde

Kézműves oktatók: Fodor Katalin, Fodor János

Jelentkezés: petofis@axelero.hu

Tel.: 30/226-3739, tel./fax: 99/510-246

VI. Szatmári Népzene és Néptánc Tábor

Hadad, július 28. - augusztus 4.

Szervező: Szatmárnémeti MADISZ, Nagy Orbán, Hadházi Éva

Helyszín: Hadad (Hodod), Szatmár m., Románia

Táncoktatás (gyerekeknek és felnőtteknek):

Bajkó László, Polgár Emília (Udvarhely Néptáncműhely), Marthi Zoltán és Keresztes Edit (Háromszék Állami Népi Együttes)

Táncoktatás: szatmári, mezőségi, kalotaszegi

Népdaloktatás: Polgár Emília

Adatközlő: Szilágyi Feri bácsi (Szilágysámon)

Este véget nem érő táncház

Muzsikál: Góbé zenekar (Brassó)

Kézművesség: kosárfonás, agyagozás, nemezelés, gyöngyfüzés, batikolás, körmönfonás, szádfa

Szolgáltatások: napi háromszori étkezés, elszállásolás iskolában matracokon, (saját) sátorban, gyermekfelügyelet, orvosi felügyelet

Részvételi díjak

(étkezés, oktatás, szállás, programok):

nyugatról érkezőknek 100 EUR

keleti tömb országából érkezőknek 50 EUR

erdélyi és kárpátaljai részvevőknek 33 EUR

Kedvezmények (a tábor egész idejére fizetőeknek):

- 15 fős csoportok esetében 1 fő díjmentes

- 40% óvodás gyermekeknek

Jelentkezési határidő: július 5

Információ és jelentkezés:

Szatmárnémeti Madisz, 3900 Szatmárnémeti (Satu Mare), Mihai Viteazul utca 10.

Tel.: 0040.61710810, 61715790 (jún. 14-ig),

0040.261710810, 261715790 (június 14-től)

E-mail: madisz@multiarea.ro

Moldvai népzene- és néptánc tábor

Piricse, augusztus 2-11.

Zenekar: Égenföld

Táncoktatók: moldvai adatközlő táncosok

Kézműves foglalkozások, minden este táncház

Költségek (napi ötszöri étkezés, sátorhely, oktatók,

zenészek tiszteletdíja, anyagok ára):

- 10 év alatt: 15.000,- Ft/fő/10 nap

- 10-14 éves korig: 16.000,- Ft/fő/10 nap

- 14 év felett: 18.000,- Ft/fő/10 nap

- 18 év felett: 20.000,- Ft/fő/10 nap

Napi érdeklődők térítése: 2.000,- Ft minden esetben. Sátor tábor!

Kedvezmény:

20 fő felett a vezető ingyenesen táborozhat

Információ: Lajtné Szabó Adrienn táborvezető

Nyíres Hagyományörző- és Természetvédő Kulturális Egyesület

4375 Piricse, Táncsics u. 87.

Tel./fax: 42/280-405

E-mail: Nyires@mail.datanet.hu

XII. Kalotaszegi Népzene és Néptánc Tábor

Kalotaszentkirály, augusztus 4-11.

- kalotaszegi táncok oktatása kezdőknek és haladóknak

- hegedű, háromhúros brácsa és bőgő oktatása

- népdaloktatás

- előadás kalotaszegi táncosok, énekesekkel

- ének- és legényesverseny

- kirándulás

- minden este táncház

Részvételi díj (napi 3 étkezés, sátorozás):

- magyar állampolgárok részére: 50 USD

- nyugati állampolgárok részére: 100 USD

Kérésre pótdíj ellenében szállást biztosítunk magán házaknál: 4 USD/nap/fő

Jelentkezési határidő: július 1.

A férőhelyek száma korlátozott!

Jelentkezés: Archivum Kulturális Alapítvány,

3400 Cluj, str. Gheorghe Dima nr 22/23, jud. Cluj,

Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370,

0040.948.00533 (mobil)

Magyarországi jelentkezési cím:

Pintér Zsuzsanna, Pestújhelyi Közösségi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

XII. Csángó Fesztivál

Jászberény, augusztus 2-6.

XXI. Nemzetközi Táncház és Zenész Tábor

Jászberény, augusztus 4-11.

Tánc tanítás (mindkét falu tánca a békéscsabai

szólótáncfesztivál kötelező anyaga):

- Feketelaki táncok: Lévai Péter és Kiss Zsuzsanna

- Tyukodi táncok:

Végső Miklós és Hortobágyi Gyöngyvér

Zenetanítás: Szászcsovási zenekar, Tükrös

Játszóház: Sándor Ildikó

Tánc ház Péter Zsuzsanna, Busai Norbert és

Kocsán László vezetésével.

Minden este népzenei koncert!

Részvételi díjak:

- felnőtteknek: 11.900,- Ft/fő

- napijegy: 2.300,- Ft/fő

- 6-14 éves korig: 8.000,- Ft/fő

- 6 éves kor alatt térítésmentes

Étkezési költség (ebéd, vacsora): 1.000,- Ft/fő

Kollégiumi szálláslehetőség: 1.000,- Ft/fő

Sátrat mindenki hozzon magával! Ingyenes strandhasználat!

Információ: Jászság Népi Együttes

5100 Jászberény, Víz u. 1., Pf. 116.

Tel./fax: 57/411-294, 57/407-472,

20/9691-963 (Szűcs Gábor),

30/9981-851 (Kocsán László)

E-mail: jneszh@mail.datanet.hu

Népzene és Néptánc Tábor, Vajdaszentivány - Maros megye, augusztus 4-11.

Házigazda: Vajdaszentiványi Hagyományörző

Táncegyüttes

Főszervező: Zichy-Horváth Alapítvány

A tábor programjai: A napközbeni tánc- és zene-

oktatás mellett egyéb programok, viseletkészítés,

népi kézművesség, lovaglás, íjászat, gólyalábazás

és strandolás szerepelnek. Ezenkívül minden este

tánc- és színházi előadások, valamint koncertek

várják a táborlakókat. A tábor pihenőnapjának dél-

utánján 12 környékbeli együttes részvételével ha-

gyományörző fesztivált rendezünk.

Táncoktatás: Vajdaszentiványi, marossárpataki,

mezőpániti, mezőmadarasi és mezőbándi táncok

oktatása kezdő és haladó táncosok számára, idős

adatközlő táncosok folyamatos közreműködésével.

A tánc tanításokat vezetik:

Mezőpalkó István, Sára Ferenc,

Fotó: Endrődi Péter

Antal Áron, Fitos Dezső, Hajdu Flórián,
Varga János és táncospárjuk.
Muzsikálnak: Horváth Elek, Horváth Attila, Horváth Mihály és zenekaraik

Részvételi díj:

- 12.000,- Ft (támogatással, amelyben csak Magyarországról érkező résztvevők részesülhetnek, csoport esetében 15 fő felett további kedvezményt biztosítunk),

- 700.000,- leu (támogatással, amelyben román állampolgárok részesülhetnek),

- 110,- Euro (támogatás nélkül)

A részvételi díj magába foglalja az ellátást (reggeli, ebéd, vacsora), a tábor rendezvényein való részvételt, valamint sátorhelyet, illetve az osztálytermekben való elszállásolás költségét.

Külön díjazás ellenében családoknál biztosítunk szállást, ennek díja 300,- Ft/fő/nap, illetve 3,- Euro/fő/nap.

A tábor kezdő- és zárónapján Budapest és Vajdaszentivány között autóbuszjáratot indítunk, amelyre a helyfoglalást július 31-ig kell jelezni.

Jelentkezési határidő: július 31.

Információ, jelentkezés: Varga János

9400 Sopron, Ötvös u. 6.

Tel./fax/üzen.: 99/320-213; *mobil:* 20/326-4339

E-mail: vj@sopron.hu

Mező Palkó István, 4269, Voivodeni

Mobil: 090-491805

Bakonyi néptáncos és kézműves szaktábor alsó és felső tagozatos gyerekek részére Magyarpolány, augusztus 5-10.

Információ: Pintér Katalin

8196 Litér, Bajcsy Zs. u. 44/b.

Tel.: 30/9069-179

IV. Duna-Tisza-Körös-Maros Eurorégió nemzetközi néptánc és kézműves tábor általános és középiskolás táncosoknak Rösztke, augusztus 5-10. és 12-17.

Információ:

Szeged Táncegyüttes Alapítvány

Alapfokú Művészeti Iskola, Habina Péter igazgató,
6722 Szeged, Kálvária sgt. 14.

Tel./fax: 62/422-251

Néptánc-tábor gyerekeknek

Krasznokvajda, augusztus 5-10.

Gagybátori tánc-tábor az abauji Csereháton általános iskolás gyerekeknek, hagyományos falusi környezetben, erdei kirándulásokkal, túrákkal, adatközlőkkel színesítve.

Információ: Darnos István

3950 Sárospatak, Eötvös út 6.

Tel.: 47/311-811, 20/4342-051

Tatros Tábor Moldvában

Somoska, augusztus 5-11.

Vendégek:

Somoskáról, Klézséről, Rekecsinből, Pusztinából, Diószénből, Kákováról, Magyarfaluból, Gyimesből, Kárpátia zenekar, Zurgó együttes, Vitamin D, Babtársulat, Maskarás Bábszínház.

Szombat este a Fanfara Bacioi szolgáltatja a talpalávalót.

A tábor megközelítése:

kocsival, vonattal, busszal, stoppal

Szállás családoknál, ajánlott ár: 200,- Ft/éjszaka

Étkezés (ebéd és meleg vacsora): 800,- Ft/fő/nap

Részvételi díj, napijegy: 1.500,- Ft/fő

heti jegy: 7.000,- Ft/fő

Utazással (Budapest-Somoska-Budapest

mikrobusszal), teljes ellátással a részvételi díj:

27.000,- Ft; 6 éves korig a tábor ingyenes!

A tábor befogadóképessége 150 fő.

Jelentkezési határidő: június 30.

Befizetés: 11991119-98997853 (megjegyzésbe:

Tatros tábor!)

Információ: Benchea Gratzy

Tel.: 20/347-3634

E-mail: gratzy@dpq.hu, clan@hdsnet.hu

Szászcsávási Néptánc és Népzene Tábor Szászcsávás, augusztus 11-18.

Táncitanító:

Vörös Árpád, Kertész Nóra, Szöllősi András

Hangszeres zenetanítás: Szászcsávási Zenekar

Énektanítás:

Dézsi Ferenc és a Szászcsávási Dalárda

Információ: Szánthó Zoltán

Tel.: 365-0085, *e-mail:* szantho@egt.bme.hu

Információk: <http://linux2.egt.bme.hu/csavas>

X. Mezőségi Népzene és Néptánc Tábor Válaszút, augusztus 11-18.

Programok:

- táncitanítás adatközlő táncosok részvételével

- zeneoktatás

- népdaloktatás: Kallós Zoltán és adatközlők

- hagyományörző táncosok, zenészek különböző magyar falvakból

- ének- és legényesverseny

- néprajzi előadások

- minden este táncház

Részvételi díj (napi 3 étkezés, sátorozás):

- magyar állampolgárok részére: 50,- USD

- nyugati állampolgárok részére: 100,- USD

Kérésre pótdíj ellenében szállást biztosítunk magán házaknál: 4,- USD/nap/fő

Jelentkezési határidő: július 1.

A férőhelyek száma korlátozott!

Jelentkezés: Archivum Kulturális Alapítvány,

3400 Cluj, str. Gheorghe Dima nr 22/23, jud. Cluj, Romania

Tel./fax: 0040.64.198-813, 0040.95.332-370,

0040.948.00533 (mobil)

Magyarországi jelentkezési cím: Pintér Zsuzsanna,

Pestújhelyi Községi Ház

1158 Budapest, Szűcs István u. 45.

Tel./fax: 410-7168

V. Ördögös Népzenei Tábor Gyerekeknek Kiskunhalas, augusztus 11-17.

A kiskunhalasi Ördögös zenekar népzenei táborát szervez gyerekek számára.

Helyszín a Szilárdy Áron Református gimnázium és kollégiuma.

Oktatók: Bakó Katalin (ének), Borbás Tibor (nagybőgő, cselló), Borsi Ferenc (tambura, citera), Horváth István (mezőségi brácsa, tangóharmo-

Fotó: Endrődi Péter

nika), Maruzsenszki Andor (hegedű, klarinét), Maruzsenszki Endre (hegedű, citera), Navratil Andrea (ének), Újvári Gábor (fúvolya) Az oktatás Dél-alföld, Dunántúl, Szatmár, Kalotaszeg és Mezőség zenei- és énekanyagából történik. Ötödik alkalommal lesz vendégünk Hodorog András adatközlő fúvolyás (Románia, Bákó megye, Klézse), aki a táborunk egész időtartama alatt velünk muzsikál és mesél a régi dolgokról.

Egy napra ellátogat hozzánk Berecz András és dr. Halmos Béla. Ezen kívül gyermekjátékokat, közös éneklést és zenélést, előadásokat és táncházakat is szervezünk. Szabadidőben lehetőség van sportolásra, népi játékokra, sógyurmázásra és fafaragásra. Napi ötszöri étkezés! A tábor a résztvevők közös műsorával ér véget.

Részvételi díj: 10.000,- Ft.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk! Hangszert hozzáll magaddal!

Információ, jelentkezés: Dr. Maruzsenszki József, 6400 Kiskunhalas, Harangos tér 11.

Tel.: 77/424-346, 30/9 635-826

ALAPHANG Népzenei és Néptánc Tábor Nagykörű, augusztus 12-17.

A Nagykovácsi Zenei Alapítvány zeneiskolája ismét tábort szervez.

Itt minden résztvevő számára lehetőség nyílik arra, hogy szervezett foglalkozásokon mélyítse el zenei és táncos tudását, és megismerheti népi kultúránk általa kevésbé ismert területeit: zenészeknek tánc- és daltanítása, táncosoknak daltanítása, hangszerismertetés.

Tanáraink:

népi ének - Bodza Klára
koboz - Horváth Gyula
fúvolya, tilinkó - Ladányi Ferenc
citera - Lipták Péter
tekerő - Romháti Krisztián
tánc - Szalóki László

Szállás: 4 fős faházakban és sátorban.

Díj teljes ellátással gyerekeknek: 16.500,- Ft

Felnőtteknek: 25.000,- Ft

Jelentkezés és információ: Lipták Péter

Tel.: 30/9843-616, 26/356-400

E-mail: liptakp@freemail.hu

A Hagyományok Háza 2002-es, „stúdiós” pályázatának eredménye

A táncházenekarok számára a Hagyományok Háza által második alkalommal kiírt pályázatra tizenhatan jelentkeztek. A Halmos Béla, Vavrinecz András, Agócs Gergely alkotta zsűri a zenei képzettség, stílushűség és előadói invenció szempontjait figyelembe véve a következő öt zenekart választotta ki, hogy zenei anyagukat az intézmény stúdiójában rögzíthessék: *Tatros, Csürrentő, Palló, Rozsdamaró, Unger Balázs és a Galga.* Köszönjük a jelentkezéseket, a győzteseknek gratulálunk! Terveink szerint a pályázat jövőre folytatódik.

Fotó: Endrődi Péter

Cigány hagyományörző és életmód tábor Piricse, augusztus 12-19.

Költségek (napi ötszöri étkezés, sátorhely, oktatók, zenészek tiszteletdíja, anyagok ára):

- 10 év alatt: 15.000,- Ft/fő/10 nap

- 10-14 éves korig: 16.000,- Ft/fő/10 nap

- 14 év felett: 18.000,- Ft/fő/10 nap

- 18 év felett: 20.000,- Ft/fő/10 nap

Napi érdeklődők térítése: 2.000,- Ft minden esetben. Sátortábor!

Kedvezmény:

20 fő felett a vezető ingyenesen táborozhat

Információ: Lajtné Szabó Adrienn táborvezető

Nyíres Hagyományörző- és Természetvédő Kulturális Egyesület

4375 Piricse, Táncsics u. 87.

Tel./fax: 42/280-405

E-mail: Nyires@mail.datanet.hu

3. Széki Napok

Szék (Sic), Kolozs megye, augusztus 18-24.

Szervezi: Pro Urbe Szék Alapítvány

Programok:

- táncoktatás: a széki táncokat tanítja Szabó Szilárd és párja; ördögösfüzesi táncok tanítása adatközlők közreműködésével

- népdaltanítás

- kézműves foglalkozások: szalmakalap-fonás, szövés, viselet készítés, hímzés

- előadások, filmvetítés

- kirándulások

- minden nap reggeli áhítat

- esténként táncház, utolsó nap búcsú táborúz

- Bertalan napi ünnep

Részvételi díj:

12.000,- Ft (sátorban), szállás családoknál + 5,- \$/fő/éj (ez az ár csak tájékoztató jellegű)

Információ, jelentkezés:

Filep Sándor - Szék (Sic), str. I. 275. jud. Cluj 3492 RO, tel.: 0040-64-228-149

Kovács Flóra - 6726 Szeged, Marostói u. 7-9.

Tel.: 06-70-263-3122

Farkas Csilla - Szombathely, Felsőőr u. 42.

Tel.: 0036-20-998-1627

E-mail: ProUrbeSzek@posta.net

III. Tekerő és Duda Szaktábor augusztus 21-25.

Információ: Havasréti Pál

Tel.: 06-30/940-1242

E-mail: teka@mail.datanet.hu

A gyimesi Babba Mária népe Endrődi Péter képei

Létezik olyan kegyelmi állapot, amikor az ember otthonosan érzi magát olyan helyen, ami nem a szülőföldje, sem a lakóhelye. Szerencsés az, akinek ez a kegyelmi állapot megadatik. Endrődi Péter közléjük tartozik; megérintette a gyimesi táj szépsége, a benne élő emberek mindennapi élete – ő maga nem innen származik, nem is ott él, mégis odatartozónak érzi magát.

Gyimes, a Kárpátok legtetején más vidékekkel össze nem hasonlítható, sajátos légkört áraszt. Gyimes csodálatos szépségű természeti táj. Hagyományos kultúrája kivételes gazdagságú, máig elevenen él: zenéjük, táncaik, a szokások, a népköltészet és a hiedelmek. De aki Gyimesben született, ott él, küzdelmes életre van rendezve. Ott, a Kárpátok lejtőin a zene, a tánc, a hagyomány az a gyökér, amellyel meg lehet kapaszkodni.

„Ezek nem néprajzi fotók” – mondta Endrődi Péter szinte mentegetőzve. Valóban nem az archiválás szándékával, az adatok megőrzése céljából készültek, ha így értette ezt. Az itt látható képek olyanok mutatják be a gyimesi embert, különböző világával együtt, amilyen az valójában, egy megértő és ebben a világban otthon lévő ember lencséjén keresztül.

Sándor Jldikó

HALOTTI TOR GYIMESBEN – 2001.

MOLNÁR ZOLTÁN KÉPEI

ISKOLATEREMTŐ EGYÉNISÉG

Martin György emlékülés születésének 70. évfordulója alkalmából

2002. április 26-28-án, Budapesten emlékülést rendezett az MTA Zenetudományi Intézet, a Hagyományok Háza, a Budapesti Művelődési Központ, a Magyar Táncstudományi Társaság, a Nemzeti Kulturális Alapprogram Népművészeti Kollégiuma, az MTA, a Magyar Néprajzi Társaság és a Nemzetközi Népzenei Tanács (ICTM) Magyar Nemzeti Bizottsága támogatásával.

Martin György (1932-1983) a magyar és a nemzetközi néptánc kutatás kiemelkedő személyisége. Iskolateremtő egyéniség, akinek elévülhetetlen érdemei vannak a kutatás nagyarányú föllendülésében, új alapjainak megvételében és módszertanának kidolgozásában. Korai halála nagy veszteséget jelent az egész kultúra-kutatás számára. A kelet-európai összehasonlító tánc-, tánczenei és tánc-történeti kutatás, különösen a táncalkotás törvényszerűségeinek újszerű vizsgálata terén elért gazdag kutatási eredményei termékenyen hatottak a későbbi kutatásra itthon és külföldön egyaránt.

Tanítványai emléküléssel és tanulmánykötet megjelentetésével kívántak megemlékezni róla születésének 70. évfordulóján. Az emlékülés fő eseménye a „Martin György öröksége és a 21. századi tánc kutatás” címmel meghirdetett kerekasztal-beszélgetés volt. Ezen részt vettek a magyar és a nemzetközi néprajzi és folklórkutatás jeles képviselői, Martin egykori munkatársai, kollégái, barátai.

Anca Giurchescu, a Dániában élő román tánc-folklorista Martin Györgynek a táncok formai-szerkezeti elemzése terén kialakított módszereit és átfogó művelődéstörténeti látásmódját méltatta. Grażina Dąbrowska lengyel kutatónő Martinnak a lengyel kutatásra tett jelentős hatásáról, s a Nemzetközi Népzenei Tanács Táncterminológiai Szakbizottságában kifejtett meghatározó tevékenységéről beszélt. Egil Bakka, a norvégiai Trondheim Egyetem Népzenei és Néptánc Intézetének professzora Martin kutatási elveinek és módszereinek szélesebb nemzetközi elterjedtségére mutatott rá. Barbara Sparti olasz tánc-történész a reneszánsz táncok és a kelet-európai folklórtáncok összehasonlító vizsgálatát sürgette Martin példája nyomán. Pesovár Ernő, Voigt Vilmos, Takács András, Méri Magdolna, Pávai István Martinról, mint a magyar, s a tágabb Kárpát-medencei folklór kiváló kutatójáról, a fáradhatatlan terepmunkásról, s a precíz archivátorról emlékeztek meg. A ke-

rekasztal-beszélgetés mintegy 20 résztvevője Martin szakmai örökségének időszerűségét, s a XXI. századi kutatásokra való megtermékenyítő hatását értékelték.

A rendezvény másik fontos eseménye a Martin György alapítvány 2001. évi pályázatának eredményhirdetése volt. A megosztott első díjat Bakonyi Erika „Egy gyimesi táncos egyéniség élete” és Busai Norbert „A magyar-palatkai primás, Kodoba Béla táncai” című dolgozatai kapták. A megosztott második díjat Kocsán László „Jászság táncélete és táncai”, valamint Darnos István „Füzér táncélete” című tanulmányai nyerték el. A bírálóbizottság különdíjat adományozott Gila János „A Dunamenti Folklórfesztivál története 1967-1983” és Balla Antal „Jobbágytelke művelődése 1945-1998” címmel benyújtott pályamunkáira. Ez utóbbi a sokak által ismert jobbágytelki parasztember több mint negyven éven át írott krónikás főljegyzéseit tartalmazza a falu kulturális eseményeiről.

Martin György sírjának Koszorúzásakor a Farkasréti temetőben Anca Giurchescu, valamint jómagam mondtuk el megemlékező szavainkat. A mérai hagyományörző zenészek Martin kedves legényes dallamainak fölidézésével és a 90.

zsoltárral emlékeztek meg a nemzetközi hírű tudósról. A Martin em-

léknap rendezvényeit Barbara Sparti XV. századi reneszánsz táncokkal foglalkozó kurzusa előzte meg. Záróeseményként a Martin György tiszteletére immár 6. alkalommal megrendezett legényesverseny gálaműsorát tekintettük meg.

Az emlékülés és a legényesverseny része, s egyben elindítója volt annak az egész éven át tartó eseménysorozatnak, amelynek során a rendezők kiállítások, előadások, fesztiválok formájában emlékeznek meg Martin György születésének hetvenedik évfordulójáról. Az emlékkötet várhatóan az év végén jelenik meg az esztendő eseményeinek összefoglaló krónikájaként.

Felföldi László

Fejfa, szatmárcsekei stílusban
Hajda Gy. Zsigmond, Pécs
Kocsán László felvétele

„Tedd ki a pontot!”

A legényesversenyről

A Bartók Táncgyűttes Alapítvány és a Budapesti Művelődési Központ szervezésében immár 6. alkalommal került sor 2002. április 27-én a Martin György emlékének ajánlott „Tedd ki a pontot!” elnevezésű nemzetközi legényesversenyre. A magukat megméretni kívánó férfitáncosoknak a korábbi években is kötelező táncfolyamatok és szabad rögtönzés formájában kellett bizonyosságot tenniük táncbéli tudásukról, egy-egy kiemelkedő táncos egyéniség táncait bemutatva.

Ebben az esztendőben Berki Ferenc „Árus” táncain keresztül kellett a mérai legényest megismerni és bemutatni az arra vállalkozó táncosoknak. Erre a nem kis feladatra 13 „legény” vállalkozott. A magyarországi, de Erdélyből és a Vajdaságból is érkező táncosok produkióit Karácsony Zoltán, Könczei Árpád és Farkas Zoltán „Batyú” értékelte és rangsorolta. Ennek értelmében az idei legényesversenyen az alábbi díjakat ítelték oda:

- I. díj: Kiss István (Sepsiszentgyörgy)
- II. díj: Varó Huba (Marosvásárhely)
- III. díj: Onodi Attila (Szeged)

A közönségsdíjat és a Budakeszi Faluház különdíját Nyári Balázs (Százhalom-

batta) nyerte, míg a Kallós Alapítvány különdíját Farkas Sándor Csaba (Marosvásárhely) és ifj. Németh Mihály (Kecel) kapta, az Archívum díját (Kallós Zoltán ajándéka) pedig Németh Balázs (Győr) érdemelte ki.

A rendezvénynek meghívott vendégei voltak mérai hagyományörző táncosok és zenészek, akik mind a gálaműsor, mind az azt követő kalotaszegi mulatság során nagyszerű táncos és zenei tudásról, valamint a hagyományok kitartó és szívós megőrzéséről tettek tanúbizonyosságot. A verseny helyszínén, a Budapesti Művelődési Központban mérai táncosokról készített archív fotókból rendezett kiállítás is színesítette a programot.

A rendezvényhez szorosán kapcsolódott a másnap megrendezett Martin György Emlékműsor. A Hagyományok Háza színpadán Andrásfalvy Bertalan emlékezett Martin Györgyre – a tudósra, a kutatóra, az emberre, a barátokra. A gálaműsorban a már említett mérai vendégeken és a verseny győztesein túl mezőségi, Maros-Küküllő-menti és kalotaszegi táncosok mutatták be férfitáncaikat, közreműködtek korábbi legényesversenyek győztesei, Kallós Zoltán, valamint Budapest Főváros Bartók Táncgyűttese.

A díjazottaknak gratulálunk, s várunk mindenkit szeretettel a jövő esztendei legényesversenyre.

Gyebnár László

II. Országos Ifjúsági Szólótáncverseny, Eger, 2002. május 24-26.

A versenyre 280 táncos jelentkezett, a szolnoki és székesfehérvári elődöntőkből 94-en jutottak tovább. A döntőn a kötelező és a szabadon választott táncok után a zsűri – Balla Zoltán, Lévai Péter, Németh Ildikó, Szabó Szilárd, Szilágyi Zsoltné Ujlaki Marianna – szótöbbséggel döntött.

GYÖNGYGALLÉROS

HÓS DORINA, KONTRA ÁGNES, FEKETE ANNAMÁRIA
Figurás Táncgyűttes, Nyíregyháza

BARANYAI BARBARA
Alföld Táncgyűttes, Csongrád

SZABÓ ESZTER
Maróthy Táncgyűttes, Debrecen

FARKAS RÉKA, BÁRDOS ZSUZSANNA,
KURUNCZI ÁGNES, POPRÁDI ANIKÓ
Szinavölgyi Táncgyűttes, Miskolc

SZILVA ESZTER
Jászberényi Ifjúsági Táncgyűttes

EZÜSTPITYKÉS

ILLÉS DÁNIEL, ÉDER RÓBERT, MÁRTON ATTILA
Figurás Táncgyűttes, Nyíregyháza

PÁLINKÓ ATTILA
Alföld Táncgyűttes, Csongrád

FERENCZY CSABA
Hajdú Táncgyűttes, Debrecen

KÖRMÖNDI TAMÁS, DEME KORNÉL DÖME, ALMÁSI ZOLTÁN
Szinavölgyi Táncgyűttes, Miskolc

KARÉ ÁRPÁD
Fóti Népművészeti Szakközépiskola

SZÁLKU ISTVÁN
Kállai Kettős Táncgyűttes, Nagykálló

KIRJÁK GYÖRGY
Jászberényi Ifjúsági Táncgyűttes

Heves Megye Önkormányzata
Művelődési Bizottságának különdíját kapta:

HOLLÓ ATTILA
Hajdú Táncgyűttes, Debrecen

PATONAI ZSOLT
Fóti Népművészeti Szakközépiskola

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
különdíját kapta:

JUHÁSZ KRISZTIÁN ATTILA
Nógrád Táncgyűttes, Salgótarján

JÁRÓ BERNADETT, MOLNÁR MÁRIA
Szinavölgyi Táncgyűttes, Miskolc

A Megyei Művelődési Központ különdíját kapta:

BALOGH ANDRÁS
Figurás Táncgyűttes, Nyíregyháza

Az Örökség Gyermekek Népművészeti Egyesület
különdíját kapta:

MARKÓ ÁGNES
Forrás Táncgyűttes, Százhalombatta

A zsűri döntése alapján a következő versenyzők elődöntő nélkül vehetnek részt a békéscsabai szólótáncversenyen:

BÁRDOS ZSUZSANNA, FARKAS RÉKA, KÖRMÖNDI TAMÁS
Szinavölgyi Táncgyűttes, Miskolc

FERENCZY CSABA
Hajdú Táncgyűttes, Debrecen

Néptáncgála, verbunkverseny, prózasütés

Beszámoló a VII. Zalaegerszegi Fesztiválról

2002. május 9-13. között Zalaegerszezen ismét a hagyományörzés és a népművészet került az érdeklődés középpontjába. A város önkormányzatának és számos támogatónak köszönhetően öt napon át színvonalas kulturális rendezvényekben gyönyörködhetett a nagyszámú látogató. A színes programban szerepelt többek között polgárvatás, gyepüvédők és lovasjászok bemutatója, felvonulás a város utcáin, majd műsor a Dísz téren és a Vizslaparkban, könnyűzenei koncert, kárpátaljai irodalmi est, kirakodóvásár, fesztiválzáró bál. A rendezvény vendége volt a testvérváros, Marosvásárhely polgármestere, aki őszinte érdeklődéssel figyelte földjeit, a romániai Maros megye kiváló hagyományörző táncosainak és zenészeinek műsorait. Zalaegerszegtől nem idegen a hagyományok ápolása: 1968-ban itt nyílt meg az ország első szabadtéri néprajzi múzeuma, a Göcsej Falumúzeum. Május 13. a város napja – ezért rendezik immár hetedik éve május közepén a város legtöbb nézőt vonzó fesztiválját.

A néptáncal és a népzenevel kapcsolatos események megszervezését hagyományosan a Zalai Táncegyüttes tagjai és vezetőjük, Varga János „Bokszos” vállalták magukra. Munkájuk egyik jelentős eredménye a „Csongor és Tünde” című szabadtéri táncjáték, amelyet a közönség szombat este a Gébárti tó töltéséről nézhetett végig. Az elektronikus zenei kíséretre bemutatott produkcióban a „zalás” táncosok és a Maros Művészegyüttes vendégtáncosai bizonyították, hogy a magyar néptánc mozdulatkincsét irodalmi alkotások táncszínházi feldolgozásakor izlésesen is fel lehet használni. Varga János koreográfiája méltán váltott ki nagy tapsot.

Az erdélyi vendégek közül sokan is ellátogattak a Ferences Templomba, Berecz András szombat délutáni koncertjére, ahol a dalok mellett egy szép népmesét is meghallgathattak. Az erdélyi hagyományörzők családi fotóinak kiállítása a művelődési házban remek lehetőséget teremtett a fiatalok számára, hogy rövid kirándulást tegyenek a múltba. A gebárti délután keretében a Magyar Tekerőzenekar „Vitézek az végeknél” című műsora aratott nagy sikert.

A katolikus hitüket erősen tartó gyimesi és moldvai vendégek ökumenikus istentiszteleten vehettek részt a gebárti Szövetség oltáránál. A kis dombon álló, fából készült oltár elkészítéséhez néhány évvel ezelőtt a különböző országokban élő magyarság képviselői mindnyájan hoztak az otthoni földből, ezzel kifejezve összetartozásukat és az ökumenét. A moldvai csángók az istentisztelet után egy imát is elénekelték, amelynek egyik sora hűen fejezi ki nehéz helyzetüket: „Nem tudsz énekelni, gyönni, anyád nyelvén imádkozni”.

A Fesztivál egyik visszatérő eseménye az V. Kárpát-medencei Verbunkverseny. Idén Blága Károly „Kicsi Kóta” gyimesi verbunkja volt a kötelező anyag a 13 versenyző számára. A zsűriben helyet foglalt maga a 71 éves adatközlő is, akinek táncáról 1961-ben Martin György és Kallós Zoltán az első gyimesi filmfelvételt készítette. A résztvevők éppen ennek a gyűjtésnek az anyagából készülhettek fel a megmérettetésre.

A verseny után a ma is frissen táncoló Károly bácsi és a nemrégiben Setétség-patakára költözött Sára Ferenc együtt értékelték a résztvevők teljesítményét. Véleményük szerint a versenyzők többségének táncán érződött, hogy már hosszú évek óta gyakran megfordulnak a színpadon – jól jelezte ezt a kapcsolattartás a zenészekkel, a felszabadult előadásmód és a gyimesi táncdialektus alapos ismerete. Az utóbbi azért nagy teljesítmény, mert a gyimesi verbunk az egyik legnehezebben tanulható táncanyag: nincs olyan kötött szerkezete, mint a legényesek többségének (nyitó-, gerincfigura, zárómotívum). Az oldalazás, az előre- és hátravágó, a csapások, a ropogtatás, a figurák fűzése közben a fantázia és az improvizációs készség döntő szerepet játszik.

A közönségdíjat a zalaegerszegi Kuszler Gábor kapta. Az első díjat Fitos Dezső és Kádár Ignác nyerték el, akiket Károly bácsi a következőképpen értékelt: „Megmondom a valóságot: a féloláhos »ütései« a két személynél tökéletesek. Ha lehet, sokáig

foltyassák tovább a táncot.” (Csóka Bálint és Kránicz Lajos II., Kiss Norbert, Henczi Dávid és Kuszler Gábor III. díjat kapott, Korbacsics Gergely és Károlyi Tamás különdíjban részesült.) Néhány fiatalabb táncos rossz testtartásáról az is elhangzott, hogy „a rendszeres gyimesi kaszálás sokat segíthetne rajtuk...”

A hagyományörző csoportokat a Dísz tér mellett a Vizslaparkban és a gebárti szabadtéri színpadon láthatta a közönség. A visai (mezősegi) táncosokat és a dombrói (Küküllő-menti) táncos párt Domokos László zenekara kísérte, a nyárádmagyarósi-aknak Bíró Sándor zenekara muzsikált. A mezőpaniták Bíró Mihály prímás zenéjére jártak el falujuk táncait, Sikó József szólóéneke pedig ízelítőt adott abból, milyen is a hiteles népdaléneklés. A Moldvából érkező külsőrekecsini csoport csángó táncait Aurel Mandache kísérte hegedűn. A gyimesközéplókiak Timár Viktor és Zerkula János prímásokkal léptek színpadra. A forgatós táncokat bemutató marossárpatakiakat Horváth Mihály, a vajdaszentiványiakat Horváth Elek és Horváth Mihály prímások kísérték. S végezetül: a nyárádselyeiek Kacsó Károly vezető prímás és zenekara dallamaira táncoltak. A selyei együttes vezetője, Móga Melinda kérdésemre lelkesen sorolta faluja táncrendjét: verbunk, jártatós, lassú forgatós, cséptánc, négyes-hatos-nyolcas, körcsárdás, szöktetős, sűrítőcs.

A táncosok és a zenészek a helyi ízekkel is megismerkedhettek: a prószafesztivál alkalmából a jellegzetes zalai krumplis lepénnyel kínálták őket a sütő asszonyok.

Péntek este a csoportok régi ismerőseikhez látogattak el. Andrásida, Gellénháza, Nagykutas és még számos zalai község népdalkörei, népművelői, lakosai látták vendégül egy vacsorára barátait, akikkel már évek óta rendszeresen találkoznak lakóhelyük fontos ünnepein, rendezvényein. Egy rövid műsor, majd közös éneklés, egymás táncainak tanulása tartozik még hozzá egy ilyen est programjához.

Idén a Táncművészet Világnapja helyi gálaműsora és a Kárpát-medencei Néptáncgála közös színházi programként szerepelt. A műsor egyik különlegessége volt az Ordasok Együttes kalotaszegi legényeseket bemutató műsora, amelyben az öt legény nemcsak falvakra, hanem adatközlőkre is „lebontva” adott ízelítőt Kalotaszeg virtuóz férfitáncáiból. A táncosok és a zenészek bensőből fakadó szakmai igényessége remélhetően követendő példává válik majd a magyar néptáncéletben.

A gálaest hagyományörző részét a gyimesközéplóki Zerkula János és Fikó Regina zenéje indította. A műsort a gyimesi táncosok kezdték, s az egyik leglátványosabb táncrendet járó vajdaszentiványiak zárták. Megható jelenet volt a néptáncműsor fergeteges záróképe, amelyben a mezősegi, Küküllő-menti, Marosmenti, gyimesi és moldvai táncosok egyszerre, örömteli hangulatban mulattak a színpadon. A gyimesieket és a moldvaiakat az sem zavarta, hogy nem a megszokott zenei kíséretük szólt. A meghajlásnál a táncosok arcáról leolvasható volt a közönségnek szóló üzenetük: „Jövöre, veletek, ugyanitt!”

Záhonyi András

GYERMEKLAKODALOM CSÍKJENŐFALVÁN

Jön az utánpótlás!

Az elején szorgalmasan és mondhatni „csendben” folytak a próbák a gyermekcsoportokkal, de tudtuk, hogy a környékbeli települések igen-igen rivalizálnak egymással. Éppen ezért, amikor úgy gondoltuk, hogy gyermekcsoportjainknak van már a saját falujuk hagyományából összeállított színpadi műsorok, „olajat öntöttünk a tűzre”.

2002. január 30-án érkeztek a Csíkszeredai Városi Művelődési Háza gyermek- és ifjúsági csoportjaink a környező településekből: Csíkszeredából, Dánfalvából, Csíkkarcfalvából, Csíkjenőfalvából, Szentegyházából, Csíkcicsóból, Borzsovából, Csíkmadarasból, Csíkrákosból, hogy összemérjék tudásukat és tehetségüket. Bár igazából nem sikerült rangsorolni előadásukat, minden táncegyüttes úgy érezte, és azt hangoztatta, hogy ők voltak a legjobbak. A rendezvényre két vendégcsoport is bejelentkezett, a balánbányai Ör-

Évek óta dédelgetett álmunk válik valóra utánpótláscsoportjainknak köszönhetően. A Hargita Nemzeti Székely Népi Együttesnél jelenleg teltház van, táncosainkban, zenészeinkben egyre inkább erősödik a hivatástudat és a tenni akarás. Már nem csak előadóművészek, hanem igen eredményes oktatói munkát is folytatnak, amely ma hiánypótló tevékenység Erdélyben.

dögboroda együttes Sándor Csaba vezetésével, és a Csíkszeredai Tanulók Klubjának a gyermekcsoportja Antal Rózsika vezetésével, s nagyon magasra állították a mércét a többi gyermek számára.

A rendezvényen kicsinek bizonyult a nézőtér, a színpad, de még a művelődési ház körüli parkolóhely is, hiszen szülők, tanárok és egyházi vezetők egyaránt eljöttek, hogy megnézzék csemetéjüket, tanítványai-

kat. A nagyszerű és nagy népszerűségnek örvendő műsorban a helybéli zenészek, a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes zenekara, a Palló zenekar, valamint a csíkszentdomokosi és balánbányai gyermekzenészek muzsikáltak. Ezt követően gyermek táncházra került sor, ahol a legtehetségesebbek úgy kérték a zenét, ropták a táncot, énekeltek és csujjogtattak, hogy az érzékenyebb bámészkodók elsírták magukat az örömtől. A tánc házból alig akartak hazamenni a gyermekek.

Miklós Kata, a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes munkatársa a találkozó kapcsán kijelentette: „Az volt a legfontosabb szempont, hogy a színpadon ne legyen úrrá az izgatottság a gyermekeken, hanem az öröm és a sikerélmény adjon erőt az elkövetkezendő előadásokhoz, hiszen többségük első alkalommal nézett szembe a reflektorfényvel, kóstolt bele a színpad varázsába”. Érté-

Fotó: Ádám Gyula

kelése szerint a rendezvény eredményeként a csoportok létszáma sokat gyarapodott. És valóban, utánpótláscsoportjaink létszáma ma már közel ezer főre tehető. Persze tudjuk, hogy nem lesz mindenkiből hivatásos táncos, zenész vagy énekes, de a közös ünnepeink alkalmával a gyermekek barátságokat kötnek, egy egészséges szellemiségű csoporthoz tartoznak, tudnak jókedvűek lenni, énekelni, táncolni és hagyományaikhoz, népviseletükhöz ragaszkodó felnőtté válnak.

A Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes hivatásos táncosai újdonsült oktatókként olyan ügyesen és szépen irányították, fegyelmezték csoportjaikat, ahogyan ezt ők maguk csak ritkán hagyták, amikor én tartottam a próbát. Büszkén állíthatom, az a jó mester, akit tanítványai túlszárnyalnak. Kívánom, hogy Antal Zsolt, Gábos Endre, Becze Julianna, Kósa Gabriella, Márton Sándor, Kozma Ervin, Juhász Levente, Kozák Katalin és Sándor Katalin táncosaink és kiváló oktatóink mielőbb ugyanezzel büszkélkedjenek.

*

Gyerekcsoportjaink seregszemléje után nem telt el két hónap, amikor megkeresett Kozák Katalin kolleganóm — aki nem csak jó táncos, de kiváló népdalénekes is —, hogy Kozma Ervin munkatársával gyermeklakodalmat szerveznének Csíkjénőfalván. Azt is mondta, hogy a menyasszony Antal Viola lenne, Csíkjénőfalváról, a vőlegény pedig Dobos Csongor Csík-

szentdomokosról. A legényesház násznépét Csíkszentdomokosról, és Balánbányáról toborozná az Eleve nek, illetve az Ördögborda tánc együttesekből. Nagyon megörültem a kezdeményezésnek, hiszen olyan létező hagyomány újjáélesztésének

a lehetőségét rejtí magában, amelyre még emlékeznek az idősebbek, van róla kevés leírás, fénykép, és amennyiben sikerül életre kelteni, ez a népszokás ma is megállja a helyét.

Kitűztük tehát a gyermeklakodalom időpontját április 14-re, vasárnapra. A nagymamák segítségével már csütörtökön elkezdődött az étel készítése, az edények számbavétele, a terem díszítése, amiben részt vett minden gyermek. Aznap reggel 10 órakor viseletbe öltözött legények érkeztek a leányos házhoz, hogy kikérjék a menyasszonyt. Az előkészítő legények után, annak rendje és módja szerint, a vőlegény számára álmenyasszonyt adtak ki, s miután az igazi menyasszony is „előkerült”, a násznép átvonult a templomba, ünnepi szentmisére. Már egymagában az is ünnep volt, hogy a gyermekek saját népviseletbe öltözve megtöltötték a templom padjait, teljes komolysággal végig imádkozva, énekelve a szentmisét. Csak akkor mosolyogtak, amikor Fábíán Zoltán tisztelendő a vőlegény és a menyasszony nevét emlegette.

A templom előtt közös fénykép készült, s nagyot táncoltak, mert ezt ugyanígy szokták a nagyok is. Az

Fotók: Ádám Gyula

ünneplők hosszú sorát útközben a csíkjénőfalvi kultúrház felé elkötötték, a násznépet pedig nem pálinka, hanem tánc ellenében engedték tovább. Csordultig telt a jenőfalvi terem. A szülők, rokonok, falubeliek ragyogó tekintettel figyelték a gyermeklakodalmat, de ők nem voltak hivatalosak a lagziba csak este hat után. Akkor viszont a gyermekeket hazaküldték, ami maradt, megették, s az ünnepség hajnalig tartó mulatsággal zárult.

Az esküvőhöz természetesen nem hiányoztak a hiteles kellékek: kikérrő legények, násznagyok, koszorúslányok, szakácsok, felszolgálók, s persze gyerek- és felnőtt zenekarok. A gazda a 14 éves Bíró Lóránd volt — akinek édesapja „igazi” lakodalmakban is gazda —, ő vezette a mulatságot, mókás rigmusokba szedve az ételek sorrendjét és az asztali köszöntőket. No és persze a menyasszonytánc, valamint a menyasszonylopás sem maradt el. (El kell mondanom, hogy a gyermeklakodalom kezdeményezője, Kozák Katalin ugyanabban a csíkkarcfalvi vártemplomban ment férjhez, és szintén a jenőfalvi teremben tartották a lakodalmat, én voltam az egyik násznagy, és „éles-

ben” ment az esküvő, az ajándékszedéssel együtt.)

Megtudtam Katitól, hogy a gyermekek a lakodalom előtti héten a készülődés izgalmától már nem nagyon tudtak figyelni az iskolában, s hogy a szülők is mindenben segítettek. Többek között kenyeret, kürtöskalácsot sütöttek, kétezer töltött káposztát készítettek. A lakodalomban nem volt sem részeg, sem cigarettafüst. Nem is hiányzott. Kati azt is elmondta, hogy minden kislány izgalommal várta, hogy ki lesz majd a kiválasztott menyasszony. Most már tudjuk, hogy minden kislány szeretne egyszer menyasszony lenni a helyi szokások szerint. Nálunk az önmegvalósításhoz még hozzátartozik a családalapítás és a gyermekek nevelése is.

A gyermeklakodalomra — ahogy az a jelentős eseményekhez illik — eljött Kelemen Hunor országgyűlési képviselő, Zombori Vilmos, Hargita Megye Tanácsának elnöke, Borboly Csaba megyei tanácsos, Miklós Árpád, Csíkkarcfalva polgármestere és Magyar István, Csíkkarcfalva alpolgármestere. Ferencz Alajos, csíkszentdomokosi táncos lábú és jó énekes polgármester, legényke korában

maga is részt vett gyermeklakodalomban. Hogy valaki meg ne előzze, gyorsan kijelentette, hogy a következő gyermeklakodalmat, a visszahívást Csíkszentdomokoson kell majd megtartani.

Az elején nehezen indult az utánpótlás szervezés, de ma már alig tudjuk a növekvő igényeket kielégíteni Gyermekcsoportjaink működtetését, hála Istennek, igénylik a gyermekek, szülők, iskolák, művelődési házak, önkormányzatok egyaránt, és ameddig nem kerül bele énekel, táncolt, zenélt anyanyelvünk hivatalos formában az iskolai oktatásba, addig mi megpróbáljuk ezt a hiányt pótolni, ahogy lehet.

Az oktatási programunk elindításakor kollégáimnak a hálás, szép és hasznos feladatról beszéltem, s amikor kimondtam azt a szót, hogy nem es (fizetik). Azóta a közel ezer gyereket számláló utánpótlás-csoportjaink a magyarországi Oktatási Minisztérium, Hargita Megye Tanácsa, a helyi tanácsok, valamint iskolák, vállalkozók jóvoltából támogatást élveznek. Jó szokásukat tartsa meg az Isten!

András Mihály

A nagyecsed-i botlótól a hastáncig

Beszélgetés a „Khamoro” Tánc Egyesület vezetőivel, Szitai Máriával és Farkas Zsolttal

2002. februárjában elindult a sokak által oly régóta várt, az országban jelenleg egyetlen cigánytánc tanfolyam, ahol nemcsak a különböző cigánytáncokat lehet megtanulni, hanem színpadi táncosokat és jövődöbéli tánc tanárokat is képeznek. Az órák rendkívül jó hangulata és oldottsága az autentikus cigány élőzenének és a tanárok közvetlen stílusának köszönhetően, minden cigánytáncot táncolni vágyó diákok magával ragadott. Az első két hónap munkája után megszületett az első fellépés, körvonalazódnak a további tervek. Erről beszélgettem az egyesület vezetőivel, Szitai Máriával és Farkas Zsolttal.

- Milyen céllal és mikor alapítottátok az egyesületet?

- 2001-ben alakultunk azzal a céllal, hogy a cigány tánc kultúrát, zenét továbbadjuk, terjesszük, tánc tábortokat szervezzünk, tánc házakat, tánc kurzusokat tartunk. A cigány hagyományok megőrzését elsődleges célunknak tekintjük.

- Mi tette szükségessé ezt a tanfolyamot?

- Az emberek érdeklődése. Rengeteg felkérés érkezett különböző iskolák, művelődési házak, tánc házak részéről. Eddig mi mentünk a tanítványokhoz és még most is nagyon sok általános iskolába járunk tanítani, de úgy gondoltuk, hogy létrehozunk egy olyan stúdiót, ahová minden érdeklődő eljőhet. A Kalyi Jag Együttessel nagyon sok helyen zenéltünk, táncoltunk és észrevettük, hogy a tánc is ugyanúgy az érdeklődés középpontjában áll, mint a zene, de eddig nagyon kevés lehetőség volt cigánytáncot tanulni. Sok ember jött oda hozzánk, hogy hol tanulhatnak táncolni, hol lehet táncosokkal találkozni, hogyan lehetne egy cigány tánc házat találni. Úgy gondoltuk, eljött az ideje, hogy létrehozzuk ezt a tánc stúdiót.

- Kiknek szól ez a tánc tanfolyam? Kiknek hoztátok létre?

- Évek óta tanítunk általános iskolákban, ezt nagyon fontos megemlíteni, mert a gyerekek a legőszintebbek, nekik lehet még tisztán átadni mindazt, ami az emberben benne van. A legtöbb felnőttnek, aki hozzánk kerül, már van táncos vagy néptáncos múltja, és sokan persze most kezdik a tánc tanulást. Tanfolyamunkra mindenkit szeretettel várunk, gyerekeket, felnőtteket, romákat, nem romákat, fiatalokat, idősebbeket. Egyik legfontosabb célunk, hogy minél szélesebb körhöz el tudjuk juttatni ezeket a táncokat. Bárki jöhet, folyamatos a jelentkezés, minden embernél az alapoktól kezdjük az oktatást.

- Miből áll egy óra?

- Minden alkalom tartalmaz elméleti oktatást, melynek keretében vagy híres táncosokat, zenészeket hívunk meg, vagy archív videó felvételeket nézünk, és mi magunk is sokat mesélünk a táncról. Hozzá kell tennem, hogy mivel ez cigánytánc, fontosnak tartjuk, hogy a cigány kultúráról is szó essen. Nagy Gusztáv például a roma nyelvről tartott ízelítő előadást, melyben elmondta a leggyakrabban használatos tánc során előforduló szavakat. Ezen az órán egy cigány dalt is megtanult a csapat. Ezenkívül élőzenére táncolunk, ismert roma zenekarok tagjai adják a ritmust és teremtik meg a rendkívül jó hangulatot, oldottságot.

- Milyen táncokat lehet a tanfolyamon megtanulni?

- Szatmári cigány táncokat, cigányos csárdást és botlót, romániai csingerálást, női és férfi szóló, illetve páros táncokat. Az elméleti oktatásban szó esik a nagyecsed-i cigányok táncairól, táncos egyéniségekről, alkalmakról, viseletről, táncszavakról. Beszélünk a viseletről, magatartásról a tánc közben, a tánc időtartamáról, kezdéséről, befejezéséről.

- Milyen jellegzetességek, egyedül csak a cigánytáncokra érvényes szabályok vannak?

- A cigánytánc elsődleges törvénye, hogy a táncolók egymás szemébe nem nézhetnek, egymással nem érintkezhetnek, sem beszéddel, sem érintéssel. Egymás kezét megfogni tilos. A tánc lényege, hogy a táncolók egymás háta mögé kerüljenek, ez jelenti

a megcsalást. A lányok tánc a felszedő lépésre épül, a fiúké a csapásra, illetve a tromfra. A táncban megtalálható a csalogatás, amikor egymást csábítgatják, próbálják ide-oda csalni, a lány ez alatt sem nézhet a fiú szemébe, csakis a cipőjére.

- Említetted az általános iskolákat, hol tanítotok?

- A Máv-telepi, a Langlet-Waldemár, a Csata utcai Általános Iskolában, a Kalyi Jag Roma Nemzetiségi Szakiskolában és most már egy XXI. kerületi óvodában is fogunk.

- Milyen táncos múlttal rendelkeztek?

- Szabolcs-Szatmár megyében és Pesten kis korunk óta táncoltunk, először Balázs Gusztáv nemzetközi táboraiban, majd Balogh Béla „Lindri” táncszínházában. Jelenleg a Kalyi Jag Együttessel táncosaiként lépünk fel, ezen kívül életünket teljes egészében a tánc tanítás tölti ki.

- További terveitek?

- Februárban, amikor elkezdődött ez a tanfolyam, teljesen véletlenül nagyon érdekes emberek kerültek össze, a csoport tagjai különböző nemzetközi cigánytáncokat tanultak már előtte. A tanítványaink között egyesek például az egyiptomi hastáncot táncolják, mások a flamencót. Az első alkalom után tudatosult bennünk, hogy ezekkel az emberekkel szeretnénk egy olyan nagy programot létrehozni, ami „Indiától Európáig” címmel bemutatná a különböző cigánytáncokat, a flamencót, hastáncot, indiai, orosz, szerb táncot, romániai csingerálást stb. Ezek az elképzelések azóta bővültek és megalapozottá váltak. Szeretnénk ugyanúgy a zenében is megmutatni az adott ország kultúráját, illetve a régi mesterségeket feleleveníteni. Ezenkívül alapítani szeretnénk egy „Művészetek Háza”, ahol a tradíció és a jövő találkozna. Ezt az elképzelést közösen szeretnénk létrehozni Nyári Oszkárral és a „Karaván” társulattal, ők képviselik majd a színházat, Kékesi Attila a médiát, a „Khamoro” Egyesület pedig a cigány kultúrát és táncokat. De ez még a jövő zenéje. További terveinkben szerepel még egy tehetségkutató verseny, ahová 10-től 25 éves korig várjuk a jelentkezőket, nemzetközi cigánytáncos, zenész, énekes tehetségeket keresünk. Ez a verseny június elején kerül megrendezésre.

- Segíti valaki a munkátokat?

- A XXI. kerületi Kisebbségi Önkormányzat, velük már évek óta dolgozunk együtt, a Kalyi Jag Együttessel is támogatja kezdeményezésünket. Tagjai eljönnek az óráinkra, mesélnek, zenélnék, bemutatókat tartanak nekünk. Ezenkívül támogat bennünket a Fővárosi Önkormányzat Kisebbségéért Csoportja.

- A tanítványok szerepeltek már színpadon?

- Igen, két hónapos tanulás után, május 1-én a XXI. kerületi Duna-parti „Romajálison” debütált a csapat. Itt egy szatmári koreográfiát mutattunk be. Hastáncosaink a magyarországi cigány tánc mellett egyiptomi hastáncal is szerepeltek, majd az egyik növendékünk flamenco bemutatója következett. A következő fellépés június 1-én a VI. kerületi Terézvárosi Roma Napon a Hegedű utcában volt, utána június 9-én, a Kisebbségi Napon a XXI. kerületben. Július 16-án a Mész Együttessel koncertjén, a Budai Parkszínpadon lép fel a csapat, az órákon most erre és a további szereplésekre készülünk. Idáig is a tánc volt az életünk, de el kell mondjuk, egészen más érzés felmenni a színpadra és táncolni, mint saját tanítványaink táncát nézni. Ez talán még fantasztikusabb, hiszen értük félni és izgulni, majd velük együtt örülni igazán csodálatos. És ez még csak a kezdet...

Bander Csilla

Oktatás: Kalyi Jag Roma Nemzetiségi Szakiskola
1068 Budapest, Felsőerdősor u. 6., szerdán és pénteken 17-19 óráig
Jelentkezés: khamoro@freemail.hu
Szitai Mária: 06-30/224-8055, Farkas Zsolt: 06-20/361-5140
A jelentkezés folyamatos! Mindenkit szeretettel várunk!

A JÁSZSÁGI VERBUNKRÓL IV.

A történelmi adatok és tények bebizonyították, hogy a verbunk szerves részét képezte a Jászság táncainak. Az adatok gyűjtését tovább folytatva, sorozatunk záró írásában essék szó a táncrekonstrukcióról és – a jászalsószentgyörgyi leírás alapján – a verbuválás bevezető muzsikájáról.

A már sokat említett, 1952-es jászkó-halmi verbunkgyűjtés az egyedüli felvétel, amely rendelkezésünkre áll a tánc vizsgálatához. Először is a gyűjtés „jelentését” kellett rendbe tenni, mert az akadémiai jegyzőkönyv és a hozzá tartozó filmfelvétel között észrevehető különbségek figyelhetők meg. Az egyeztetésben nagy segítséget nyújtott Jászkóhalmán Fodor Dénes helytörténész (a felvételen gyerekzenészként muzsikál), Fodor Dénesné Balázs Valéria helytörténész (ő nem szerepel a felvételen, de a falu lakosságát jól ismerte, ismeri), Egri Istvánné Lukácsi Magdolna (a felvételen gyerek tánccosként táncol) és Nagy András (ő 1954-ben kezdett táncolni a helyi együttesben, így a felvételen nem szerepel, de a felvételen szereplőket ismerte). Ennek az egyeztetésnek az eredményeként minden kétséget kizáróan megállapítható lett, hogy melyik táncost is hívják Kaszab Józsefnek. A jelentés ugyanis egyedül a születési évet tartalmazza. Jászkóhalmán 1895-től van hivatalos anyakönyvezés, így az ottani anyakönyvi hivatalban nem lelhető fel a pontos születési időpont. (A jászkóhalmi templomban őrzött születési jegyzőkönyvből próbálom megszerezni a pontos adatokat.) A felvételen tehát jászsági Huszártáncot, „mely a verbungról szakadt le” láthatunk, táncol: Kaszab József. (A gyűjtés jelentése szerint született: 1889.) A mellékelt képek a Kaszab Józsefről készült film egyes kockái. (MTA Ft. 165).

Eddigi vizsgálódásaim során még nem sikerült kiderítenem, hogy a valamikori verbunkot egyénileg, szólisztikusan vagy körben táncolták akkortájt a Jászságban. A tánc rekonstrukciós folyamatában a körtánc összeállítás jöhet szóba, hiszen ha úgy is volt régen, hogy a verbunk tánc egyéni előadásmódot kívánt, azt már ebből az egy ránk maradt rövid filmtöredékből újjáéleszteni nem lehet. Adott tehát a verbunk filmfelvétel, a verbunk leírásokból kiszűrhető, lépésekre átvihető része, a verbuválás módjára vonatkozó néprajzi leírás, a hosszabb filmfelvételeken található kanász és oláhos táncok vizsgálata – mindezt összerakva elének állhat a jászsági verbunk hiteles alapokon nyugvó, nem csak a pillanatnyi tánc, hanem lehetséges teljes, rekonstruált képe.

A táncrekonstrukciós folyamat legfontosabb, elengedhetetlen része a jászsági kanász és oláhos táncokat átnézve, ebből a meglévő tánckincsből, a verbunk motívumainak kiegészítése. Hogy miért is lehet ezekből a táncfajtákból egyes motívumokat beillesz-

**„Elementek a huszárok,
Itt marattak a jányok,
Ki viselős, ki vastag,
Jaj, de árván marattak.”**
gy.: Molnár István, Jászszentandrás, 1953.
énekelte: Torba Alajos, sz. 1871.

teni a verbunk táncfolyamatába, arra álljon itt néhány példa.

Mint az köztudott és többen is megírták már: „Az ugrós táncok a magyar tánckincs régi rétegének legfontosabb családját jelentik.” (A magyar nép és nemzetiségeinek táncgyománya, Budapest 1998., Martin György: Régi és új táncréteg.) Ide tartozik motívumkincsével a jászsági oláhos és kanásztánc is. A verbunk tánc kialakulásában és fejlődésében: „...a verbunknak a magyar néptánc régi rétegében, az ugrós-legényes típuscsaládban gyökerező múltja rajzolódik elénk a táncgyománya alapján is. [...] A verbunk egységes stílusjegyeit a területi változatoknak a régebbi táncrétegekhez kötődő szálai és a motívumkincs összetétele árnyalják.” (uo. Pesovár Ernő: Az új magyar táncstílus.) Ez figyelhető meg a zenei kíséretben is: „Mikor a verbunkos egyelőre ismeretlen gyökerekből – melyek között azonban világosan felismerhető a régi magyar népies muzsikálás hagyománya (hajdú-tánc-kanásztánc)...” (Szabolcsi Bence: A magyar zenetörténet kézikönyve, Budapest, 1979.) Ezek szerint játszik fontos szerepet a jászsági verbunk újjáélesztésében a jászsági oláhos- és kanásztánc, melyekről hosszabb, tanulmányozható felvételek állnak rendelkezésünkre.

Talán az sem véletlen, hogy olyan hagyományőrző területről, mint Jászalsószentgyörgy, ahonnan a leghosszabb kanász- és oláhostánc filmfelvételeink vannak, onnan származik a verbuválásra vonatkozó eddigi egyetlen, énekszöveggel ellátott leírás is (megjelent: folkMAGazin 2001 - Tél). Az ott közreadott, kotta nélküli dalszöveget – a leírás szerint – a verbuválás kezdetén énekeltek a Jászságban. Ezt a dalt egy jászkóhalmi zenetanár és helytörténész, Fodor Dénes le is kottázta. A toborzáskor feltehetőleg e figyelemfelkeltés után zendített rá a zenekar a verbunk dallamára (kottája, leírása közreadva: folkMAGazin 2001 - Tavasz).

Remélem, a verbunkról szóló négy írással sikerült megvilágítanom, hogy a verbunk a Jászságban is élte a maga megszokott rendjét. Ezzel azonban még nem zárult le a kutatási folyamat, hiszen akkor nyugodhatunk meg valamennyire, mikor a tánc saját közegében, a táncosok lábán lép újra elének. Ebben a munkában, a visszatérési folyamatban, a jászsági hagyományaink megőrzésében, bemutatásában fontos szerepet játszhat az 1998-ban alakult Jászberényi Hagyományőrző Együttes.

Kocsán László

„Úgy tetszik, hogy jó helyen vagyunk itt.”

Jóllehet, nem kerek évfordulós szám, a hat esztendő mégis tiszteletet érdemlő múlt és a néptánc-találkozók közötti megbízható jelenlétre mutat. 1997-ben 8 csoport kezdte, idén 23 együttes nevezett 1-3 produkcióval. Ehhez tudni kell, hogy a kiírás szerint csak máshol még be nem mutatott koreográfiával lehet jelentkezni. A kísérőket, közönséget, zenekart és egyéb „kapcsolt részeket” nem számítva ez kb. 900 ifjú és még ifjabb résztvevőt jelent, akiknek jó része évek óta jár Boglára, itt növeget fel. Ez nem csekélység országos, sőt nemzetközi viszonylatban sem. Területileg természetesen és helyesen a Dunántúl a meghatározó „vonzáskörzet”, Soprontól Tordasig, ezen belül is leginkább a déli régió, de törzsvendég a makói csoport is, idén pedig már Galgahévíz táncosai is szerepeltek.

A fesztivál Balatonboglár város kiemelt rendezvénye, szervezője a Helyiérték Egyesület. Fő támogatói a Nemzeti Kulturális Alapprogram, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, ez évtől pedig a Hagyományok Háza. De ha fel nem is sorolhatók, semmiképpen nem hagyhatók ki a lelkes helyi lakosok, vállalkozók, akik lehetőségeikhez mérten segítik a szervezőket.

A szerencsés, lassan iskolás korbá lépő „fesztivál-gyerekek” (illetve gyerekfesztiválnak) két édes szülőanyja is van: az egyik Szalay Tünde (Tücsök), a boglári kulturális élet lelke és nemtője, a másik Salamon Bea, a Méta együttes vezetője és hegedülője. Ők találták ki a rendezvényt, amely már programját nézve is több a szokásos néptáncbemutató találkozónál, s több eleme ma már hagyománynak mondható.

A szombati kimerítő próbákat követően a Platan strand előtti zenepavilonnál klezmer koncertet tartottak, táncházzal egybekötve, amelynek megkapó mediterrán hangulata a más kerthelyiségekben ül-

VI. MÉTA FESZTIVÁL 2002. PÜNKÖSD, BALATONBOGLÁR

dögélő, beszélgető társaságok számára is kellemes háttérrel nyújtott a kora nyári balatoni éjszakában.

A fesztivál tulajdonképpeni nyitányát a vasárnap reggeli pünkösdi szentmise jelentette, mely (az utóbbi időben nálunk is megszokott módon) nem csak a hívők számára nyújt közösségi élményt. Ezután a Teniszcsarnokban megkezdődött a verseny, amely a nemes hagyományokhoz hűen hosszú és forró hangulatúnak bizonyult. Utóbbi jelzót tessék nyugodtan szellemes kétértelműségnek tekinteni, a helyszín ugyanis hihetetlenül meleg és minden képzeletet felülmúló páratartalmú levegővel bír. Ezt kell a jelmezes táncosoknak, a folyamatosan és feszülten figyelő zsűrinek és a szünet nélkül muzsikáló Méta zenekarnak túlélnie,

közben a lehető legjobb teljesítményt nyújtva egymásnak és a közönségnek. Nem semmi, tessék elhinni! (Tavaly a strandon felállított cirkuszi sátorral próbálták elejét venni a szenvedéseknek, ami sikerült is, amíg a vihar el nem vitte az egész sátrat, ily módon tiltakozva a spártai munkamorál lazulása ellen. Így maradt megint csak az embert próbáló Teniszcsarnok, a résztvevők nagyobb dicsőségére.)

A zenekar teljesítményét nem tudom elég magasra értékelni! A fesztivál egyik szabálya, hogy a jelentkezők igényt tarthatnak a Méta zenei kíséretére az előre elküldött anyag alapján. Nos, ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy szinte az összes koreográfiát ők kísérik. Az egyetlen (!) kivétel idén egy magnóról bejátszott lakócsai horvát anyag volt. A késő estébe nyúló szom-

bati próba és az egész napos vasárnapi verseny különleges rutint, muzsikusi képességeket, zenekari összeszokottságot, fegyelmet, művészi alázatot és elkövető idegi, fizikai állóképességet követel.

fotók: Orbánné Balogh Katalin (Törekvés Táncegyüttes)

2002 NYERTESEI

A KATEGÓRIA (ALSÓ TAGOZATOS KOROSZTÁLY) KÜLÖNDÍJ:
„SOMOGYI JÁTÉKOK ÉS TÁNCOK” - KARÁDI TÁNCGYÜTTES

B KATEGÓRIA (FELSŐ TAGOZAT)

ELSŐ DÍJ:

„ŐSZELŐTŐL SZÜRETIG”

TENGERTÁNC TÁNCGYÜTTES, SOMOGYJÁD

MÁSODIK DÍJ MEGOSZTVA:

„LAKÓCSAI TÁNCOK” - PILIKÉK TÁNCGYÜTTES, TORDAS
„NEM MEGYÜNK MI MESSZIRE” - TÖREKVÉS TÁNCGYÜTTES

KÜLÖNDÍJ:

„NYÁRÁDMAGYARÓSI TÁNCOK”

DOBBANTÓ TÁNCGYÜTTES, SZEGVÁR

C KATEGÓRIA (KÖZÉPISKOLÁSOK)

ELSŐ DÍJ:

„SOMOGYI TÁNCOK” - KARÁDI TÁNCGYÜTTES

MÁSODIK DÍJ:

„APRÓSZENTEKI KORBÁCSOLÁS”

KARIKÁS TÁNCGYÜTTES, FONYÓD

A Méta Fesztivál versenyprogramjára a nevezés három kategóriában történik, korcsoportok szerint, kategóriánként legfeljebb két produkcióval.

A zsűri munkáját ezen sorok szerzője nem kívánja megítélni, mivel többszörösen is érintett az ügyben, de egyik alkalommal, amikor egy túlfűtött „szurkolói” csoport harsány „Bunda, bunda!” kiáltásokkal honorálta az ítéletet, határozottan szadista átoknak tűnt az adott körülmények között.

A zsűri egyébként évente cserélődik. Állandó „státusza” csak Borbély Joli néninek, mint örökös elnöknek van. Köszönhetően a minden évben ritmikusan visszatérő óvásoknak és elfogultsági vitáknak, lehetséges, hogy a következőkben a jelentkező együttesek is tehetnek javaslatot a zsűritagok személyére. A zsűri a szabályok szerint egyébként nem ismeri a bemutatott mű alkotóját és az együttes kiletét, illetve

vezetőjét, vagy ha fel is ismeri őket, ami akaratlanul is előfordul, nincs sem módja, sem ideje ennek alapján pontozni, összebeszélni meg végképp. A verseny után a sorsolásból adódó hátrányokat ellensúlyozni hivatott és nem is kötelezően kiosztandó plusz pontok a valódi eredményt nem befolyásolják döntően. Ezért ezek a viták és vádaskodások, amelyeket ráadásul csaknem mindig ugyanaz a néhány együttesvezető kezdeményez, igencsak megkeserítik az ítések és szervezők szája ízét.

A vitáktól természetesen most sem mentes értékelés után táncház következett a Teniszcsarnokban.

A fesztivál egyik különlegességére és fénypontjára, a Futóméta Versenyre hétfőn reggel került sor. Erre szintén lehet nevezni és a győzteseket díjazták. A népi sportjáték a kutatók szerint az egykori várháborúk emlékét őrzi, engem – eléggé el nem ítéhető módon – a baseballra emlékeztet. Mindenesetre élvezet nézi, és láthatóan a játékosok is nagyon élvezik a mérkőzéseket, amelyeket minősített testnevelő tanárok vezetnek, akik az előző nap még koreográfusok voltak, s hamarosan vissza is változnak azzá.

Ugyancsak nevezésen alapuló versengés a pünkösdi királyné és király megválasztása. Ebben a vetélkedőben előnypontokra is szert tehet az az aspiráns pár, akiknek az együttese különösen aktívan, saját anyaggal vesz részt a táncházban és/vagy Balatonboglár nem kevés kulturális eseményén, kiállításokon tesz tanúbizonyságot érdeklődéséről. A fesztivált végül szokás szerint a zsűri által összeállított gálaműsor zárta.

A leírtakból nyilván már kitűnt a szerző meglehetősen nagy mérvű pozitív elfogultsága, amely nem csak annak köszönhető, hogy a szervezőket és a résztvevőket nagy részét is barátjának tekinti. Ez a fesztivál igazi fesztivál ám! Ilyen manapság már ritkán van. A résztvevőkről szól, értük működik, ők pedig együtt vannak és egymásért.

Mindehhez pedig a bogláriak vendégszeretete és a csodaszép Balaton biztosít emlékezetes hátteret.

Panyiga Vas János

Két bácskai falu

Doroszló és Gombos viselete a szegedi Móra Ferenc Múzeumban

A török pusztítás után a Vajdaság újratelepítése a XVIII. század közepe táján kezdődött. Magyarok és más nemzetiségűek indultak útnak a történelmi Magyarország minden tájáról, hogy itt új otthonra leljenek. Az azonos magyar nyelvet beszélő, de más-más településről érkezők a magukkal hozott szokásaikkal, a sajátos jegyeket viselő öltözetükkel és vallásukkal alakították ki közösségeik helyi arculatát, és váltak mindmáig hagyományörző közösségekké, más esetben pedig - különböző körülmények folytán - minderről korán lemondva a korai polgárisodás során parasztpolgári, majd polgári közösségekké formálódtak. Ezek a tények a viseleten a legszembetűnőbbek.

A kutatások azt mutatják, hogy a vidék magyarságának egykori öltözete a XIX. század végén jórészt megegyezett az alföldi és dunántúli régiók magyar falvaiban uralkodó közösségi normarendszer öltözködési szabályaival. Vidékünkön mára három olyan hagyományörző település maradt (Doroszló, Gombos és Bácskertes), ahol az idősök körében még beszélhetünk élő viseletről. Ezekben a közösségekben található meg a legtöbb hagyományos ruhadarab, így a viseletnek, mint társadalmi jelrendszernek a megfigyelésére is itt nyílik lehetőség.

A nők öltözetének, teljes ruházatuk színezetének életkort jelző funkciója is volt, illetve a hagyományörző közösségekben van ma is. Ahogyan viselője idősödik, öltözetének színe sötétül. A viselés módja (pl. a kendőkötési formák) utal a viselés alkalmára, a helyre, ahol viselője megjelent: templomban, faluban, munkában. A falusi közösségek íratlan szabályainak lazulásával a XX. század közepére az öltözködési szabályok is vesztettek korábbi jelentőségükből.

Egy-egy darabnak újabb változata jelent meg: Doroszlón és Gomboson főként az ujjasok követték a divatot. Az 1900-as évek elején még gyakran házilag vagy mesterek által készített, természetes alapanyagokból állították elő a szükséges öltözeti darabokat, így a kendervásonból varrt alszoknyákat, gatyákat, kötényeket. Doroszlón a két világháború között öt kendergyár és olykor tíznél is több takács működött. A bőrből készült subák, bocskorok jellegzetes darabjai a viseletnek.

A kézzel kötött gyapjúharisnyát a férfiak és nők minden korosztálya viselte. A mára főként idősök által hordott, fekete gyapjúcipőt (pancust) Doroszlón gyapjúfonó mester készítette, egészen az 1980-as évekig. A színes gyapjúból készült pruszlik mindhárom faluban a női viselet tartozéka.

Vidékünkre jellemző a gyári anyagok korai - 1900 táján történt - megjelenése, főleg a női felsőruhák és öltözetkiegészítők (selyem vállkendő) esetében. Miután a házilag készült kelméket a gyárilag előállítottak váltották fel, elsőként a jobb módú családok leányai, asszonyai számára készültek gyolcsból és értékes selyemből az ünnepi öltözet darabjai. Az 1930-as években terjedt el a kasmírkelme, a nők ünneplős

ujjasait, szoknyáit, kötényeit varrták belőle. Ezt követően más, drága kelméből: lyoni selymekből, bársonyból, plüssből is készültek egyes darabjaik.

A Dunántúlról, zömmel a Tolna megyei, illetve a kalocsai Sárközből betelepített Doroszló és Gombos öltözete szinte azonos. Jellemzői a sokszoknyás viselet, főleg az ünnepi alszoknyák gazdag ráncolása és erős keményítettsége, a csípő hangsúlyozása, az évek során végbemenő változásokból eredően pedig a szoknyák rövidülése és egyre színesebbé válása. A farpárna használata mindkét település viseletében megfigyelhető. Helyi sajátosságnak számított az 1930-50-es években a színes és csíkos harisnya is.

A ruhatár - amely az egész életre szükséges viseleti darabokat magában foglalta - a vásárlás mellett ajándékozás útján is gyarapodott. A téli vállkendőt nagymamájuktól, nagynénjüktől is kaphatták az eladó lányok, a 35-40 évet betöltött asszonyok pedig az általuk már nem viselhető fehér, slingelt aljú alszoknyákat a család valamely leánytagjának ajándékozták. Korábban az egymást követő nemzedékekhez tartozó családtagok örökölték az öltözetet. Többségében a legközelebbi leszármazottak között osztották szét az elhunyt ruhadarabjait, ami megmaradt, azt pedig áruba bocsátották, s ezt teszik ma is. Doroszló és Gombos esetében gyakran a szomszéd faluban talál gazdára egy-egy darab. Ezeknek az értéke általánosan ismert, az ott élők méltányosnak tekintik.

Az 1950-es évektől születettek már polgári viseletben járnak, az ün-

nepi darabok mégis nagy becsben állnak, akkor is, ha már inkább csak színpadi öltözetként viselik őket a fiatalok. Lakodalom alkalmával azonban, miután a menyasszony leveti fehér ruháját, faluja hagyományos öltözetében táncolja el a menyecsketáncát. Az unokák számára szintén teljes öltözetet készítenek, és abba öltöztetik fel jeles ünnepeken.

Mindezt lassan egy letűnt világ részeként kell számon tartanunk. Ugyanakkor ismernünk, tisztelnünk és tudatosan vállalnunk kell a múltat, hiszen a hagyományokon alapuló egykori értékrend a paraszti társadalom íratlan törvényeivel elválaszthatatlan része kultúránknak.

(A 2002. március 22. és május 5. közötti kiállítás katalógusából)

Két bácskai falu, Doroszló és Gombos viseletét mutatta be március 22. és május 5. között a szegedi Móra Ferenc Múzeum. Raj Rozália és Nagy István, a Vajdasági Magyar Folklórközpont két létrehozója és oszlopos tagja nemcsak értelmi szerzője a kiállításnak, de a bemutatott viseletek összegyűjtője, és a két magyar falu viseletkultúrájának avatott ismerője.

„Vidékünkön mára csak három olyan hagyományörző közösség maradt, ahol az idősek körében még megtalálható a legtöbb hagyományos ruhadarab; így az élő viseletnek, mint társadalmi jelrendszernek a megfigyelésére itt nyílik lehetőség!” – írják meghívójukban. A kiállítás az idézettek a XX. század eleji családi fotókon keresztül, illetve az egyes generációk ünnepi és hétköznapi viseletdarabjainak bemutatásával híven tükrözte. Az ismertető füzetből Vajdaság két falujának történelmébe és a viselet alakulásának, változásának mikéntjébe is betekintést nyerhetünk. Olvashattunk arról is, hogyan hatott az Alföld és a Dunántúl viseletkultúrájának változása a helyiekre.

Raj Rozália és Nagy István megszállott kutatók és cselekvő emberek. Doroszlón 2001 nyarán nyitották meg azt a tájházat, amely Rozál öröksége, s amelynek berendezési tárgyait a falu adta össze. A szegedi kiállítás anyaga szintén a falvak lakóinak féltett darabjaiból állt össze, amit szívesen adtak kölcsön, mert tudták, hogy Rozália jó helyen, jó ügyet képvisel velük.

A Népművészeti Egyesületek Szövetsége (NESZ) textiles-szövő szekciójának 36 tagjával szeptemberben egy hosszú hétvégén meglátogatjuk a doroszlói múzeumot, melynek berendezésében Barsi Hajna és Kecskés József etnográfusok is segítettek. A tájház szöttek textíliái és a helyi adatközlők magángyűjteménye lesz tanulmányaink tárgya. Az őszi folyamán még a Muharay Elemér Népművészeti Szövetség hagyományörző együtteseinek továbbképző tanfolyamát is náluk szándékozunk megrendezni. Missziójuk, mellyel szűkebb hazájuk kultúráját őrzik és propagálják, mindnyájunk számára példa lehet.

Borbély Jolán

Adoroszlói Móricz Zsigmond Magyar Művelődési Egyesület szervezésében helyben is bemutatták Raj Rozália és Nagy István néprajzkutatók Doroszlói népi textíliák című könyvét, az otthon zsúfolásig telt kistermében. A könyvet dr. Silling István egyetemi tanár méltatta. Wilhelm József megnyitó beszédében, az egybegyűlteket is köszöntve, elismeréssel adózott a szerzőpárosnak, mert a könyvbe foglaltakkal nagymértékben hozzájárultak a doroszlói hagyományos népviselet megőrzéséhez. A továbbiakban Móger Tímea és György Mária olvasott fel egy-egy részletet a műből. A népviseletbe öltözött Samu Rozália csiraj dalokat adott elő,

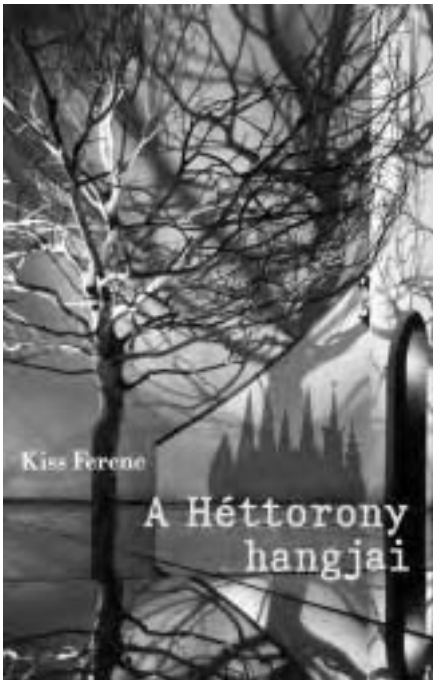
majd Dr. Silling István többek között kifejtette:

„A szerzőpáros sok-sok gonddal és utánjárással küszködött, amíg elkészítette a legszebb jugoszláviai magyar könyvet, a jugoszláviai magyar népviseletről. A vajdasági népviseletről jelentek már meg könyvek, de ilyen átfogó és ennyire teljes még nem. Ennek a monográfiának a legnagyobb hasznát minden bizonnyal a doroszlóiak veszik, azok, akik még őrzik, becsülik a viseletüket... Nekünk, kívülállóknak a fehérlyukú hímzés, a slingelés jelenti a legszebb részét a doroszlói viseletnek. A könyvben kevés szó esik arról, hogy a nép hogyan készítette a textíliát, tehát a kendermunkáról. Én inkább a Doroszlói népi díszítő művészet címet adtam volna a kiadványnak. Kevés szó esik arról, hogy Madeira szigetéről Bécsen át hogyan jutott el a slingelés technikája Európába, a vidékünkre... Kérem a doroszlóiakat, becsüljék meg ezt a könyvet és az alkotókat, mert olyan kincset adtak maguknak, amelyik lehet, hogy tovább fog élni, mint a viselet, amelyről a könyv szól.”

Raj Rozália és Nagy István ünnepként értékelve a bemutatót, köszönetüket kifejezve, egy-egy tiszteletbeli példánnyal kedveskedtek az adatközlőknek.

Dautbegovics Zoltán
Magyar Szó, 2002. május 31.
(Vajdasági Magyar Folklórközpont, umf@tippnet.co.yu)

Kiss Ferenc

A Héttorony hangjai

Az 1992-es világkiállítás magyar pavilonja 10 éve üresen áll Sevilla-ban. Most fölmerült annak a lehetősége, hogy a Tisza-Bodrog találkozásánál végre méltó helyére kerüljön. Kiss Ferenc, mint a pavilon zenéjének szerzője és az Etnofon Népzenei Kiadó A Héttorony hangjai című CD bevételének felajánlásával ezt a célt szándékozik támogatni. Így minden vásárló személyesen is hozzájárul Makovecz Imre legendás épülete hazaköltöztetéséhez. A lemez ára postaköltséggel együtt 3.500,- Ft.

Megrendelhető:

H-1055 Budapest, Falk Miksa u. 16

e-mail: info@etnofon.hu

Tel.: (36-1) 266-5091

Keleti Szél

Szomszédolás

Országos és Nemzetközi Néptáncfesztivál Debrecenben

Idén 12. alkalommal rendezték meg Debrecenben a „Szomszédolás” Országos és Nemzetközi Néptáncfesztivált. A résztvevő 33 együttesből hat a határon túlról érkezett: a Csík-somlyói Néptáncgyüttes, a Höcögő Néptánc csoport (Zilah), a „Mugurelul” Táncgyüttes (Nagyvárad), a Kis-Ilosvai Gyermekek Együttes (Nagyida) és az Ukrán Citerazenekar mellett Bulgáriából a Siistrai Gyermekek Együttes. A hazai gyermekcsoportok Ajakról, Budapestről, Cigándról, Jászberényből, Kecskemétről, Miskolcra, Nyíregyházáról, Sárospatakról, Sátáról, Tiszaújvárosról jöttek el hozzánk. A fesztivál természetesen a Hajdú-Bihar megyei csoportoknak is fontos esemény: e területet Berettyóújfalú, Derecske, Hajdúhadház és a vendéglátó város, Debrecen gyermekcsoportjai képviselték.

Hagyomány, hogy a „Szomszédolás” alkalmat ad új koreográfiák bemutatására. A fesztivál műsorát „ősbemutatók” jellemzik, amelyeket minden évben neves szakmai zsűri értékeli. Az idei zsűri tagjai Furik Rita táncpedagógus, Dr. Kardos László a Hajdú Táncgyüttesért Alapítvány elnöke, Szigetvári József az Örökség Gyermekek Népművészeti Egye-

sület elnökségének tagja, a CIOFF Fesztiválbizottságának elnöke, Timár Sándor Erkel-díjas koreográfus, valamint Bárdosi Ildikó népdalénekes voltak. A seregszemle legnívósabb produkcióit a jövő évi Néptáncantológián láthatjuk majd viszont.

Már az elnevezés is sugallja, hogy a rendezők célja egy olyan baráti találkozó megszervezése, ahol a résztvevők apraja-nagyja jól érezheti magát. A debreceniek a város különböző pontjain rendezett utcai bemutatókon szintén élvezhették a táncosok produkcióit. Az együtteseket a megye több települése – Hajdúszoboszló, Komádi, Püspökladány, Nyíracsa – is vendégül látta. A rendezők igyekeztek a résztvevő gyerekek szórakoztatásáról is gondoskodni. Debrecen felújított központjában, a Kossuth téren rendezett kézműves foglalkozások, esti utcabálok, a hagyományos Rétes-béles bál mellett idén is sor került az elmaradhatatlan a „Táncos gyülekezetre”, a Református Nagytemplomban.

A rendezők remélik, hogy mindenki szép élményekkel tért haza, és a jövő évi „Szomszédolás” ismét lesz bőven újságotlani valója.

Juhász Erika

„Szeretném, ha szeretnének”

Ezt a címet viseli Alfred Polansky, Bécsben élő gitárművész zeneszerző készülő CD-je. A lemezen Ady néhány jól vagy kevésbé jól ismert versének zenei feldolgozását hallhatjuk. S hogy minderről a folkMAGazin hasábjain is hírt adunk, azt a lemezen közreműködő zenészek, énekesek névsora indokolja: Alfred Polansky mellett a debreceni Szeredás együttes, Porteleki László, Römer Ottó, Bárdos Ildikó, Juhász Erika, Sebestyén Márta, Tóthné Dénes Anikó.

Hogy milyen stílusú zenére számíthat az érdeklődő hallgató, azt Bárány György lemezismertetőjének néhány idézett gondolata talán érzékelteti: „Ady versei keletkezésük óta nagy visszhangot váltottak ki az irodalomtudósokból, és – talán csak Petőfihez hasonlíthatóan – a költészetet szerető átlagemberből is. Ennek több oka van: a forradalmi, de erősen szubjektív tartalom, a bonyolult, de roppantul érdekes szimbólumrendszer és természetesen az intenzív, közvetlenül ható nyelv is. Ez utóbbi lehet az oka annak, hogy egy-egy vers szinte zenei hatással van az olvasóra, aki sajátos dallamokat és ritmusokat hall ki belőle. Nem meglepő tehát, hogy ezek a versek számtalan zeneszerző fantáziáját foglalkoztat-

ták. [...] Az Ady-versek megzenésítéseinek száma ma már körülbelül 400-ra tehető, és ez a szám napjainkra egyre nő. Fölsorolni nehéz lenne mindet, de egy biztos: ahány zeneszerző, annyi stílussal és műfajjal találkozunk. Megtalálható köztük a könnyűzenei hangzású daltól kezdve a modern, szimfonikus árián keresztül a kórusműig szinte minden, ami elképzelhető.

Alfred Polansky Ady-daljai, bár nem hoznak igazán meglepőt, mégis új úton járnak. Nem csak hallja a versek magyaros dallamát, hanem bele is meri őket helyezni egy erősen népzenei hangzásba. Itt nem idézet a népdal, mint Kodálynál, hanem szerves egységet alkot a verssel és új egyéniséget ad neki. Megszólal a »magyar ugar«, de nem földhöz ragadt, primitív hangon, hanem az erőt és ihletet adó szülőföld hangján. Ady versei összeolvadnak a magyar népzenevel: a verbunkossal, a hallgatóval és a csárdással. A dalok másik része másfajta gyökérből táplálkozik. Az osztrák zeneszerző a nyugati repertoárjából merít, amikor franciás hangzású, intimebb és magába fordultabb zenével ötvözi Ady borongós hangú, szimbólumokkal teli verseit.”

A lemezbemutató koncert 2002. június 27-én 19 órakor lesz Debrecenben, a Református Kollégium Dísztermében. Minden érdeklődőt szeretettel várunk! (J.E.)

Bojt a fekete bárányon

K. Mari „jobb híján” szegődöttet pakulár szülők egy szál gyermeke. A hetvenes évek iparosítási láza – puliszka helyett kenyeret ígérve – elcsábította az olyan juhászokat, akiknek még a nézésétől is gömbölyödött a birka. A széki juhosgazdák K. Mariékra fanyalodtak – nekik tehetetlenségük miatt még puliszkából sem jutott jóllakásig –, legalább lesz, kire bégeessen az a jószág, vigasztalták egymást. Mikorra a zsenge fű már megkapaszkodott, K. Mari anyjastól, apjastól, birkanyájastól kikutyagolt a végtelennek tűnő magas legelőre, ahol bottal szurkálhatták a selymes víztől jóllakott lomha fellegeteket. Szent György napjától az első hóig kísérgettek a nyáját, még véletlenül sem terelgették, pedig a kettő között óriási a különbség! Olykor-olykor – szemszúrásból – K. Mari az iskolában is megjelent. Zsibongó osztálytársai között olyan volt, mint egy riadt bárány, csak toporzékolt, aprókat szökdécselt,

látszott rajta, hogy „mehetnékje” támadt, s ha borongós tekintete néha megtisztult, olyankor lerítt róla, hogy titokban annak drukkol, aki majd megteszi az első lépést, és magával rántja a csivitelő gyermekhadat. Ilyenkor bizonyára arra gondolhatott, hogy birkák is csak a málházott számár után hajlandók a bokáig érő patakocskán átmenni. K. Marit a „birkaöszön” olyannyira a hatalmába kerítette, hogy szinte képtelen lett a tudatos cselekvésre. Az évek nem tűntek el nyomtalanul. A bárányokból anyajuhok lettek, közben K. Mari is felcseperedett, és tanárainak kegyelméből már az iskolát is maga után tudhatta. Lassan már a felnőtté válás küszöbéről szemlélhette a körülötte zajló világot. Egyre gyakrabban járt be a faluba, ő szállította ugyanis haza a gazdának, egy girhes számár hátára kötözve, a tejet és a gyapjút. Miután vételezte a pásztorságért külön járó élelmet, dohányt, petróleumot, visszaindult a hegyre. A falu utolsó házát is elhagyva többször hallottuk kieresztett

hangon dúdolni. Fényes fűzfobotjával ritmust verve, egy-egy mezei virág életét is kioltotta, amiért a vadméhek időnként megkergették, de erre a kölni túlzott használata is adott némi indítékot...

K. Marira is rátört a szabadság ajtóstól, ablakostól. Az elején még bizsergető jó érzésnek hitte; hogy „huzatossá” válhat, arra egy percig sem gondolt. Az idei pakulárfogadásra már nem kísérhette el szüleit.

„Kegyelemélete” – áldott állapota? – kegyetlenséget szült.

A közelükben kialakult bányató tömény sós vize egyik hajnalon köves partjára vetette a zsákba kötözött kétnapos csecsemőt – kevésnek bizonyuló kőnehezékeivel együtt. Egy szomszédjuk arra bóklászó kutyája meg hazahurcolta...

Azt beszéljük, hogy azon a hajnalon K. Mari egy reszkető fekete báránnyal tért a meleg házba. Lecsutakolta, meleg tejjel megetette és színes selyembojtot kötött rá.

Soós János

MESTERSÉGEK ÜNNEPE

MESTERSÉGEK ÜNNEPE

2002. augusztus 17 – 20.

Budai Vár

A MESTERSÉGEK ÜNNEPE, a népművészek hagyományos találkozója immáron tizenhatodik alkalommal kerül megrendezésre. A Budavári Palota történelmi környezetében négy napon keresztül a legkiválóbb magyar kézművesek működő műhelyekben mutatják be a tradicionális népi mesterségek fortélyait, a közönséget is bevonva az alkotás folyamatába. A látogatók megismerkedhetnek a *fafaragó, gyékényszövő, kovács, fazekas, hangszerkészítő, szövő, himző, kékfestő, csipkeverő, nemezkészítő, szíjgyártó, kerékgyártó, kádár, kosárfonó, tojásfestő, mézeskalács-készítő* mesterségekkel.

Idén is lesznek külföldi vendégeink, cseh- és szlovák játékkészítők, ázsiai és algériai kézművesek, akik országuk hagyományait mutatják be.

2002-ben a rendezvény fő témája a *játék*, amelyet a JÁTÉK CÉH közreműködésével közösen szervezünk.

A természetes anyagokból (fa, textil, nád, szalma, csuhé) készült hagyományörző játékokat a látogatók kipróbálhatják, az értékes régi játékokat pedig a Magyar Nemzeti Galériában *kiállítás*on mutatjuk be.

Idén is sor kerül és a Hangszerkészítők Találkozójára, melyhez a Magyar Nemzeti Galériában kiállítás kapcsolódik.

A népművészeti hagyomány egyszerű elemeit a gyerekjátászo helyeken a kicsinyek is kipróbálhatják. A mesterség-bemutatók mellett a kézművesek népművészeti kirakodóvásáron kínálják eladásra portékáikat. Egész nap vásári komédia, utcaszínház, bábszínház, gyerekprogramok, esténként pedig tánc-ház szórakoztatja a közönséget. Augusztus 20-án kora délután a mesterek felvonulásával és a Mátyás templom előtti ünnepélyes kenyérszenteléssel köszöntjük Szent István ünnepét.

Információ:

Népművészeti Egyesületek Szövetsége

1011 Budapest, Corvin tér 8.

Tel. / Fax: 06.1.214-3523

honlap: www.nesz.hu • e-mail: neszfolk@matavnet.hu

A kötetben szereplő valamennyi történet eredeti gyűjtésen alapul. Mégsem magnetofonról lejegyzett népi elbeszélések gyűjteményeként született ez a könyv.

1969-től Moldvában és Gyimesben, majd Tolnában, Baranyában és Érden gyűjtöttem a bukovinai székelyek körében. Eleinte főként a mesék és a hiedelemmondák érdekeltek. Az élettörténeteket többnyire csak barátságból hallgattam meg. Egy kisebb mesegyűjtemény és számos hiedelemtörténet lejegyzése után, először csak szűk körben, majd egyre nagyobb hallgatóság előtt, én is mesélni kezdtem a nekem legkedvesebb történeteket.

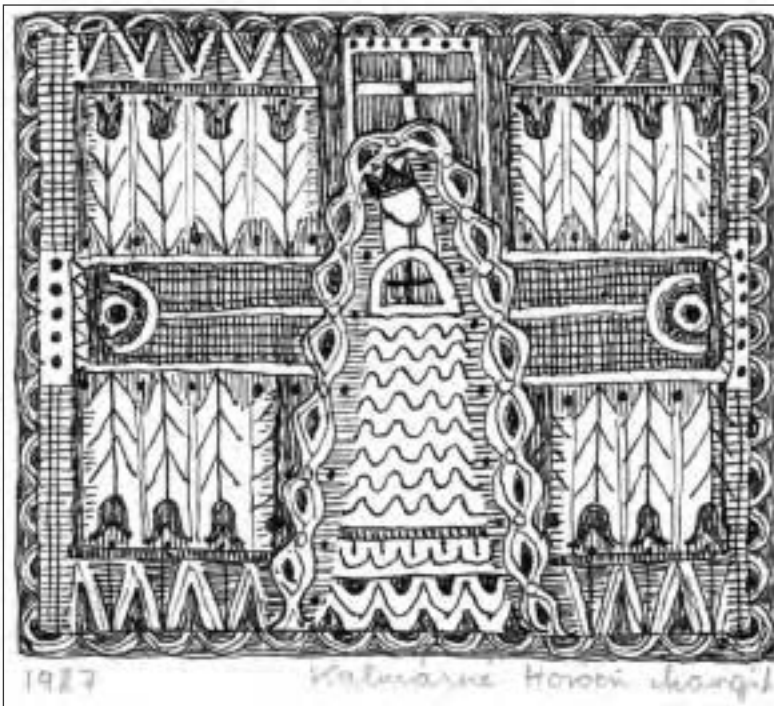
1973-ban elnyertem a Népművészet Ifjú Mestere címet, 1976-ban hivatásos előadóművész lettem. 1993-ban kaptam meg a Népművészet Mestere kitüntetését. Érdeklődésem a mesék és hiedelemmondák mellett az élettörténetek felé fordult. Egyre tudatosabban próbáltam a népi adatközlőktől hallott elbeszéléseket, meséket színpadi előadásra alkalmassá tenni.

A magnószalagról lejegyzett szövegeket megszerkesztettem, a ráérős, terjengős elmondásokat a cselekmény megértéséhez legszükségesebbek közlésére rövidítettem. A hiányos, suta vagy rosszul elmondott történeteket kiegészítettem, átformáltam, olykor újrafogalmaztam. Gyakran előfordult,

EGY ASSZONY KÉT VÉTKECSKÉJE

Kóka Rozália történetei

hogy több mesélő elbeszélését gyúrtam egygyé. Néha egy-egy szép gondolat kedvéért hosszabb történetet szőttem családi emlékeimből. Nagyszüleim, édesanyám, olykor-olykor a magam életéből merítve a témát.

A nyelvezet kialakításakor megközelítő néprajzi hitelességre törekedtem. Igyekeztem visszaadni a bukovinai székelyek, a gyimesi és a moldvai csángók beszédének főbb jellegzetességeit. Mértékkel használtam azonban a táj- és idegen szavakat, hogy a cselekmény megértését ne akadályozzák.

Az élettörténetek és a mesék nyelvezete között lényeges különbség tapasztalható. Míg a mesék legtöbbször

elmondtam, főként gyermekeknek, az élettörténetekre ritkábban került sor. A felnőtteknek szóló előadásaimon bátrabban használtam a legarchaikusabb magyar nyelvet, a moldvai csángók beszédét is, bízva abban, hogy a szövegkörnyezetből az ismeretlen szavak értelmét is megfejtik. Így alakult ki a mesék egyszerűbb, s így maradt meg az élettörténetek csaknem az élőbeszédet megközelítő nyelvezete.

Felvetődhet bárkiben a kérdés, honnan veszem a bátorságot, hogy ily szabadon alakíthatom vissza – mégis régen volt emberek „életét”. Megkérdezhetnék azt is, hogy merrek játszani a nyelvvél?

Édesapám bukovinai székely. Életem során, soha nem szakadtam ki a bukovinai székelyek eleven közösségéből. Igyekeztem tudatosan megismerni mindent, ami csak megismerhető egy népcsoport életéből.

Csaknem két évtizedig jártam Moldva magyar falvait, a Gyimeseket. Megismertem, megszerettem az ottani embereket. Ettem asztaluknál, háltam házaikban. Részesem volt örömeiknek, bánataiknak. Beavattak féltett titkaikba, szeretetükbe, bizalmukba fogadtak.

Míg írom, mesélem, formálgatom történeteiket, fülemben cseng hangjuk, látom arcvonásaikat. Érzem biztatásukat, meséljek, írjak róluk, helyettük, értük.

Kóka Rozália

APRÁJA * APRÁJA * APRÁJA * APRÁJA * APRÁJA

Március 9-én tartották meg az **I. Ürömi Népzenei és Néptáncfesztivált**, melyen a környék táncgyűjtései és zenekarai léptek fel.

Népi Gyermekjáték és Gyermektáncfesztivált rendezett április 6-án a nagykanizsai Pipitér Óvoda a nagycsoportos óvodások részére.

A bemutatóval párhuzamosan zajlott a „Népi kismesterségek az óvodában” című kiállítás, amelyen az óvodás gyerekek tevékenységéről készült fotók szerepeltek.

10 éves a Kallós Alapítvány!

Tíz év értékmentő munkáját reprezentálta az a kolozsvári tánc- és népzenei bemutató, melyet május 4-én tartottak a Diákművelődési Házban. A műsorban moldvai, mezőszéki, kükküllőmenti, kalotaszéki hagyományörző táncosok és zenészek, valamint az Ördögtértye, a Zurboló, a Szarkaláb táncgyűjtések és a Tarisznyás együttes léptek színpadra.

A Folklórfesztiválok Magyarországi Szövetségének internet elérhetősége: www.cioff.hu

A Jászok VIII. Világtalálkozójara került sor pünkösdi ünnepén Jászfákóhalmán. Évek óta a rendezvény fő attrakciója a jász kapitány megválasztása.

Idén a jászfákóhalmi Gubicz András kapta a megtisztelő címet.

20 éves a kecskeméti Hegedűs!

Május 17-én tartotta jubileumi koncertjét az első Bács-Kiskun megyei tánczáz zenekar, a kecskeméti Hegedűs együttes.

A szentendrei **Szabadtéri Néprajzi Múzeum** nyitvatartási ideje:

március 30. - július 1. – naponta 9-17 óráig,
július 1. - augusztus 25. – naponta 9-19 óráig,
augusztus 26. - november 4. – naponta 9-17 óráig,
minden hétfőn zárva, kivéve augusztus 19.

*A Skanzen-Amfiteátrum nyári programjából:
augusztus 3. 20 óra*

Budapest Táncgyűjtés – Csárdás, a Kelet tangója

A Petőfi Sándor Művelődési Házban (Győr, Árpád u 44.) 2002. június 28-án 19.00 órakor a **Csik zenekar** tart tánczázatot.

A kibőjtölt szerető

Nyócan vótunk testvérek. A legnagyobbik lejáttestvéremet Annának hitták. Ez a mi Annánk alyan szépséges-szép leján vót, nem vót még egy alyan a faluba. A haja leért egészen a derekáig. A két feteke szeme úgy rogyogott, mint két feteke bong. Jártak utána a legények erőst, de Annánk csak egyet szeretett, Csakír Pétert. Még azt es megvárta, hogy Péter kütöse a katanaságot. Mikor Péter leszerelt, járt hezzánk egyik este es, másik este es. Ma se kérte nénimet, hónap se kérte. Édesanyám imá kezdte sokallani a dógot. Egy este azt mondotta Annának:

– Te Anna! Mi az istenlováért jár ide annyit az a legén, ha nem kér meg? Azon az estén kiderült a disznyóság. Megtudtuk, hogy Annának gyermeke lesz Pétertől.

Én sohase felejem el azt az estét. Édesapám megfogta Annának azt a szép feteke haját, egyik kujukjára reacsavarta, s a másikval addig ütötte, míg a testvéremnek orrán-száján folyt a vér.

Utóján esszeesett, de egy sikolytás nem sok, annyi a száján ki nem jött. Ez eltöt, s abba bízunk, ha imá így történyedett, Péter csak megkéri a testvéremet. Édesanyám meg es izente Péter anyjának: Ne, mi van! Kérjék meg a nénimet! Biza Péternek az anyja visszaizente, hogy még bitang nélkül se kellett volna nekik a testvérem, nemhogy így, bitangval. S ki tudja, kié az a gyermek?

Így osztá a nénim ottmaradott. Mű, leányok erőst haragudtunk rea. Attól fél-tünk, elmenyen a híre, hogy Annánk-nak bitangja lesz, s akkor münköt se kér meg senki. Ottmaradunk rakáson vénleányul, met azt gondolják, hogy mind alyanok vagyunk.

Édesanyámék örökkéig mocskolták: így cemende, s úgy cemende. Mikor szegénynek kezdett elől kucorodni a karincája, a két fiútestvérem csúfoklodott velle:

– Mia, néni, mi van a karincája alatt? Tán kenyeret tett oda?

A lejánbarátnéi mind elmaradtak, s ő se mehetett suba se, csak az egy templomba, de ott se mehetett többet a leányok közi. Meg kellett álljon küjél, a feteke kereszt alatt. A fejít bé kellett kösse ruwával. A testvérem többet sírt, mint amennyit ett.

Annánk erőst bízott abba, hogyha meglesz a kicsikéje, Péter csak magához veszi ökött. Egy nap megszületett a bubácska. Tisztára alyan lett, mint az apja.

Nagy, kék szemei, feje bőre, sárig hajacsakája. Péterkének es kereszteltettük. De bizan, mikor Péter meghallta, hogy Annának megett a gyermeke, hamar egybekött egy lejánval. Így osztán Annánk ottmaradott. Onnattöte a szovát se lehetett hallani. Örökké csak sírt, kesergett.

Egy reggel Annánk megszoportatta a kicsikéjűt, s az elaludt az ölibe. Hogy nénim mire gondolt, mire nem, nem tudom, de egyszer csak látom, hogy potyognak a könyvek a szemiből a gyermek pókacsakájára. Akkor odatötté nyedett keresztanyánk.

– Jó reggelt, adjonisten!

– Jó reggelt!

– Édes lejánkám, te sírsz? Há ugyan biza métt sírsz?

Akkor nénim mégjobban kifokadott sírva:

– Hagyja el, keresztanya! Van métt sírjak.

– Ó, hadd el édes lejánkám, még más es járt így, nem kell azért beléposztulni! S te, bár Péter megnezte-e a kicsikédet?

– Nem. Még a törvénybe es letagadta, hogy ne kelljen semmit adjon.

Valaki kitanýtotta nénimet, hogy adja törvényre Pétert, bár néhány prazsina fődet adjon a gyermek eltartására. Péter a törvénybe megesküdt a feszületre, hogy soha a testyit Annánk testyihöz nem tette, s nem az övé a gyermek.

– Ó, az anyja ántikrisztusát, a mocskossának! Ládd-e, gyermekem, be mocskos a férfiállat. Hallod-e? Mondok én neked valamit. Fogadj bötöt! Fogadj bötöt s ne félj, mer az Úristen igazat teszen!

Akkor keresztanyánk kitanýtotta Annánkot, hogy kell bötölni. Annánk kilenc keddet fogadott a Szent Antal tiszteletjire, hogy az Úristen vegye el a világtól Pétert, amért az ő élönapiját így ellette. Az egész család segített Annának bötölni, hogy a böt hathatósabb legyen. Kilenc kedden keresztül, napfeljöttől napszentültig imádkoztunk térgyen. Égett két gyertya, ott vót a feszület. Édesapám még azt se hagyta, hogy ezeken a napokon a majorságnak enniadjunk. Annánk még Péterkét se szoptatta meg. Se egy csepp étel, se egy csepp ital a szájunkba nem járt.

Mire a kilenc kedd kütöt, halljuk, hogy Péter erőst nagybeteg. No, ha beteg, legyen es beteg! S dögöljön es meg! Met ugye, azt es akartuk.

Ez immán tavaszkor vót. Tavaszkor, nálunk, Bukovinában a szegények mentek Móduwába dógozni. Nannyókám elvállalta Péterkét, hogy ügyel rea. Ez a szerencsétlen Anna es tudjon hezzajutni egy kicsi keresethez. Nénim elment.

Egy nap édesanyám fej az istállóba. Hallja, hogy csattanik a kapucska. Kinezett hogy ki jött nálunk. Há, lássa, hogy Péternek az anyja ereszkedik bé az udvarra.

– Jó reggelt komámasszon! – mer komások es vótunk.

– Jó reggelt!

– Komámasszon, az Isten megfizeti, Anna oda kéne jöjjön nálunk, Péter imá a halálán van, s nem tud meghalni, míg Anna meg nem bocsájt neki.

Akkor édesanyám erőst felharagudt.

– Há, mia? Hát méges a kendtéké a gyermek? Anna nincs idehaza. Odabé van Móduwába.

Avval az asszon elment. Azt beszéllették a faluba, hogy Péter má alyan nagybeteg vót, hogy a testyiről darabokba szotyogott le a hús. Nem es vót immá az eszin. Az öregasszonyok azt gondolták, hogy bévisznek egy szomszéd lejánkát, azt mondják Péternek, hogy itt van Anna s megbocsájt neked, csak haljon meg immá, met kén vót nezni es, mit szenvedett. Megfotak egy lejánt s bévítették Péternek az ágya mellé:

– Nezd csak, Péter! Itt van Anna s megbocsájt neked. Péter fel se pillantotta a szemeit, csak nyörögte:

– E nem Anna. Híják ide Annát! Anna! Anna-a-a-a...!

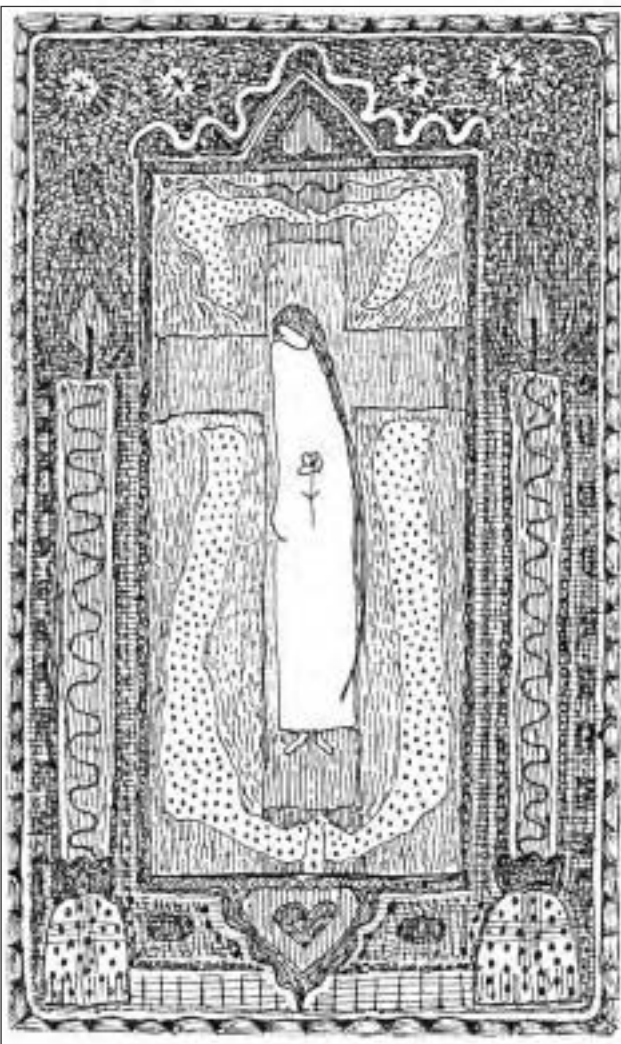
Ebbe az üdőbe a testvérem a bojnál répát egyelt vót. Hogy dógozott a földön, egyszer csak alyan álmoság jött rea, hogy úgy érzette, abba a helybe elaluszik. Kapta magát s kiment a föld végibe. Leült egy cserefa alá. Elighogy lekoppantak a szemei, álmodt látott. Azt álmodta, hogy odahaza van Hadikba. Ott áll Péternek az ágya mellett. Akkor Péter nekiszóllott:

– Anna, bocsáss meg, hogy én tüktököt megtagadtalak! Bocsáss meg, hogy tudjak meghalni!

Annánknak erőst megesett a szüve rajta. Aszondotta:

– Ha a Jóisten el akar venni, én a magam résziről megbocsájtok, s eredj! Ebbe a minutába Annánk megöbredett, s odahaza, Hadikba meghött Péter. Elyen nagy érdeme van a bötnek.

(Megjelent Kóka Rozália Egy asszony két vétkecskéje c. kötetében, a Timp Kft. gondozásában. Grafika: Horóczy Margit)

A FELVIDÉK MAGYARORSZÁGI KÖVETE

BESZÉLGETÉS AGÓCS GERGELY NÉPZENÉSZ-FOLKLORISTÁVAL

Agócs Gergelyt „előben” először néhány éve, az egyik jászberényi Csángó Fesztivál gálaestjének műsorvezetőjeként hallottam. Mivel addig csak palóc népdalokból ismertem lemezekről, azt hittem, hogy – akárcsak Berecz András – kitűnően képes egy adott vidék tájnyelvén utánozni a hagyományőröket. Ezért meglepett, hogy műsorvezetőként ugyanazzal a palóc dialektussal adta elő szépen megformált mondatait. Addigi, a Palócföld magyarországi részén szerzett tapasztalataim azt mutatták, hogy az eredetileg tájnyelvet beszélő emberek iskoláztatásuk során igyekeztek minél előbb megszabadulni tájszólásuktól. És most itt egy (magyarországi) egyetemet végzett ember, tudományos kutató, aki nem csak régiója zenéjének megmentésén fáradozik, de büszkén vállalja azt a nyelvet is, amelyet a szülői házból hozott.

– Úgy tudom, felvidéki származású vagy...
– Érsekújváron születtem, de füleki vagyok.
– Sok tánc házi zenéssel ellentétben – te nem klasszikus zenei tanulmányok után érkezted a népzene területére, s nem is a rockzene felől. Talán táncos múltadnak köszönhető a folklór iránti érdeklődésed?

– Bár táncoltam együttesben másfél évig, még ezt se mondhatnám. A Lajtha-féle széki gyűjtés már volt a kezemben ezt megelőzően is, de nem volt se magnóm, se lemezjátszó, semmilyen zene reprodukálására alkalmas készülékem. Zeneiskolába nem jártam, de furulyázni megtanultam. Volt a családban egy öreg pástzotrember, jó furulyás, tőle örököltem az első „valódi” hangszerelem. Amit megtanultam, azt mind gyűjtés közben tanultam. Az, hogy elkezdtem gyűjteni, Mlinár Pali barátomnak volt köszönhető, aki Salgótarjánból járt át Fülekpüspökibe a táncegyütteshez koreográfusnak, művészeti vezetőnek. Ő mutatott nekünk gyűjtéseket videón. Nekem feltűnt, hogy ezek mind erdélyi ill. magyarországi tájegységekről származó felvételek, s felmerült bennem a kérdés, hogy vajon felvidéki anyag miért nincs közte. 1985 nyarán kezdtem gyűjteni. Nem más biztatására, hanem saját érdeklődésből mentem el néhány közeli faluba, hogy megnézzem, találni-e még valami gyűjteni valót. Sokszor kellett tapasztalnom – iskolázott emberek között is –, hogy ami a sajátjuk, azt nem nagyon értékelik, csak azt, ami távoli, más vidék kultúrája. Én hamar túljutottam ezen, mert pont a sajátomat hiányoltam.

– Hogy folyt a gyűjtés, ha zeneiskolába nem jártál, felszerelésed nem volt hozzá?

– Kölcsönmagnóval, kölcsönkazettával, gyalogszerrel. Először a kottaírást is autodidakta módon sajátítottam el. A néprajzi tanulmányaimmal párhuzamosan ismerkedtem meg a hangjegyírással, illetve később, amikor a Zenetudományi Intézetben dolgoztam, ott ez már magától értetődő követelmény volt. Elsősorban saját gyűjtéseim anyagát jegyeztem le, hiszen az ilyen felvételeket senki más nem ismeri olyan jól, mint maga a gyűjtő.

– Mióta élsz Magyarországon?

– 1992. szeptemberében kezdtem el tanulni az ELTE nappali tagozatán, de a mai napig megtartottam a szlovák állampolgárságomat.

– Nyilvánvalóan tűnik – a magyarországi „szokással” szemben –, hogy te nem törekszel arra, hogy a palóc dialektusodtól megszabadulj, büszkén vállalod származásodat. Azt tudom, hogy a szlovákiai palótság sokkal jobban megőrizte nyelvjárását, mint a magyarországi, de ez a fajta öntudatos vállalása az értelmiség köreiből is általánosabb ott?

– Igen, ám ez nyilvánvalóan lelkialkat dolga is. Nekem is vannak olyan volt osztálytársaim, ismerőseim, akik Magyarországra átkerülve azonnal levetkőzték az otthoni táj-

szólást. De úgy érzem, ilyenekből kevesebb van. Érdekes, hogy a Magyarországon élő székelyekkel kapcsolatban ez nem merül fel, pedig közülük is sokan tartják a székely tájnyelvet. Nálunk különösen ennek a két hangnak, az illabiális (ajakkerekítés nélküli) és a labiális (ajakkerekítéses) a hangnak köszönhető, hogy azonnal felismerik palóc mi voltunkat, de alaktanilag a mi dialektusunk sokkal közelebb áll az irodalmi magyar nyelvhez, mint a csallóközietiek vagy a székelyeké.

– Szerinted lehet Szlovákiában is a magyarországihoz vagy erdélyihez hasonló mozgalomról beszélni?

– Azt kellene először is tisztázni, hogy mit nevezhetünk mozgalomnak. Azt jelenti-e, hogy „alulról építkező” módon, az utcáról bejövő emberek elkezdnek érdeklődni a népi kultúra iránt, s egyszer csak nekiállnak tömegesen táncolni, énekelni?

– Akkor úgy kérdezném, hogy az a fajta szórakozási forma, amely Magyarországon és Erdélyben, a városokban, városi fiatalok kezdeményezésére, a falusi hagyományos zene és tánc el-sajátításával ment végbe, előfordult-e a Felvidéken?

– Létezett, de csak fellebbadás-szerűen. Rövid ideig tartó és kisebb méretekben zajló volt. Nem nevezném mozgalomnak, mert semmilyen rendszerességgel nem alakult ki sehhol. Nem volt sehhol olyan klubélet, ahol hetente tánc házba jártak volna az emberek. Akadtak próbálkozások a Felvidéken is, de sűrűbben, mint havi rendszerességgel, sehhol nem sikerült megszervezni. S legjobb tudomásom szerint felvidéki tánc ház még így sem élte túl sehhol sem az egy esztendő.

– Ennek mi a magyarázata? Régebben a falvakban sem volt olyan hagyománya a tánc háznak, mint a történelmi Magyarországon néhány más táján vagy a szlovákiai városi életforma nem teremtett ilyen igényt?

– Magyarországon is a népi kultúra városokban megnyilvánuló társadalmi reprezentációit tették lehetővé, hogy kialakult a tánc házmozgalom. Mégpedig azért, mert abban az időszakban sok minden szerencsésen találkozott. Megvolt a társadalmi és politikai kontextusa egy ilyen szervezkedés kialakulásának. Magyarországon a népiség több évszázados hagyománnyal rendelkező értelmiségi attitűd. Vissza lehet menni Arany Jánosig, Petőfi Sándorig, Kriza Jánosig, de még Rákóczi Ferencig is. Vagy Balassi Bálintig, akiről feljegyezték, hogy főnemes letére hajdútáncot táncolt. Szemben velük mindig megnevezhető volt az a másikkéle attitűd, amit labancnak, császárpártinak, világpolgárinak stb. neveztek. Kossuthék nemzeti programjával szemben is létezett egy ellenzék, mint ahogy a mai Magyarországon is a dolog lényegét tekintve nem baloldal és jobboldal szembenállásáról beszélhetünk. Az én szakmám felől nézve sokkal inkább a hagyományos kultúrának az önkifejezésre használható attitűdjeit felvállaló és

Művelődési táborban – Abroncspuszta, 1986.
fotó: Gyetvai István

ezeket nem vállaló erőkre oszlik a társadalmi élet a politikával együtt. A jobboldali vagy baloldali meghatározás itt már rég nem a szociális politika, vagy az ideológiai meghatározottságot jelenti, hanem olyan értékrendbeli különbségeket, amelyek más országokban ezekkel a jelzőkkel kapcsolatban fel sem merülnek. Itt olyasmire gondolok, hogy miközben az egyik fél megnyitja a csángó bált, a másik elvből nem hív a rendezvényeire magyar népzenei együttest, míg minden egyéb szerepelhet ott. Az egyik folyton a másságot, a másság tiszteletét, a másik az azonosságot, a másokkal való összetartozást, vagy éppen az önazonosságot hangsúlyozza. Úgy vélem, hogy már Szent István és Koppány vezér konfliktusának is ez volt a társadalmi üzenete. A mai anyaország örökölte a történelmi Magyarországnak ezt a társadalomtörténeti, politikatörténeti hagyományát. Ennek megfelelően az értelmiség egy része az önkifejezés egy formájaként felhasználja a folklorizmust. Ez az oka annak, hogy a Felvidéken, Délvidéken, Erdélyben ez másféle jelentéstartalmakat hordoz magában. Azért, mert ez az értelmiségi attitűd ott másféle vállalásokat jelent, mert a másságban is mást látunk, hiszen a határokon túl mi vagyunk a „más”-ak, mert elég volt a Trianontól a táncházmozgalom kialakulásáig eltelt két emberöltőnyi idő ahhoz, hogy a társadalmi élet szintjén az ottani értelmiség másképpen fejezze ki önmagát. És másféle dolgokat is meg kellett jeleníteni az önkifejezés kérdésében a magyar értelmiségnek Erdélyben, a Felvidéken és Délvidéken. Máshogy vetődtek fel a társadalmi élet kérdései.

- Nyilván szerepet játszott az is, hogy a felvidéki magyarság elvesztette értelmiségének jelentős részét.
- Igen, kezdjük ezzel! A felvidéki magyar értelmiséget a második világháború után gyakorlatilag megsemmisítet-

ték. Az 1948 után újjászerveződött magyar értelmiségi elit teljes mértékben lojális volt a kommunista párthoz és az államhoz. A CSEMADOK gyakorlatilag a kommunista párt meghosszabbított karja volt, minden tevékenység szigorú ideológiai ellenőrzés alatt történt. Ami egy kicsit is gyanús volt, rövid idő alatt megszűnt, mint például az egyetlen hivatásos magyar népművészeti együttes, a Népes. Ezeket manapság ritkán hangsúlyozzák, de így volt! A felvidéki magyar közművelődést így vonták az új, kommunista vezetés irányítása alá.

– Gondolom, az is szerepet játszott a hagyományok gyorsabb feladásában, hogy Csehszlovákia sokáig Magyarországnál is jobb gazdasági helyzetben volt, nem beszélve Romániáról. Erdélyben a kilencvenes évekig a gazdasági elmaradottságon kívül a teljes elszigeteltség és a vallási elkülönülés is fontos szerepet játszott a népi kultúra hosszabb fennmaradásában.

– Erdélyben a történelmi előzmények is fontosak voltak: a székelyek esetében egy rendi különállás, teljes Erdély vonatkozásában a transzilvanizmus, az „erdélyiség tudat”, hiszen sokáig többé-kevésbé független országként létezett. Sok helyen, megyényi területeken felekezeti különállás is közösségformáló erőként tudott hatni. Mindezekről a Felvidék vonatkozásában nem lehet beszélni, mert ezek a dolgok a szlovákoknál párhuzamosan fejlődtek. Szlovákia ráadásul – Kárpátaljával együtt – az egyetlen olyan lecsatolt része a történelmi Magyarországnak, amely soha semmilyen kiváltságot, autonómiát, rendi különállást nem élvezett, végig integráns része volt a Magyar Királyságnak.

- Az 1999-ben rendezett X. Szlovákiai Táncháztalálkozó alkalmi esemény volt, vagy egy folyamat része?
- A folyamatot, a szlovákiai magyar folklorizmus kialakulásának folyamatát az imént vázolt történeti kontextus-

Gyűjtés közben Bartus Terézszel – Herencsény, Nógrád, 1995.
fotó: Halmos Béla

ban szükséges értelmezni. Bizonyos események természetesen az egyes emberek tevékenysége nélkül másképp is alakulhattak volna. 1990-ben megalakítottuk a Szlovákiai Magyar Folklór Szövetséget. Ennek keretében tíz éven keresztül megrendeztük a táncháztalálkozókat, de nem csak ezt, versenyeket, tanfolyamokat, tábortokat, sőt, még gyűjtéseket is sikerült kellő rendszerességgel szerveznünk. Hogy nem fejlődött ki a magyarországihoz hasonló mozgalom, az nem jelenti azt, hogy maga az eszme, a folklór másfajta szemléletmódja, ne jött volna át a határon, hiszen ha úgy vesszük, ennek eredménye az is, hogy én elkezdtem gyűjteni. A felvidékiek kapcsolatba léptek Magyarországi szakemberekkel, s importálták a népzene és néptánc újjáéledésének ezt a hullámát. A fesztiválokra elkezdtek táncházakat szervezni, s ma már minden szlovákiai magyar néptánc együttes – mert ma már nagyrészt csak együttes keretekben lehet beszélni erről a szemléletmódról – táncázás alapossággal tanítja a táncokat. Mindenki elfogadta azt az alapelvet, hogy a táncot, a zenét először anyanyelvként kell „beszélni”, s utána lehet „verseket írni”. Ha anyanyelvi szinten, improvizatív módon tudjuk egy vidék tánc kultúráját elsajátítani, akkor utána van lehetőség arra, hogy színpadi műveket alkossunk. Ilyen értelemben a Felvidékre is hatott a táncházmozgalom.

– Akkor a táncházak ott elsősorban amatőr táncgyűjtések köré szerveződnek?

– Mint ahogy Magyarországon is! Mert szépen hangzik, hogy jelenleg például Egerben két táncház is van, de kik járnak oda? Nagyrészt néptáncgyűjtések tagjai!

– Valóban, sokan közülük valamelyik együttesben táncolnak, de természetesen olyanok is akadnak, akik nem.

– Természetesen. De ez nem mozgalom, hanem a szakmailag megszerveződő, ilyen érdeklődésű fiatalok klubtevékenysége. Ma már a budapesti táncházakban is elsősorban a néptáncgyűjtések tagjaival lehet találkozni. Megfordult az arány! Ugyanakkor nagyon öröndetes, hogy a néptáncgyűjtések munkájában ez a szemlélet teljes polgárjogot nyert, de ez egy másik lapra tartozik.

– Beszéljünk még a saját életutadról! Mi történt a középiskola befejezése után?

– Először a kassai műszaki egyetemen tanultam egy félévet, de aztán beláttam, hogy nekem nem az a dolgom a világban, hogy építőmérnök legyek. Tudatosult bennem, hogy az embernek azzal kell foglalkoznia, amit a szakmájának, hivatásának érez, engem pedig már akkor is leginkább a folklórisztika érdekelt. És egyáltalán, magyar környezetben szerettem volna mozogni, valamilyen szinten a magyar művelődéstörténettel akartam foglalkozni. De mivel elmulasztottam a hallgatói jogviszonyom fenntartásáról intézkedni, lecsaptak rám, s elvittek katonának. Ez két év lett volna, ha nem jön a forradalomnak nevezett rendszerváltás. Így is 18 hónapot szolgáltam Nyugat-Csehországban. A babámhoz – aki most a feleségem – 1060 kilométert kellett utaznom haza. Aztán a rendszerváltás eseményei elvittek egy kicsit a politika felé. Fél éven keresztül az első szlovákiai magyar

párt, a Független Magyar Kezdeményezés országos szervezőtitkára voltam. Irányítottam a kampánynak a kulturális részét, bejutottunk a parlamentbe, közvetlen kollégáim magas állami tisztségekhez jutottak. Utána megalakult a Nap című, első független szlovákiai magyar hetilap. Ott dolgoztam másfél évig. Bár ezek az évek a hivatásom szempontjából elfecsérelt idők voltak, azért a gyűjtéssel nem álltam le teljesen. 1992-ben átjöttem az ELTE-re tanulni, s itt elvégeztem a néprajz szakot. Az egyetemi évek alatt elkezdtem gyűjteni Magyarországon is, meg Erdélyben is. Szoktam is mondani erdélyi barátaimnak – persze, csak viccből –, az a különbség köztünk, hogy míg nekem van feltorjai, gyimesbükk, küküllőszéplaki vagy mondjuk gerendkeresztúri gyűjtésem, addig ők csak keresik a térképen, hol van Gömör. Én azt gondolom, hogy a részről csak úgy lehet hiteles képet alkotni, ha az egészet ismeri az ember!

– Gyakran érzem, tapasztalom én is, hogy ha a határon túli magyarokról esik szó, elsősorban Erdélyre gondolunk, s kicsit igazságtalanok vagyunk a többi elszakított nemzettrészel.

– S ez vonatkozik a felvidéki magyar folklóristákra, néptáncosokra is! Valamikor a folyamat csúcspontján volt vagy tíz táncházzenekar a Felvidéken, akik kitűnően játszottak kalotaszegi vagy mezőszéki zenét. Időközben mindenütt rájöttek arra, hogy nem csak Erdélyben, hanem Magyarországon is, de otthon is léteznek nagyon szép zenék és táncok. Mostanában olyan híreket hallok, hogy van, ahol már havi rendszerességgel is rendeznek táncházakat, sőt szlovákok is járnak ezekbe, s szlovák táncokat is tanítanak magyar táncházakban, és ez így is lenne természetes. Ma már hál’ istennek az a gyakorlat, hogy ha Felvidéken táncházakat rendeznek, ott az nincs meg gömöri, vagy mátyusföldi „menet” nélkül. És ebben annak a kis csapatnak, amit Folklórszövetségnek hívunk, úgy érzem, nagy része van, s ha van valami, amire büszke vagyok, akkor ez az.

– Mi az oka annak, hogy sokunkra az erdélyi népzene van a legnagyobb hatással?

– Az erdélyi népzeneben van egyfajta feszültség, amely a mi korunkra nagyon jól rímel. Ennek bizonyára megvan a történelmi okai, kapcsolatban van az ottani magyar-

ság sorsával. A szövegekben nincs meg az a kedélyesség, ami a felvidéki vagy magyarországi dalokban. Nagyon sok a keserves szöveg, még a táncnótákban is. Az, hogy ma ez sokakhoz közel áll, talán nem is úgy a zenét, mint amennyire az emberek létérzékelését minősíti. Kívülállók szokták is mondani, hogy „Szép ez a népzene, csak mindig ez a búslakodás, kesergés!” Ez azért van, mert elsősorban az erdélyit hallják, nem pedig a gömörít, hogy „Zsandár urak, ne packázzanak velem, mert Isten bizony, mindnyájukat elverem!” Ilyen nincs az erdélyi népdalban!

– *A Hegedős együttesel mikor kezdődött a kapcsolatod?*
 – 1997-ben, amikor befejeztem egyetemi tanulmányaimat. A Honvéd Táncegyüttesben ismerkedtünk össze. Azóta az együttesből kiléptem, a Hegedősnek viszont továbbra is a tagja vagyok, önálló koncertjeinken továbbra is muzsikálok. Ez 2001 októberétől van így, amióta a Hagyományok Házában dolgozom.

– *Mondanál néhány szót az együttes jelenlegi összetételéről, s a lemezeitéről?*

– A Hegedős zenekarnak jelenleg hat állandó tagja van. Gombai Tamás hegedűn játszik, ahogy mi felénk mondják, ő a felálló primás. Szabó Gábor „Suvi”, a keresztkomám a másodprimás, aztán ennyi zordon medve közé a színpadon kell egy nő is, Herczku Ági, aki egyre jobban énekel, szóval ő az énekesnőnk. A „kíséret szekció” két emberből áll: Kürtösi Zsolt, a zenekar vezetője bögőzik, harmonikázik, D. Tóth Sándor „Satya” pedig brácsázik, gardonozik, dobol, mikor, mire van szükség. Ez a felállítás így körülbelül öt éve stabilizálódott, s úgy gondolom, ma már a szakmában ez a csapat egy jól olvasható ars poeticát képvisel.

Zenei arculatunk alapját a hagyományhű feldolgozások képezik, ami azonban nem jelenti az autentikus megszólaláshoz való görcsös ragaszkodást, hiszen a színpadnak, a stúdióknak, a lemezeknek vannak olyan követelményei, amelyeket nem szabad figyelmen kívül hagyni. Ezek a finom eltérések elsősorban egyes átmenetek, dallampárhuzamok vagy egyéb – az adott zenei világtól egyébként soha nem idegen – zenei megoldásokban vannak jelen a lemezeinken is. A Hegedős ebben az összetételében az eltelt öt év alatt két önálló lemezt adott ki, s számos más hanghordozón – mint például a táncháztalálkozó lemezekben is –, közreműködőként szerepelt. A első önálló lemezünk, a „Sok szép napot éjszakával” 1998-ban jelent meg a Honvéd Együttes kiadásában, a második pedig tavaly Párizsban, a Buda Musique kiadónál, s ez a „Musique de danse Hongroise” címet viseli. Van még egy lemez, amelyet végigmuzsikálunk, ez pedig Écsi Gyöngyi szólólemeze. A Fonó Records adta ki 2000-ben, „Árgyélus kismadár” címen. Itt meg kell említenem még két készülő lemezt is.

Az egyik a Hegedős zenekar új önálló CD-je, a „Csillagok közt, gyöngyharmaton”, a másik pedig az én szólólemezem, melynek címe egyben a tartalmát is jelzi: „Kilenc balлада”. Ez utóbbin a Hegedős mellett további három barátom is muzsikál: Juhász Zoltán, Dsupin Pál és Balogh Kálmán. Mindkét lemez felvételei elkészültek, most zajlanak az utómunkálatok. A boltokban való megjelenésük a következő évad elejére, szeptemberre várható.

– *Az egyetem óta folkloristának számítasz?*

– Már az előzmények is kijelölték, hogy a néprajzon belül ne a tárgyi népművészettel, hanem a folklórral, a hagyományos szellemi műveltséggel foglalkozzam. A szakdolgozatomat is folklorisztikából írtam. Eleve kínálkozott témának, hogy ismertem egy hatalmas tudású pásztor-

embert, a tereskei Pál Istvánt, akire Juhász Zolival találtunk rá ebben a Nógrád megyei faluban. Személye azért is fontos, mert nagyon úgy tűnik, hogy ő az utolsó élő magyar dudás. Tudós pásztorként gyógyításhoz is ért, s egyáltalán, az ő példáján is kiderül, hogy a folklórban a tehetség nem egyetlen művészi tevékenységben merül ki, hanem a népelet nagyon sok területén megnyilatkozik. Nem véletlen, hogy jó táncosok furulyáznak is, énekelnek is; hogy jó himzóasszonyok jól énekelnek és mesélnek is; jó mesemondók nagyon szépen táncolnak vagy faragnak stb. A tehetség nem egy specifikált dolog, hanem egy hajlam, amely a világ dolgainak értelmezése felé egy átlagosnál jobb fogékonyságot állít be egy-

Búcsúztatjuk az orosz katonákat – Gesztete, Szlovákia, 1990.

Agócs Gergely és Berán István

egy ember tudatában. Pista bácsi példájával is szerettem volna bizonyítani – remélem, elfogadja majd a szakma –, hogy itt egy, a folklór szinkretizmusának nevezett jelenség (vagyis hogy minden mindennel összefügg) a tehetség jelenségében is ugyanúgy megmutatkozik.

– *Jó néhány táncművészt ismerek, akik – azon kívül, hogy esetleg kiválóan énekelnek, táncolnak – egészen eltérő jellegű hangszereken tudnak kitűnően játszani. Vajon az ő esetükben arról van-e szó, hogy egy hangszer tudása ennyire megkönnyíti egy másikon történő játszás elsajátítását, vagy csak egyszerűen többféle dologhoz van tehetségük.*

– Többféle dolog játszik össze. Egyrészt a tehetség eleve így adott kincse az embernek. Másrészt az a fajta táncművészi módszertan, az a szemléletmód, amely tényleg a maga komplexitásában kezel egy műveltséget, lehetővé teszi, hogy az ember lerombolja azokat a gátakat, amelyeket a klasszikus műveltségben az irodalom, a zene, a festészet, a film, a színház stb. közé emelnek. Azzal, hogy én elmegek gyűjteni, Pista bácsitól vagy mástól, nem csak a zenét veszem át. Óhatatlanul találkozom az ő kultúrájuk teljességével ott a helyszínen. Nem véletlen, hogy azok a táncművészek, akik gyűjteni is eljárnak, egyszer csak elkezdik hor-

dani azokat a ruhákat vagy használni azokat a tárgyakat, amelyeket a hagyományörző mesterek. Felvállaljuk azt az értékrendet, amivel találkozunk falun. Azonosulunk azzal a környezettel, azzal a világlátással, azzal az öntudattal, a magatartásformákkal, amiket ezeknél az embereknél tapasztalunk, egyszóval példaképeinkké válnak.

– *Milyen munkakört töltesz be jelenleg a Hagyományok Házában? Más tisztségeid, címeid vannak-e?*

– A Népművészeti Műhely nevet viselő közművelődési tár vezetője vagyok. Ezen kívül a Szlovákiai Magyar Folkloárszövetség megbízott ügyvezető elnöke is vagyok. Címeim nincsenek, bár most dolgozom a tudományos fokozat elérésén, azaz doktorálok, természetesen folklorisztikából, az ELTE-n. Disszertációm tervezett címe: A szlovákiai magyarság hagyományos hangszeres zenei kultúrája. Nem tudom, illik-e még az ilyet felemlíteni, de annak idején elnyertem a Népművészet Ifjú Mestere címet. Ez akkor mindenestre egy jóleső elismerés volt.

– *Te is részt vettél az Utolsó Óra programban, miután Kelemen László befejezte az erdélyi gyűjtés irányítását.*

– Igen, én a felvidékivel folytattam. Sőt, amikor annak a végénél jártunk, elkezdtem szervezni, hogy a Kárpátalja, a Partium, a Délvidék és Magyarország népzeneje is hasonló módon legyen feltérképezve. Mára a program befejeződött. Nagyon érdekes és hasznos munka volt. A magyarországi gyűjtésbe is besegítettem, de ez a program már Árendás Péter vezetésével zajlott. Végül is én huszonhat szlovákiai és egy magyarországi zenekar anyagának felgyűjtését irányítottam.

– *Mi volt ennek a munkának a mechanizmusa? Hogyan lehetett biztosítani, hogy minden héten egy újabb zenekar álljon rendelkezésre a Fonóban? Gondolom, ehhez a háttérben egy csapatnak kellett mozgatni a programban résztvevőket, többek között az utaztatásukról, szállásukról, étkezésükről gondoskodni.*

– Természetesen. A zenekarok többségét régebből ismerem, illetve régebből volt róluk tudomásom. Tehát nem most kellett felkutatni őket. Ezen kívül voltak összekötők, szervezőink a Felvidéken, Erdélyben, Magyarországon. Az egész programban nagyon sok zenész kolléga vett részt. A felvidéki programban elsősorban barátom, Farkas József dolgozott Szlovákiából. Jócó sokat segített a zenészek felkutatásában és szállításában. A Fonóban folytak a felvételek, ott volt az étkeztetés, kezdetben még az elszállásolás is ott történt, később egy közeli szállodában. Mivel a felvidéki együtteseknél kevesebb régies, vagy egyáltalán, folklór anyagra lehetett számítani, mint az erdélyi együttesek esetében, az ő budapesti tartózkodásukat három napra lehetett szűkíteni.

– *A zenén kívül szokásanyagot is gyűjtöttetek?*

– A zenefolklorisztikai kutatást én a hagyományos kultúra kutatásának tekintem, s ez a szemléletmód kirajzolja a

feladatokat is. A zenéhez a folklór bármely más területéről kapcsolódnak jelenségek. Úgy a szokások (például lakodalmi), mint a hiedelemvilág (gondoljunk az „ördögös” dudásokra, de primásokra, brácsásokra, cimbalmosokra is gyakran felruháznak mágikus képességekkel), vagy a hagyományos gyógyítás szempontjából, hogy a táncot vagy a tárgyalgató díszítőművészetet (például a gyönyörűen díszített hangszereket) ne is említsük. Vagy beszélhetnénk a szövegfolklorisztikáról: találós kérdések, közmondások, mesék kapcsolódnak hangszerekhez. Ez mind beletartozik a zenefolklorisztikába. Érdemes ezeket a jelenségeket komplex módon vizsgálni. Így ezekre mind rákérdeztünk. Például a szocializáció folyamatára: hogyan tanulnak a falusi zenészek muzsikálni, mi a zenész helye a falu társadalmában?

– *Mennyire bizonyult egyenletesnek a színvonal?*

– Változó. Akadtak olyan zenekarok, ahol a csapat tagjai negyven éven keresztül együtt muzsikáltak, s ez bizony meg is hallatszott a produkciójukon. Máskor egy hat fős bandát öt különböző faluból kellett összeszedni, de még ilyen esetben is szükségesnek tartottuk az adott helyzet dokumentálását.

– *Hogyan kerülnek kiadásra a lemezek? Várni kell a felvidékiekkel, míg a tervezett, s korábban felvett, mintegy félszáz erdélyi lemez megjelenik?*

– Nem, az első öt kiadására már aláírtuk a szerződést.

– *Tavasszal helyezték el a Hagyományok Háza új épületének alapkövét az új Nemzeti Színház közelében. Mit vártok a készülő létesítménytől?*

– Azt reméljük, hogy az egész szakma méltó elhelyezést nyer. Hogy a hagyományos kultúra a közéletben végre nem csak a kijelentések és a jelszavak szintjén kap a helyének megfelelő fontosságot művelődésünkben, hanem ez a konkrét tettek szintjén is megmutatkozik. Már egyáltalán a Hagyományok Háza létrehozása is egy jelzés volt ebbe az irányba. Ha meggondoljuk, hogy Magyarországon mennyiféle művészeti irányzatnak milyen műhelyei és palotái vannak, csak annak a művészeti ágak nincsen ilyen otthona, amelyik egyértelműen a legalkalmasabb a mi nemzeti karakterünk hangsúlyozására, s amelyhez minden egyes magyar embernek köze van, akkor nevetséges, hogy a művészeti ágak között gyakorlatilag a népzene, néptánc nincs jegyezve, nem számítanak művészetnek. Van komolyzene, jazz, könnyűzene, mint művészet, s van népzene, mint szabadidőtöltés, szórakoz(tat)ás. Hasonló a helyzet a néptánc esetében is a táncművészet többi ágával szemben. Magyarországon sokáig az „egyéb közművelődési szakkörök” szintjén könyvelték el azt a kultúrát, amelyik egyszerűen a nemzeti művelődésnek az egyik legbecselesebb kincse, annak alapját, ha úgy tetszik ősrétegét képezi. Hiszen ez tényleg egy olyan műveltség, olyan kultúra, amely évezredek keresztül ennek a népnek a legközelebbi sajátja volt. Mert nagyon jó a Bánk bán, de aki a nyelvet és a történetet nem ismeri, nem tudja elhelyezni Európa térképén, mert inkább állítható egy olasz opera, mint egy kalotaszegi legényes mellé. Ha fontos a mi kultúránk hangsúlyozása Európa vagy a világ előtt, ha fontos hangsúlyozni, hogy mi magyarok vagyunk, akkor az ennek érzékeltetésére szánt eszköztárba tessék beemelni a kultúránknak, a művelődéstörténetünknek azt a részét is, amelyik egyértelműen erre utal. Ha hangsúlyozni akarjuk magyarságunkat, akkor arra a hagyományos kultúránk a legalkalmasabb!

Abkarovits Endre

ERDÉLYÉRT Könyvesház

könyvek, népzenei kiadványok,
népviseletek

Budapest, 111. ker., Bécsi út 99.
Tel.: 06-70 / 286-5137, Soós Levente

Moldvai csángó dudások („síposok, csimpolyosok”) - III. rész

Hiedelmek a moldvai „síposokkal” kapcsolatban

1991-ben kérdeztem Mesterke Gergelyt (M. G. = Mesterke Gergely, S. Gy. = Stuber György):

„S. Gy.: De hogy mondták ezt, hogy kinek a muzsikája?

M. G.: Rossznak a muzsikája.

S. Gy.: Ez a rossznak a muzsikája? Hogy a sípost azt rossznak tartották?

M. G.: Azért, hogy a nem tud sokan nem tudnak vele. Nem tudnak mondani.

S. Gy.: Igen. Igen, s még miket mondtak így a síposról? Mit tartottak a faluba?

M. G.: Há mit tartottak, nem mondtak, nem mondtak semmit, egyebeket, hogy a mit akartak mondani?

S. Gy.: Nem énekeltek, „aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni?”

M. G.: (hatalmas kacagás után) Nem mondták. Nem mondták azt, nem mondták.

S. Gy.: Nem tartották így boszorkánynak vagy ördögnek a sípost?

M. G.: (jót kacag) Hát hogyne! Mondták.

S. Gy.: Mondták? (nevet)

M. G.: Mondták há.

S. Gy.: Olyan mondás, beszéd nem volt, hogy megszólalt a duda magától? S ilyeneket. Nem voltak ilyen babonák?

M. G.: Voltak há, ez a, ez a nem volt megcsinálva úgy arra módra, de mások akik csinálták, voltak mások öregebbek. Csinálták úgy, hogy összecsanáltak így szépecskén, s a bétette ...a táncra betette, szépen oda letette s ez e mondogatta elé s e zember táncolt e utána. Úgy volt megcsinálva.

S. Gy.: Hát hogy tudták azt úgy megcsinálni?

M. G.: Hogy csinálták meg? A rosszakval.

S. Gy.: Rosszakval?

M. G.: Rosszakval.

S. Gy.: De maga látott is ilyet? Vagy csak hallotta a mesét.

M. G.: Nem láttam (keresztet vet mosolyogva) ... Zisten őrizzen meg, nem kell nekem ollan.

(Jót kacag). Zördögök vigyenek illen, ülljek a fákon ott a csipkéken ottan fűjjam nekijek ott?

Ük táncolljanak? Hallott maga ollant? Nem? Az hogy a reggel annyi pézt adtak, hogy nem fért a zsebibe. Reggel mikor fölkelte, csak körtelevél volt. (nevet) Teli volt a kebele körtelevélvel. Ollan levélvel, a lapival. E. Hallotta maga ullant, nem. (nevet) De ugy es beszéltek. He immár vas pénzem vagyon aszongya. Van pénze, ott volt péz csak, bejjeb itt nem volt péz, a körte, a lapi volt... Igen így volt a baj.”²⁴

Mesterke Gergely 70 évesen újra fűjja a „sípot”.
1993, Dumbrovény, Moldva
Stuber György felvétele

Nicolai Mircea zabolai román dudás nem tud sem magyar, sem román hiedelmekről a dudásokkal kapcsolatban, elmesélte viszont és megmutatta, hogy hogy tréfált a dudával. Leszorítva a felfűjt duda sípszárát, azt hirtelen felengedte és a felcsapódó sípszárral megcsappintott valakit: „Így mikor legény voltam, mentünk énekelni, Karácsonykor, aztán a legények vittek velük ingem. Aztán felfűttem a csimpolyát (mutatja, felfűjja) mikor elcsaptam a másiknak az orrát felütte így. A mások kacagták,

látszik kecske, mert döfös. Így ízébül, no, hogy mondjam, vicceltünk, no. (Bemutatja Cornel nevű vején.) Megkoppantotta volt. Húnye, még döfös is!”

Petru Ghiurca trunki román dudást is kérdeztem, de ő sem ismert dudásokkal kapcsolatos hiedelmeket, babonásokat.

Kísérlet a moldvai dudászó újraélesztésére

Duma (Porondi) Márton kivételével már egyik általam „fölfedezett” csángó dudásnak sem volt ép hangszere. Mesterke Gergely tömlője 1973-ban már tele volt lukkal, csak kivett sípszáron tudott játszani. Dima Mihálynak hiányzott a sípszára és a bordója, Palack Antal tömlője eresztett, csak nehezen tudta fűjni. Minuc Péternek már nem volt meg a dudája.

Ezért elhatároztam, hogy nekikezdek a moldvai dudahagyomány újraélesztésének, kihasználva, hogy még öten élnek az általam talált hat moldvai dudás közül. Első lépésként – Petrás Incze János csángó alapítványunk támogatásával – legyártattam Mesterke Gergely „sípját” 1993-ban.

Örömmel hallottam, hogy két héttel azután, hogy átadtam a dudáját, Gergely bácsi, az utolsó moldvai „sípos” már Magyarországon fűjta, egy csángó fesztiválon. Még a TV-ben is szerepelt! Meghatódottan mesélte el magyarországi útját, mint élete legnagyobb élményét. „Még az ételért sem vettem el parát (pénzt). Egy nap háromszor adtak enni! Milyen jófajta pálinkájuk van azoknak!”

Megbeszéltük, hogy másnap reggel 9-kor „összegyűlünk és csinálunk egy jó bajt” azaz megemlegetjük a régi élményeket, felvételeket csinálunk, jól töltjük a napot. Sajnos még az éjjel Szeredába kellett szállítanom egy beteg csángó embert kórházba. Csak reggel fél tíz tájban értem vissza Külsőrekecsinbe. Mondták, hogy Gergely bácsi már kiment „ide a mezőre”, szénát gyűjteni. Utána eredtem, az „ide a mezőre” kb. 15 km-t jelentett. Oda ballagott ki Mesterke Gergely 73 évesen az ökrös szekérral. Szerette az öreg, hogy utánamentem. Amikor meglátott, benyúlt a zsebébe, kimarkolt egy falat dohányt a zsebé-

Petru Ghiurca, 46 éves trunki román csimpolyos
1997, Trunk, Moldva
Stuber György felvétele

ből, újságpapírból sodort egy „szivart” és mesélni kezdett a régi életről, a „síposokról”, lakodalmakról. Így telt a nap, gyűjtöttük együtt a szénát, meg-megpihentünk, mesélt és mesélt az öreg. Este aztán megcsináltuk a felvételeket, immár jó technikai felszereltséggel vehettem föl az 1973-ban játszott dallamokat.

Dima Mihály dudáját ifj. Csoóri Sándorral próbáltam rekonstruáltatni 1997-ben. Sajnos, ez nem volt lehetséges, mert az egyetlen meglévő fényképen nem látszott jól a dуда.

A jövőben azt szeretnénk elérni, hogy a csángó fiatalok körében is újraéledjen a dуда. Addig kell ezt megvalósítanunk, amíg a hajdan gazdag dudahagyomány még élő őrzőitől közvetlenül sajátíthatják el a dallamkincset és stílust. Nem tartjuk járható útnak és határozottan elutasítjuk a moldvai dudakultúra maradványainak kisajátítási törekvéseit, amely az utóbbi években jelentkezett egyes gyűjtők részéről. Ez újraélesztés helyett elsovasztáshoz vezet. A népzene közkinccs. Alapítványunk úgy döntött, hogy a csángó dudásoktól elvitt, vagy elvett dudák helyett megpróbálunk minden élő moldvai dudást hangszerrel ellátni a közeljövőben, hogy mindenféle megkötöttség nélkül muzsikálhassanak bárkinek.

A Petrás Incze János Csángó Alapítvány eddig négy csángó népzenei kazettát adott ki korábbi gyűjtéseimből. Ezekből két-tón vannak eredeti dуда illetve dуда-hegedű felvételek. Az eddig megjelent és a tervezett kiadványok elsődleges célja, hogy a csángóság önbecsülését, kulturális azonosságtudatát erősítsék. Az első moldvai dudajátékot tartalmazó kazettán az 1973-75-

A Petrás Incze János Csángó Alapítvány nevében Stuber György átadja Mesterke Gergelynek az újragyártott moldvai „sípot”.
1993, Dumbrovény, Moldva. Dobos Mihály felvétele

ös gyűjtéseimből adtunk közre 1991-ben, azért, hogy elvigye az archaikus csángó kultúra híret Magyarországra és a világ egyéb tájaira. A kiadványok másik feladata, hogy a bevételből a csángóságot anyagilag és kulturálisan támogassuk, például a magyar szatellit-TV adások vételére alkalmas parabola anténák telepítésével a csángó falvakban.

1998-ban kezdeményeztük a csángóság kulturális védelmét és támogatását az Európa Tanácsnál. A moldvai csángó-magyarság hagyományörző folklórja, nyelvjárásai, szokás és hiedelemvilága, gazdálkodásmódja, építkezése ugyanis európai kultúrkincs, amelyet nemzetközi védelem alá kell helyezni, amíg még nem késő! Az Európa Tanács ajánlása máris a helyi, bákói hatalom heves reakcióját és megfélemlítési kampányát váltotta ki, de hosszú távon biztos, hogy elő fogja segíteni a román és magyar kultúra számára egyaránt kincseket őrző csángó kultúra megmaradását.

Ha sikerül valamelyest hozzájárulnunk a Domokos Pál Péter által „*Európa legelfelejtettebb kisebbségének*” nevezett csángóság önbecsülésének erősítéséhez, sikerül felhívni a hazai és nemzetközi közvélemény figyelmét archaikus kultúránk páratlan értékeire, akkor nem jártunk hiába. Az Európa Tanács már tárgyalja a csángó kultúra védelmének ügyét. Az elmúlt két évben több történt a csángók jogainak ügyében, mint az elmúlt évtizedekben együttvéve. Úgy tűnik, sikerül hozzájárulnunk dekultúrálódásuk, kulturális eróziójuk, asszimilálódásuk lefékezéséhez.

A csángóság gyors ütemben fogyó folklórájának megmentése, visszamentése és önbecsülésük növelése nem pusztán jótékonykodás. Nemzeti kötelesség. Ennek egy kis lépése többek között alapítványunknak a moldvai dudaszó újraélesztésére tett erőfeszítése. Elutasítunk minden olyan törekvést, ami a kulturális közkinccs kisajátítását és rombolását célozza. Ajánljuk figyelmükbe József Attilával: „*Miért legyek tisztességes, kiterítenek úgyis, mért ne legyek tisztességes, kiterítenek úgyis.*” Hálásak vagyunk viszont mindenkinek, aki önzetlenül, a kisajátítás igénye nélkül tesz az érdekükben.

Stuber György

Kedves Juhász Zoltán!

Köszönöm, hogy megtiszteltél, s elolvastad a moldvai dudásokkal kapcsolatos cikkem első egyharmadát. Olvasói levelet írtál, mert a moldvai dudásokkal kapcsolatos tények ismertetésekor eleget tettem a szemtanú kötelességének. Megemlítettem, hogy T. F. amerikai dudakészítő, akivel az alapítványunk annak idején pénzért elkészíttette Mesterke Gergely csángó „sípós” hangszerét, azóta: 1. dudákat készített néhány moldvai dudásnak, 2. később körlevélben szólította föl a népzeneészeket, hogy senki se készítsen velük hangfelvételeket, 3. beszédte a dudákat, amikor tudomására jutott, hogy valaki hozzájuk készül, 4. a publikációs etika szabályait semmibe véve, minden skrupulus nélkül merített a moldvai dudásokról írt cikkem kéziratából, 5. megtevesztette a néprajztudományt néhány olyan állításával, amely nem fedí a valóságot és 6. személyes ellentéteket szítva károkat okoz.

El kell utasítanom azt a megjegyzésedet, miszerint T. F. „ellenőrizhetetlen befeketítésével” vádolsz, gyanakvás-keltéssel a „nem zörög a haraszt...” jegyében.

Befeketíteni csak olyan valakit lehet, aki nem tette meg, amivel vádolják. Más szóval: Te cikked megírásakor eleve feltételezted, hogy én valótlanságot írok, annak ellenére, hogy információid kizárólag T. F.-től származtak. Úgy írtad meg a leveledet, hogy fel sem merült benned, érdemes lenne engem is megkérdened. Meglehető logikai bukfcenc, hogy ellenőrizhetetlenségről beszélsz, ugyanakkor óva intesz attól, hogy „senkit sem érdeklő bizonykodás kezdődjön a lap hasábjain Stuber vádjainak igazolására ill. cáfolatára.”

Egyetértek veled abban, hogy a „szerző véleménye Tobak Ferencről semmiképpen nem tartozik a közvéleményre”. Éppen ezért nem írtam személyes véleményemről. Arról sem írtam, hogy milyen érzés volt azt hallani azoktól a csángó dudás barátaimtól, akikhez évtizedek óta járok, hogy valaki az utóbbi években körbejárta őket és áskálódik ellenem. Megértnem, hogy ez az illető azonos azzal, aki tőlem tudta meg, hogy Moldvában hol vannak dudások. Hogy milyen volt átélni, amint a dudások még a múlt nyáron is mondták, amikor játszottak nekem, hogy most az amerikai tiltása ellenére teszik azt. Nem írtam ezekről, egyszerűen a Moldvában tapasztalt tényeket ismertettem. Ezekért felelősséget vállalok és becsületesen kijelentem, hogy a valóságot írtam, legjobb

tudásom szerint. Állításaim mindegyikét – amint azt a cikkben is említettem – digitális videofelvételek, minidiszk- vagy DAT-hangfelvételek és több esetben fülletű tanúsíthatják. Azóta sajnos mások is tapasztalták, hogy a moldvai dudások nem mernek játszani, náluk is érdeklődhetsz. Megnyugtatóssá össze fogom állítani a vonatkozó bizonyítékok szomorú gyűjteményét, és te leszel az első, akinek megmutatom, ha érdekel. Természetesen a MAG bármely olvasójának megmutatom, ha jelzi erre igényét.

Az egyetlen megjegyzésem, ami a cikkben minősítő jellegű, az, hogy „amerikai business szemlélete alaposan lefűkezte ugyan a kevés eredményt...” – de ennek is konkrét magyarázatát adtam a cikk előző bekezdésében: „(T. F.) először levélben írta, hogy reméli, rajta kívül senki nem csinál felvételt a dudásokkal. (Ő ugyanis CD kiadását tervezi.) Levélben panasolja, hogy már eddig is mennyi pénzébe került a dolog.”. Milyen messzi van ez attól a tudásszomjtól és rajongástól vezérelt néprajzi gyűjtőmunkától, amit K. Kovács László, Domokos Pál Péter, Lükő Gábor, Kallós Zoltán vagy Martin György neve fémjelez. Hallotta valaki őket arról panaszkodni, hogy mennyibe került nekik mindez?! Hát aprópénzben mérük mostanában a magyar nép kincseit?

Zoli! Szerintem az, hogy valaki a magyar néprajz történetében példátlan módon megpróbálja kisajátítani népzeneészeket, és valósággal elhallgattasson adatközlőket, az nemhogy nem tartozna a nyilvánosságra, hanem csakis a közvélemény jelent némi védekezést ellene. Kit érdekelhetne ez jobban, és ki lehetne hivatottabb rá, hogy etikailag megítélje ezt az újfajta lelkiületet, ha nem a MAG olvasógárdája?

Sokkal többről van itt szó, mint T. F. személyéről vagy tetteiről. A céloim nem az volt, hogy őt támadjam, hanem az, hogy felhívjam az olvasók figyelmét a parasztmuzsika üzleti kisajátításának új irányzatára. Nem az ellen vagyok, hogy valaki pénzt keressen egy népzenei kiadványon, hanem az ellen, hogy valaki monopoljogot formáljon az adatközlők által őrzött nemzeti közkinccsre, másokat akadályozzon és pocskondiázzon, s ezzel elriassza az adatközlőket. Ennek visszaszorítása igenis a nyilvánosságra tartozó közérdek! Szerencsére a mai napig is távol áll ez a lelkiület az általam ismert táncházas nemzedék többségétől.

Természetesen tiszteletben tartom a véleményedet, de őszintén meglep, hogy leveddel éppen te veszed akarva-akaratlanul pártfogásodba ezt az irányzatot. Mert azt

azért T. F.-ről sem feltételezem, hogy letagadta volna előtted a tetteit. A Petrás Incze János Csángó Alapítvány összes eddigi kiadványának bevételét teljes egészében a csángóság támogatására fordítottuk és a jövőben is így fogunk tenni. Engedd meg, hogy én – hál’ Istennek többedmagammal – továbbra is ezt az utat tartsam járhatóan.

Talán nem lett volna az a véleményed, hogy a cikk elsősorban „saját érdemeimről” szól, ha megvártad volna a cikk másik két részét is. (Ironikus megjegyzésedet elutasítom, mert semmiféle érdemnek nem tartom, hogy úgy adta az Isten, elvetődtem Moldvába és többet attól nem szabadulhattam. A Piarista Gimnázium tanárai mertek nekünk beszélni az erdélyi és a moldvai magyarokról, így a tánchámozgalm kibontakozásának első éveiben természetesnek éreztem, hogy elkezdjem Erdélyt és Moldvát járni.) A cikket visszaemlékezésnek is szántam, ezért kerültek kezdésként nagyobb arányban személyes élmények terítékre. A bevezető egy része pedig az alapítványunk munkáját taglalja, nem pedig „saját tevékenységemre összpontosít” – amint azt te állítod gúnyosan.

Úgy gondolom, én a cikkemmel és e levéllel végleg eleget tettem a szemtanú keserű kötelességének. Sem kedvem, sem időm nincs arra, hogy T. F. személyével kapcsolatos további lehangoló vitákba bocsátkozzam. Nem szándékom Horger Antalt csinálni olyan valakiből, aki az említett dolgokat képes volt megtenni. Tevékenysége csakis azért került be a cikkembe, mert az elüzletiesedési tendencia legelriasztóbb példájának éreztem. A „vétkesek közt cinkos, aki néma” mottó jegyében tisztességtelen lett volna hallgatnom. Tetteit a saját lelkiismeretével és nem velem, se nem veled kellene megbeszélhnie. Sem fenyegető levelei és angol nyelvű (!) drótposta üzenetei, sem a fent említett cselekedetei nem fognak viszont változtatni azon, hogy a mai napig is az egyik legjobb dudakészítőnek tarttam őt. T. F. a moldvai csángó dudásokról írt cikkem kézírata alapján írt munkáját máris, az enyém előtt, sietve megjelentette, a szerkesztő előtt mélyen hallgatva dolgozatom létéről. Az, hogy ez alapján immár azzal kérkedik, hogy az ő nyomában járnak, legfennebb szánakozó mosolygást vált ki mindenkiből, aki ismeri a tényeket. Csak időrendben össze kell vetni az elektronikus, dátummal megőrzött kéziratokat.

Az új – és szerintem sajnálatos – tendenciával kapcsolatosan szívesen folytatok vitát bárkivel a jövőben is, de személyek nélkül, általánosságban. Azzal is tisztában vagyok persze, nem sok az esély rá, hogy az ilyen újfajta társadalmi jelenségeket befolyásolni tudjuk. Ez sem mentesít azonban attól, hogy megpróbáljuk.

Barátsággal és tisztelettel:

Stuber György

Előző számunkban Juhász Zoltán a MAG készítőit szólította meg nyílt levelével, mégis Stuber György „vette fel a kesztyűt”. Tisztázzuk: egy írás közlése nem jelenti sem azt, hogy a tartalmával egyetértünk, sem a fordítottját. Viszont ellenkezik véleményünkkel, hogy a „ne bántuk egymást, gyerekek” rózsaszínű idilljének szellemében kizárunk (cenzúrázzunk) bárkit, csak azért, mert esetleg másokétól eltérő álláspontot képvisel. Egyet tehetünk, ez pedig kötelességünk. Helyet adunk a kulturált hangnemű és szakmai érveket felsorakoztató polémiának. A szerk.

TABLE OF CONTENTS

Page 3 The present and future of the táncház in Transylvania – article by **András Mihály** of **Csikszereda (Miercurea Ciuc)**, director of the Hargita...Folk Ensemble.

„Will the dance house in Transylvania survive?” –
The answer: „Of course! There always were and always will be (dance houses), as long there is a world.”

Page 5 Hungarian film director, Szomjas György is currently shooting (and may already be in post production) – **a film on the táncház.**

The Title: „VAGABOND”
This will not be Szomjas’ first film involving music and contemporary urban Hungarian society. After years of research and preparation via countless TV programs and documentary films on traditional musicians...

This **should be interesting...**
Report by Benkő András

Page 8 Letter from **Timár Sándor** read at an event marking the 30th anniversary of the first táncház held in Budapest.

„**The dance house is 30 years old**” – at Corvin tér in Budapest on May 6th, 2002, featured screening of two classic old films followed by dancing and gossip to music supplied by Halmos-Sebő-Éri nostalgia band. Event was organized by the Dance House Archive.

Page 13 Tükrös Ensemble’s New CD
Just returned from tour in Australia and on their way to the USA this summer, Tükrös has released a new CD, including music from Gömör region, Abaújszina (both found in the so-called „Felvidék” area), the upper Tisza region and Magyarpalatka. Announcement by Árendás Péter

Page 15 Lily in a rock garden
CD by **Berecz András** – „today’s Hungarian shaman”. Berecz is famous in Hungary for his renditions of **traditional**

folk tales and his singing. Finally a CD with samples of tales. English translation of tales and songs come with the disk.
Review by Juhász Katalin

Page 16 Tátika Ensemble celebrates 15 year anniversary

This singing group lead by the reknown **Bodza Klára**, gave a concert at Corvin tér in Budapest on May 4, 2002.
Report by Mrs. Rudas Bajcsay Márta

Page 21 List of the music, dance and handicraft **summer camps** in 2002.

Page 27 Gyimes – The Babba Mária people

An exhibition of **photographs by Endródi Péter** was at Marcibányi Square Cultural Center in Budapest from March 27th – April 15, 2002. „...seems he has found the key...to this closed, extraordinary group of people....they let him in, with his camera...”
Review by Sándor Ildikó

Page 32 News clips from the **VII. dance festival held in Zalaegerszeg**, (western) Hungary on May 9-13, 2002.
by Záhonyi András

Page 33 Report by **András Mihály** on **activities of the Hargita National Székely Folk Ensemble** (a professional dance group) and its training group of Hargita County – the area around Csikszereda in Transylvania (Romania).

Page 36 Khamoro dance association – conversation with Farkas Zsolt and Szitai Mária, leaders of a **course on Gypsy dance** that started out in February of 2002. After two monthes of work the group has already had their first performance... classes’ good atmosphere characterised by live traditional gypsy music and the relaxed style of the teachers.
See article by Bander Csilla in Hungarian for time and location, e-mail address, etc.

Page 37 Part IV – The Jászság verbunk Kocsán László continues his quest of reviving and rediscovering the verbunk of his home area of central Hungary.

Page 43 Lent and the black sheep **Soós János’** column on culture of the Transylvanian village of **Szék - K. Mari’s** family of shepherds.

Page 46 Conversation with **Agócs Gergely** – **folk musician, folklorist, personality** from the area known as **Palóc** – upper Hungary „Felvidék”.
By Abkarovits Endre

Page 51 Bagpipers of Hungarian Moldavia part III. by Stuber György

Page 53 Letter to Juhász Zoltán
From Stuber György

Sue Foy

As usual, all names of people here (except mine), have been written ‘the Hungarian way’, with the family name preceeding the given name.

folkMAGazin®

2002 Nyár, IX. évfolyam, 2. szám
Megjelenik negyedévente
Kiadja a Táncház Alapítvány
Alapítványi gondnok: Nagy Zoltán

Felelős szerkesztő: K.Tóth László
Tervező-szerkesztő: Berán István

Munkatársak: Bakonyi Erika, Gósi Anett,
Sándor Ildikó, P. Vas János

Budapest, I. ker., Corvin tér 8.
Levélcím: 1255 Budapest, Pf. 153.
Tel./fax: (36.1) 214-3521
folkmagazin@mail.datanet.hu
www.folkmagazin.hu

Tücsi Nyomdaipari és Szolgáltató BT.
Tel./fax: 27/336-809

ISSN - 1218 - 912X

Bankszámla szám: 11701004-20171625
Külföldről: OTP I. ker. fiók,
1013 Budapest, Alagút u. 3. Hungary
Táncház Alapítvány
B.I.C. OTPVHUB 11701004-20171625

Támogatónk a Nemzeti Kulturális
Alapprogram Népművészeti
és Közművelődési Kollégiuma

FIGYELEM!

A Szezonnyitó Táncházat a megszokott helyen nem tudjuk megtartani, mert az Almássy Téri Szabadidőközpont statikai okokból ekkora rendezvényt nem tud befogadni.

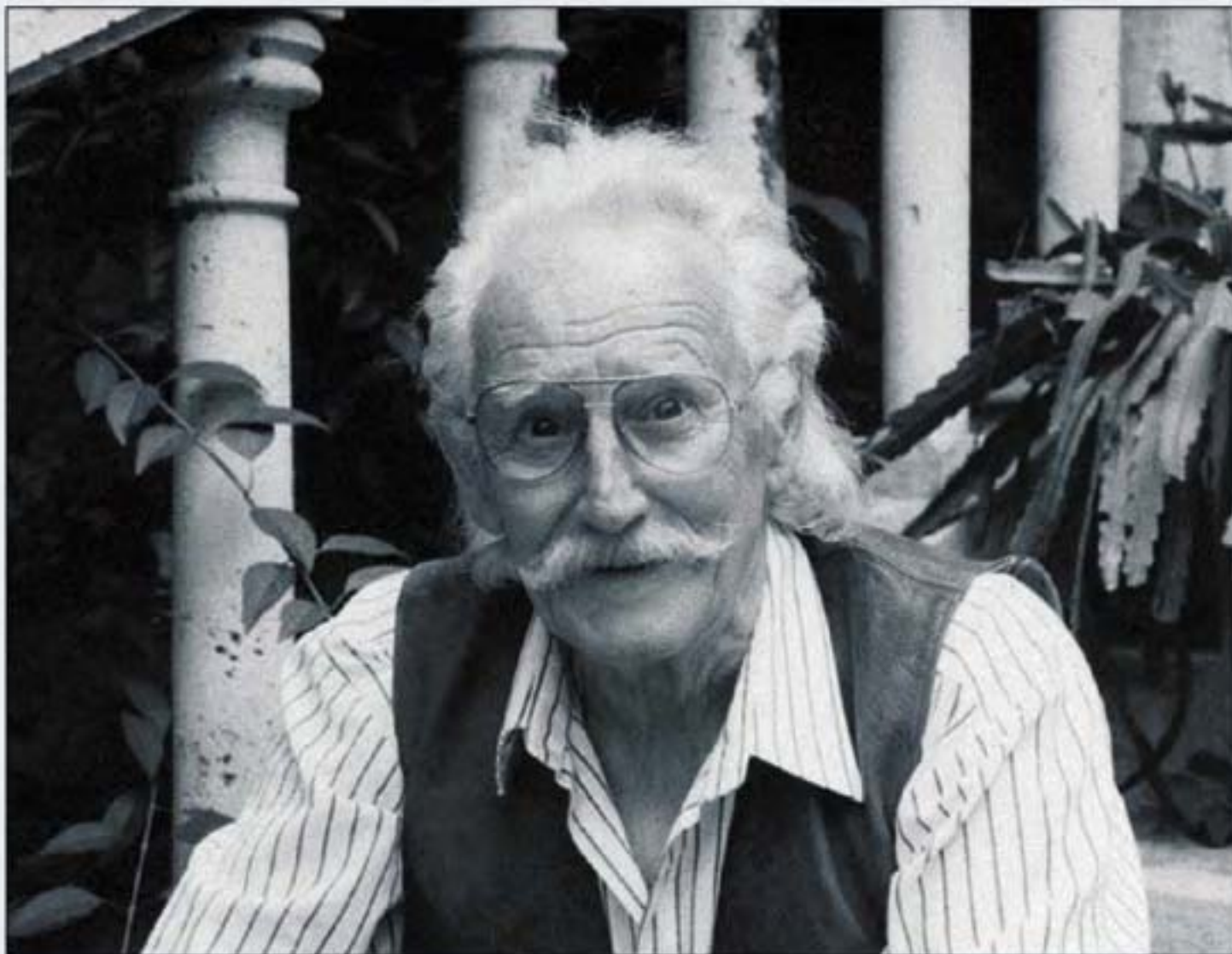
Az új helyszín a Fővárosi Művelődési Ház, amelynek „összes termeiben” várjuk táncházakkal és színpadi műsorokkal kedves vendégeinket!

XIII. Országos Szezonnyitó Táncmuzsika

2002. szeptember 14.
16.00 Aprók Tánca • 20.00 Táncmuzsika
Fővárosi Művelődési Ház
Budapest, XI., Fehérvári út 47.

Következő lapzárta: 2002. augusztus 23.

Vásárhelyi László
1925 – 2002

„...azért harcoltunk egy életen át,
hogy kutassuk nemzeti kultúránk gyökereit,
tegyük ezüst, s arany foglalatba népi
hagyományaink ránk maradt
gyöngyszemeit, s úgy mutassuk meg
honfitársainknak, s a nagyvilágnak, mit
alkotott ez a nép itt, a Kárpát-medencében
leélt évszázadai alatt, s hogyan kell ebből
kortárs európai művészetet létrehozni.”

tanház

1972–2002

folkMAGazin